

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ
ΠΕΡΙΟΔΟ 2004-2017

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
Ι Δ Ρ Υ Μ Α**

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ (Α.Μ. 2012001)

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΜΑΚΡΗΣ ΗΛΙΑΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2018

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία έχει σαν βασικό στόχο την ανάλυση της έννοιας της ανεργίας, τα είδη της καθώς επίσης και τα αίτιά της σε αναλογία με τις συνέπειες σε όλα τα φάσματα της καθημερινότητας που βιώνουμε. Θα παρατεθούν προτάσεις για την αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου. Επίσης θα γίνει μελέτη των διαστάσεων που έχει πάρει αυτή η κατάσταση την τελευταία δεκαπενταετία σε πανελλαδικό επίπεδο συγκριτικά για το κάθε φύλο, την περιφέρεια και σε συνολικό βαθμό, με τη βοήθεια στατιστικών και άλλων στοιχείων που συγκεντρώθηκαν από διάφορες πηγές. Η ανάλυση αυτή στηρίζεται σε θεωρητική προσέγγιση όσο και εμπειρική διερεύνηση.

Συγκεκριμένα στο πρώτο κεφάλαιο, όπου και θα δωθεί ορισμός του όρου της ανεργίας και του ανέργου. Επίσης θα δούμε πως γίνεται η καταμέτρηση της ανεργίας, ενώ θα γίνει μια αναφορά και επεξήγηση στα διάφορα είδη της ανεργίας αλλά και τις προσεγγίσεις που έχουν αποτυπωθεί για αυτή. Στο ακόλουθο κεφάλαιο θα επισημάνουμε διεξοδικά τα αίτια που προκαλούν το φαινόμενο της ανεργίας και τις συνέπειες που κρύβονται πίσω από τα μεγάλα ποσοστά ανεργίας. Στη συνέχεια στο τρίτο κεφάλαιο θα παρατεθούν διάφοροι τρόποι και μέσα προς αντιμετώπιση της ανεργίας, ενώ κατά το τέταρτο κεφάλαιο θα γίνει αναφορά στην οικονομική συγκυρία που οδήγησε στην παρούσα κρίση και κατά συνέπεια την έκρηξη του φαινομένου της ανεργίας. Στη συνέχεια αναπτύσσεται η εμπειρική διερεύνηση του φαινομένου της ανεργίας. Στο κεφάλαιο πέντε, αρχικά θα παραθέσουμε στοιχεία για τη χρονική περίοδο που προηγήθηκε της κρίσης και συγκεκριμένα για το χρονικό διάστημα 2004-2008. Στη συνέχεια του κεφαλαίου, θα γίνει αναφορά για την περίοδο που ακολούθησε μετά το 2008 και η οποία βρίσκεται στην καρδιά του χρονικού της κρίσης. Κλείνοντας το δεύτερο μέρος της εργασίας και το κεφάλαιο έξι, παρατηρούμε με βάση τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν την άνοδο της απασχόλησης και την σταδιακή πτώση του γενικού δείκτη ανεργίας.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσους συνέβαλαν στο να περατώσω τις σπουδές μου, και ιδιαίτερα την καθηγητή μου Κύριο Η. Μακρή που μου έδωσε την ευκαιρία να ασχοληθώ με ένα τόσο επίκαιρο θέμα και η βοήθειά του ήταν πάντα άμεση και κατατοπιστική.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	2
ΜΕΡΟΣ Α΄	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	8
ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ.....	8
1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
1.2. ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ	9
1.3. ΜΕΤΡΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	9
1.3.1. ΜΕΤΡΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	10
1.4. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	11
1.5. ΕΙΔΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	16
ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	16
2.1. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΙΤΙΩΝ.....	16
2.1.1. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ.....	16
2.1.2. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΕΣ.....	17
2.1.3. ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΙΣΜΟΣ.....	18
2.1.4. ΕΛΛΕΙΨΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ	18
2.1.5. ΑΥΤΟΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	19
2.2. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ	20
2.2.1. ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ.....	20
2.2.2. ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΣΕ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ.....	21
2.2.3. ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	25
ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	25
3.1. ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ.....	25

3.2. ΚΙΝΗΤΡΑ ΓΙΑ ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΝΕΩΝ.....	27
3.3. ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΟΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΩΡΗΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ ...	27
3.4. ΕΥΕΛΙΞΙΑ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	28
3.4.1. ΜΕΡΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ.....	29
3.5. ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΟΑΕΔ.....	31
3.6. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ.....	32
3.7. ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ.....	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	35
Η ΤΡΕΧΟΥΣΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	35
4.1. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΓΚΥΡΙΑ.....	35
4.2. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε.	37
ΜΕΡΟΣ Β'.....	40
Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΑ 15 ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ.....	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.....	40
Η ΚΑΤΑΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ ΑΝΕΡΓΙΑ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2004 – 2008.....	40
5.1. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 2004.....	43
5.1.1. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 2005.....	44
5.1.2. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 2006.....	45
5.1.3. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 2007.....	47
5.1.4. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 2008.....	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6.....	52
Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΟ ΑΝΘΟΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ.....	52
6.1. ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΟ 2010.....	56
6.2. ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΟ 2011.....	60
6.3. ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΟ 2012.....	64
6.4. ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΟ 2013.....	68
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7.....	73

ΚΛΙΜΑ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ ΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	73
7.1. Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΛΗΞΗ ΤΟΥ 2014	73
7.2. Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΛΗΞΗ ΤΟΥ 2015	76
7.3. Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΛΗΞΗ ΤΟΥ 2016	79
7.4. Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΛΗΞΗ ΤΟΥ 2017	82
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	86
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	88

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 1: Άνεργοι, επιδοτούμενοι, ελάχιστο κόστος κρατικών ταμείων.....	23
Πίνακας 2: Ποσοστά ανεργίας των ΗΠΑ, της Ευρωζώνης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2007-2010	36
Πίνακας 3: Ποσοστά ανεργίας κατά τρίμηνο επί του συνόλου του εργατικού δυναμικού της χώρας χρονικής περιόδου 2004 – 2008.....	42
Πίνακας 4. Ανεργία (%), κατά φύλο και ομάδες ηλικιών, χρονικής περιόδου 2004-2008.....	49
Πίνακας 5: Πληθυσμός15+, εργατικό δυναμικό, ομάδες ηλικιών, φύλο, άνεργοι, δείκτης ανεργίας, χρονικής περιόδου 2009.	52
Πίνακας 6: Πληθυσμός15+, εργατικό δυναμικό, άνεργοι, δείκτης ανεργίας κατά περιφέρεια, χρονικής περιόδου 2009.	54
Πίνακας 7: Πληθυσμός15+, εργατικό δυναμικό, ομάδες ηλικιών, φύλο, άνεργοι, δείκτης ανεργίας, χρονικής περιόδου 2010.	56
Πίνακας 8: Πληθυσμός15+, εργατικό δυναμικό, άνεργοι, δείκτης ανεργίας κατά περιφέρεια, χρονικής περιόδου 2010.	58
Πίνακας 9: Πληθυσμός15+, εργατικό δυναμικό, ομάδες ηλικιών, φύλο, άνεργοι, δείκτης ανεργίας, χρονικής περιόδου 2011.	60
Πίνακας 10: Πληθυσμός15+, εργατικό δυναμικό, άνεργοι, δείκτης ανεργίας κατά περιφέρεια, χρονικής περιόδου 2011.	62
Πίνακας 11: Πληθυσμός15+, εργατικό δυναμικό, ομάδες ηλικιών, φύλο, άνεργοι, δείκτης ανεργίας, χρονικής περιόδου 2012.	64
Πίνακας 12: Πληθυσμός15+, εργατικό δυναμικό, άνεργοι, δείκτης ανεργίας κατά περιφέρεια, χρονικής περιόδου 2012.	66

Πίνακας 13: Πληθυσμός15+, εργατικό δυναμικό, ομάδες ηλικιών, φύλο, άνεργοι, δείκτης ανεργίας, χρονικής περιόδου 2013. 68

Πίνακας 14: Πληθυσμός15+, εργατικό δυναμικό, άνεργοι, δείκτης ανεργίας κατά περιφέρεια, χρονικής περιόδου 2013. 70

ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

Γράφημα 1: Μερική απασχόληση για το 2017 30

Γράφημα 2: Ποσοστό ανεργίας σε Ελλάδα και Ευρωζώνη 2004-2008 41

Γράφημα 3. Ανεργία (%), κατά φύλο και ομάδες ηλικιών, χρον. περιόδου 2004-2008.....50

Γράφημα 4. Ανεργία (%), κατά περιφέρεια, χρονικής περιόδου 2004-2008 51

Γράφημα 5: Ποσοστό Ανεργίας στην Ελλάδα για το κάθε φύλο και ηλικία,γεν. δείκτης ανεργίας για το 2009..... 53

Γράφημα 6: Κατανομή της ανεργίας κατά περιφέρεια 2009. 55

Γράφημα 7: Ποσοστό Ανεργίας στην Ελλάδα για το κάθε φύλο και ηλικία,γενικός δείκτης ανεργίας για το 2010..... 57

Γράφημα 8: κατανομή της ανεργίας κατά περιφέρεια 2010. 59

Γράφημα 9: Ποσοστό Ανεργίας στην Ελλάδα για το κάθε φύλο και ηλικία,γενικός δείκτης ανεργίας για το 2011..... 61

Γράφημα 10: Κατανομή της ανεργίας κατά περιφέρεια 2011. 63

Γράφημα 11: Ποσοστό Ανεργίας στην Ελλάδα για το κάθε φύλο και ηλικία,γενικός δείκτης ανεργίας για το 2012..... 65

Γράφημα 12: Κατανομή της ανεργίας κατά περιφέρεια 2012. 67

Γράφημα 13: Ποσοστό Ανεργίας στην Ελλάδα για το κάθε φύλο και ηλικία,γενικός δείκτης ανεργίας για το 2013..... 69

Γράφημα 14: Κατανομή της ανεργίας κατά περιφέρεια 2013. 71

Γράφημα 15. Ανεργία (%), χρονικής περιόδου 2008-2013..... 72

Γράφημα 16. Ανεργία (%), κατά φύλο , χρονικής περιόδου 2008-2013 72

Γράφημα 17: Πληθυσμός15+, δείκτης ανεργίας, χρονικής περιόδου 2004-2017.....87

Γράφημα 18: Πληθυσμός15+, δείκτης ανεργίας μεταξύ των δύο φύλων, χρονικής περιόδου 2004-2017. 87

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ

Σε αυτό το κεφάλαιο θα αναφερθεί ο επιστημονικός ορισμός της ανεργίας, του ανέργου και πως γίνεται η μέτρηση του ποσοστού των ανέργων. Επίσης θα γίνει αναφορά στις δυσκολίες που παρουσιάζονται κατά τη μέτρηση του ποσοστού στα πλαίσια της ελληνικής οικονομίας. Θα δούμε τα είδη της ανεργίας ανάλογα με την εργασιακή κατάσταση του κάθε πολίτη και ποιες είναι οι οικονομικές προσεγγίσεις για την ανεργία ιστορικά.

1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα ενός κράτους, με βαθύτερες οικονομικές και κοινωνικές προεκτάσεις είναι η ανεργία. Οι άνθρωποι του χώρου της παγκόσμιας οικονομίας μελετούν καθημερινά αυτό το πρόβλημα προσπαθώντας να δώσουν λύσεις ώστε η κατάσταση να μεταβληθεί προς το θετικότερο. Ανεργία παρατηρείται όπως θα δούμε και στη συνέχεια όταν η προσφορά της εργασίας υπερβαίνει τη ζήτηση. Συγκεκριμένα όταν ο αριθμός των ατόμων που ζητούν εργασία είναι μεγαλύτερος από τις κενές θέσεις που προσφέρονται. Ας παρομοιάσουμε την οικονομία με μία μηχανή η οποία μετατρέπει τις εισροές σε εκροές. Η πιο σημαντική εισροή είναι η ανθρώπινη εργασία, οι άντρες και οι γυναίκες που λειτουργούν τις μηχανές και εργάζονται πίσω από τα γραφεία ή εξυπηρετούν στις καφετέριες είναι ο πυλώνας μιας υγιούς και εφήμερης κοινωνίας καθώς επίσης και οικονομίας. Η υψηλή ανεργία είναι κοινωνικά σπάταλη. Όταν η οικονομία δε δημιουργεί αρκετές θέσεις εργασίας για να απασχολήσει όλους όσους θα ήταν πρόθυμοι να δουλέψουν, ένας πολύτιμος πόρος χάνεται. Αγαθά και υπηρεσίες τα οποία θα μπορούσαν να είχαν παραχθεί και χρησιμοποιηθεί από τους καταναλωτές χάνονται για πάντα. Η εύρεση εργασίας στη χώρα μας τα τελευταία 15 χρόνια και η καταπολέμηση της ανεργίας αποτελούν κυρίαρχο θέμα στις καθημερινές συζητήσεις για το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού όσο και για τις συνεδρίες της Βουλής των Ελλήνων. Οι πολιτικές που υπόσχονται μείωση της ανεργίας είναι ένα δυνατό όπλο στη φαρέτρα κάθε παράταξης, ικανό να κρίνει το αποτέλεσμα της εκλογικής διαδικασίας.

1.2. ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ

Στην οικονομική επιστήμη άνεργος θεωρείται ένα άτομο το οποίο είναι ικανό και πρόθυμο να εργαστεί αλλά οι προσπάθειες που καταβάλλει για ανεύρεση εργασίας καταλήγουν στο κενό.

Το πηλίκο των ανέργων μιας περιοχής προς το συνολικό εργατικό δυναμικό στη συγκεκριμένη περιοχή είναι ο ορισμός της ανεργίας. Εκφράζεται ως ποσοστό επί τοις εκατό του εργατικού δυναμικού, όπου εργατικό δυναμικό είναι το άθροισμα των ανέργων και απασχολούμενων της περιοχής αυτής.

Από τον παραπάνω ορισμό προκύπτει η σχέση:

$$\text{Εργατικό δυναμικό (ΕΔ)} = \text{Απασχόληση(A)} + \text{Ανεργία(X)}$$

Συνήθως η ανεργία μετράται σε άτομα, αλλά οι οικονομικές αναλύσεις γίνονται με βάση το ποσοστό ανεργίας, δηλαδή:

$$\text{Ποσοστό ανεργίας} = \text{ανεργία} / \text{εργατικό δυναμικό}$$

$$X\% = X / \text{ΕΔ} = X / (A + X)$$

Η ανεργία αποτελεί ένα μακροοικονομικό ζήτημα που επηρεάζει άμεσα τα άτομα. Είναι ίσως το σημαντικότερο πρόβλημα των ανεπτυγμένων σύγχρονων οικονομιών και είναι φανερό πως έχει σοβαρές επιδράσεις σε όσους βρίσκονται στον πυρήνα του ζητήματος δίχως να διαθέτουν πηγές εισοδήματος.

Συγκεκριμένα η απώλεια εργασίας, οδηγεί σε πτώση βιοτικού επιπέδου και κλονίζει την ψυχολογία του ατόμου. Συχνά αποτελεί στοιχείο ενός φαύλου κύκλου κοινωνικής και πολιτικής περιθωριοποίησης, χαμηλής εκπαίδευσης, ασθενειών υγείας και άλλων ζητημάτων. (Πουρναράκης Ε. , 1997)

1.3. ΜΕΤΡΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Ιστορικά έχουν αποτυπωθεί πολλοί ορισμοί της ανεργίας κατά το πέρασμα των χρόνων με σκοπό τη στατιστική καταγραφή της. Όλοι στηρίζονται σε παραδοχές που έχουν να κάνουν τόσο με πολιτικά συμφέροντα όσο και με την αντίληψη των στατιστικολόγων περί του ποιος είναι άνεργος στην πραγματικότητα και ποιος πλασματικά. Ακόμα και σήμερα υπάρχουν διαφορές μεταξύ στους ορισμούς το όρου μεταξύ των κρατών. Η στατιστική υπηρεσία των ευρωπαϊκών κοινοτήτων (Eurostat) υποχρέωσε τα κράτη μέλη της ΕΟΚ των 10 να διεξάγουν από το 1983 ετήσιες έρευνες εργατικού δυναμικού με εναρμονισμένη μεταξύ τους μέθοδο. Η ίδια υποχρέωση ίσχυσε και για τα κράτη που προσχώρησαν αργότερα στην ΕΟΚ και την Ευρωπαϊκή Ένωση που διαδέχθηκε την ΕΟΚ. Αυτό επιτρέπει τη διεθνή σύγκριση των

στοιχείων της ανεργίας μεταξύ των κρατών-μελών. Επίσης έρευνες δημοσκόπησης του πληθυσμού και εγγραφή των αιτούντων εργασία στους αντίστοιχους κρατικούς μηχανισμούς έρχονται να πλαισιώσουν τις έρευνες εργατικού δυναμικού ώστε να έχουμε μεγαλύτερη προσέγγιση στον ακριβή αριθμό των ανέργων.

1.3.1. ΜΕΤΡΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Το ποσοστό της ανεργίας και ο ακριβής προσδιορισμός του αριθμού των ανέργων στην Ελλάδα, έχει γίνει αντικείμενο πολλών συζητήσεων, αντιφάσεων και θέμα συχνής πολιτικής αντιπαράθεσης. Από παλαιότερα χρόνια υπήρχε αρκετή σύγχυση γύρω από το συγκεκριμένο πρόβλημα του προσδιορισμού που οφείλεται σε μεγάλο βαθμό, στις ιδιαιτερότητες της ελληνικής οικονομίας και στην αρκετά διαφοροποιημένη δομή της απασχόλησης.

Θα μπορούσαμε να εστιάσουμε στον μεγάλο αριθμό των αυτοαπασχολούμενων όπως αγρότες, ελεύθεροι επαγγελματίες, εμπόρους κ.ά. για τους οποίους δεν είναι στατιστικά εύκολο να προσδιοριστεί πότε είναι άνεργοι και πότε όχι. Η δυσκολία παρουσιάζεται στο γεγονός ότι δεν υπάρχει αποδεκτός επιστημονικός ορισμός για την εργασιακή κατάσταση ενός γιατρού, ενός αγρότη, ενός υδραυλικού και γενικότερα ελεύθερων επαγγελματιών ή αυτοαπασχολούμενων που δεν εργάζονται με σχέση εξαρτημένης εργασίας.

Η αυξημένη παρουσία ορισμένων κλάδων με εποχικές διακυμάνσεις, όπως η γεωργία, ο τουρισμός, ο κατασκευαστικός κλάδος είναι επίσης προβλήματα της απασχόλησης και των στατιστικών που σχετίζονται με τα στατιστικά καταμέτρησης της ανεργίας. Όταν γίνεται μια στατιστική δειγματοληψία για τον προσδιορισμό των ανέργων, είναι ευνόητο πως έχει μεγάλη σημασία η εποχική συγκυρία, μιας και συνήθως τους καλοκαιρινούς μήνες παρατηρείται η αύξηση της απασχόλησης λόγω του τουρισμού και την ανάγκη στελέχωσης ξενοδοχειακών μονάδων, επιχειρήσεων εστίασης και διασκέδασης.

Επιπλέον, η ύπαρξη δραστηριοτήτων, οι οποίες θεωρούνται σαν παραοικονομία και εκτυλίσσονται στο παρασκήνιο της νόμιμης οικονομίας αποτελεί κοινό χαρακτηριστικό όλων των κοινωνικών συστημάτων. Φαίνεται ότι στην περίπτωση της κρίσης ευνοήθηκε η ανάπτυξη της παραοικονομίας και της παράνομης, ανασφάλιστης εργασίας. (Κατσανέβας, 2001)

1.4. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

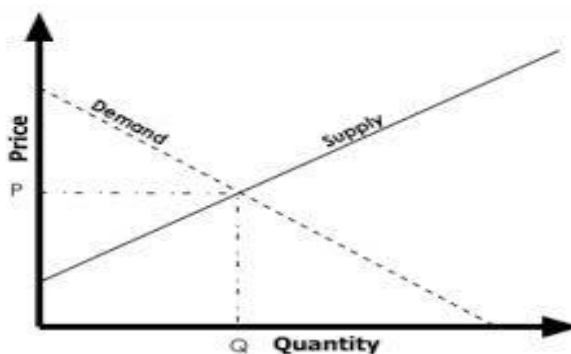
Κλασική προσέγγιση

Στην κλασική οικονομική θεωρία, η ανεργία θεωρείται ως ένδειξη της ομαλής λειτουργίας της αγοράς που παρεμποδίζεται με κάποιο τρόπο. Η κλασική προσέγγιση προϋποθέτει ότι οι αγορές συμπεριφέρονται όπως περιγράφονται από το εξιδανικευμένο μοντέλο της προσφοράς και της ζήτησης. Η αγορά εργασίας φαίνεται σαν να ήταν μια μοναδική και σταθερή αγορά, η οποία χαρακτηρίζεται από τον τέλει ανταγωνισμό, τις άμεσες συναλλαγές και τα θεσμικά όργανα για τη διπλή προσφορά-δημοπρασία. (Πετράκη-Κωττής, 2000)

Σε μια τέτοια εξιδανικευμένη περίπτωση η ποσότητα της προσφοράς αποτελεί μια ποσότητα υπηρεσιών εργασίας. Μπορούμε να σκεφτούμε την ποσότητα αυτή, για παράδειγμα, σαν τον αριθμό εργαζομένων που εργάζονται όλες τις μέρες σε μια δεδομένη χρονική περίοδο. Η τιμή της εργασίας είναι οι πραγματικοί μισθοί σε μια μέρα. Οι εργαζόμενοι προσφέρουν εργασία, ενώ οι εργοδότες την αναζητούν. Υποθέτουμε πως κάθε μονάδα των υπηρεσιών εργασίας είναι ίδια και κάθε εργαζόμενος σε αυτή την αγορά θα πάρει ακριβώς τον ίδιο μισθό. Ο μισθός ισορροπίας στο παρακάτω παράδειγμα στο σημείο 'P' και η ποσότητα ισορροπίας της εργασίας θα είναι στο σημείο 'Q' .

Στο σχήμα 1, όπου η αγορά είναι ελεύθερη να προσαρμοστεί, δεν υπάρχει ακούσια ανεργία. Ο καθένας που θέλει μια θέση εργασίας με μισθό είναι σε θέση να την έχει.. Μπορεί να υπάρχουν πολλοί άνθρωποι που θα προσέφεραν τις υπηρεσίες τους σε αυτή την αγορά, αν ο μισθός ήταν υψηλότερος όπως δείχνει το τμήμα της καμπύλης προσφοράς από το σημείο που τέμνονται οι καμπύλες μεταξύ τους και προς τα δεξιά.

Σχήμα 1: Αγορά εργασίας στην κλασική θεωρία

Όμως με τα σημερινά δεδομένα και με το ποσοστό των μισθών που προσφέρονται, οι άνθρωποι έχουν κάνει μια ορθολογική επιλογή, να μην συμμετάσχουν στην εν λόγω αγορά εργασίας. Στο κλασικό μοντέλο, η ακούσια ανεργία μπορεί να υπάρξει αν κάτι γίνεται με τον τρόπο των δυνάμεων της αγοράς. Η παρουσία ενός νόμιμου κατώτατου μισθού συνήθως τονίζεται ως ένας από τους παράγοντες για να μη συμμετάσχουν. Εάν οι εργοδότες υποχρεούνται να παρέχουν έναν κατώτατο μισθό ο οποίος είναι πάνω από το μισθό ισορροπίας αυτόματα σημαίνει πως οι εργοδότες θα αναγκαστούν να προσλάβουν λιγότερους υπαλλήλους. Έτσι παρουσιάζεται ένα πλεόνασμα στην προφορά από εργατικά χέρια και σε αυτή την περίπτωση η αγορά δε μπορεί να ισορροπήσει μια και εμποδίζεται από το νομοθετικό πλαίσιο. Καθώς τώρα υπάρχουν άνθρωποι που θέλουν δουλειά αλλά λόγω του πλεονάσματος κάποιοι θα μείνουν άνεργοι και έτσι δημιουργείται ανεργία.

Ο κατώτατος μισθός επηρεάζει μόνο ένα μέρος του εργατικού δυναμικού, όπως ανθρώπους που είναι σχετικά ανειδίκευτοι, συμπεριλαμβανομένων πολλών εφήβων. Ωστόσο, η ανεργία τείνει να επηρεάσει τους ανθρώπους σε όλα τα επίπεδα των μισθών. Οι κλασικοί οικονομολόγοι προτείνουν άλλους τρόπους "παρέμβασης στην αγορά". Η οικονομία μπορεί να παρέχει λιγότερο από το βέλτιστο αριθμό των θέσεων εργασίας, όπως πιστεύουν, επειδή:

- Οι κανονισμοί για τις επιχειρήσεις μειώνουν την ανάπτυξή τους, περιορίζοντας την αύξηση της ζήτησης για εργασία.
- Οι κανονισμοί που σχετίζονται με την εργασία (όπως οι κανονισμοί ασφαλείας, ή περιορισμοί σχετικά με τις απολύσεις) και οι συνδικαλιστικές δραστηριότητες αυξάνουν το κόστος της εργασίας στις επιχειρήσεις, προκαλώντας τις να στραφούν προς τις τεχνολογίες εξοικονόμησης εργασίας και μειώνοντας έτσι την αύξηση των θέσεων εργασίας.
- Πολιτικές ασφαλείας του κράτους, όπως η ασφάλιση αναπηρίας και ανεργίας μειώνει την απασχόληση, γιατί οδηγούν τους ανθρώπους να γίνουν λιγότερο πρόθυμοι να αναζητήσουν εργασία.

Συστάσεις σχετικές με την αγορά εργασίας που προέρχονται από μια κλασική άποψη τείνουν να επικεντρώνονται στην απαλλαγή από τους κανονισμούς και τα κοινωνικά προγράμματα που θεωρούνται ότι εμποδίζουν τη σωστή συμπεριφορά στην αγορά.

Κεϋσιανή προσέγγιση

Οι κεϋνσιανοί οικονομολόγοι έχουν στηριχθεί στους άκαμπτους μισθούς και τις τιμές, ώστε να παρέχουν μια εξήγηση της εκκαθάρισης του μη εμπορεύσιμου προϊόντος. Ειδικότερα, έχουν χρησιμοποιήσει την ακαμψία των μισθών για να εξηγήσουν την ανεργία. Θεωρούν ότι όλη η ανεργία δεν είναι εθελοντική και ότι αυτό οφείλεται σε αναντιστοιχίες μεταξύ ενός ετερογενούς πληθυσμού των εργαζομένων που ψάχνουν ανάμεσα σε ετερογενείς θέσεις εργασίας. Οι κεϋνσιανοί υποστηρίζουν ότι οι υφέσεις που χαρακτηρίζονται από ακούσια ανεργία οφείλονται στη χαμηλή ζήτηση για παραγωγή και εργαζόμενους. Αρνούνται ότι οι πραγματικοί μισθοί προσαρμόζονται γρήγορα. Όπως μπορούμε να δούμε στη συνέχεια αν ο πραγματικός μισθός είναι πάνω από το επίπεδο της ποσότητας εκκαθάρισης της αγοράς η προσφερόμενη υπερβαίνει τη ζητούμενη ποσότητα (Gregory, 2001).

Καταρχάς ο Κέυνς εισήγαγε τη θεωρία ότι η ισορροπία προσδιορίζεται από τη συνολική ζήτηση. Συγκεντρωτικά ζήτηση είναι η ποσότητα των αγαθών και υπηρεσιών που απαιτούν όλοι οι αγοραστές σε διάφορες τιμές. Σύμφωνα με τον Keynes, όταν υπάρχει αύξηση της ζήτησης στην οικονομία, αυτό θα ενθαρρύνει τις εταιρείες να κάνουν περισσότερα αγαθά ή να παρέχουν περισσότερες υπηρεσίες.

Ο Keynes δήλωσε ότι «ο καλύτερος τρόπος για να καταστρέψει κανείς το καπιταλιστικό σύστημα ήταν να υπονομεύσει το νόμισμά του». Επειδή η οικονομία καθορίζεται από τη ζήτηση, η περικοπή των μισθών θα μειώσει το εισόδημα των εργαζομένων και θα οδηγήσει σε μείωση των καταναλωτικών δαπανών. Αυτό μειώνει τη ζήτηση για τα προϊόντα, που οδηγεί σε μείωση της παραγωγής, αναγκάζοντας τις εταιρείες να μειώσουν όχι μόνο τους μισθούς, αλλά και να απολύσουν τους υπαλλήλους. Τώρα οι εργαζόμενοι (και πρώην εργαζόμενοι) ακόμη περισσότερο είναι αδύναμοι οικονομικά, μειώνοντας τόσο τις καταναλωτικές δαπάνες όσο και τη ζήτηση. Η μείωση των φόρων δεν είναι μια επιλογή για την κυβέρνηση, όταν ο προϋπολογισμός της είναι εκτός ελέγχου λόγω της μείωσης των φορολογικών εσόδων. Ο τρόπος για την ανάκτηση είναι να ενθαρρύνει τις δαπάνες. Με την ενθάρρυνση των καταναλωτών και των επιχειρήσεων να αυξήσουν τις δαπάνες τους, η ζήτηση θα αυξηθεί. Αυτό θα αυξήσει την παραγόμενη ποσότητα, αφήνοντας τις εταιρείες να προσλάβουν περισσότερους υπαλλήλους, πράγμα που θα οδηγήσει σε αύξηση του εισοδήματος των εργαζομένων, που τους καθιστά σε θέση να δαπανούν περισσότερο. Όλα αυτά μαζί μπορούν να οδηγήσουν σε μια αύξηση της συνολικής ζήτησης. Αυτό ενθαρρύνει την παραγωγή και βοηθά την οικονομία να ξεφύγει από την ύφεση.

Παρά το γεγονός ότι ήταν πιστός στο ελεύθερο εμπόριο, ο Keynes πίστευε ότι Κυβερνητική παρέμβαση είναι επωφελής για μια οικονομία. Μέσα από τις φορολογικές και νομισματικές πολιτικές, η κυβέρνηση χρησιμοποιεί τις δαπάνες των αγαθών ή των υπηρεσιών για τη μείωση του επιχειρηματικού κύκλου. Οι κρατικές

δαπάνες μειώνουν την τιμή των αγαθών και των υπηρεσιών, καθιστώντας τες πιο προσιτές. Αυτό αυξάνει τη ζήτηση και τις καταναλωτικές δαπάνες. Με την αύξηση της ζήτησης, οι εταιρείες πρέπει να παράγουν περισσότερο. Έτσι, θα πρέπει να προσλάβουν περισσότερους υπαλλήλους. Οι νεοπροσλαμβανόμενοι υπάλληλοι θα έχουν περισσότερα έσοδα. Αυτό αυξάνει τη ζήτηση και τις καταναλωτικές δαπάνες (Canova, 2007).

1.5. ΕΙΔΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Η πρώτη κατηγορία είναι και η απλούστερη ως προς τον προσδιορισμό της. Περιλαμβάνει όλους όσους εργάζονται, συμπεριλαμβάνοντας και τους εργαζόμενους μερικής απασχόλησης.

- Όλοι αυτοί αποκαλούνται *απασχολούμενοι*. Αν και ορισμένοι εργαζόμενοι μερικής απασχόλησης εργάζονται λιγότερο από πλήρη απασχόληση από επιλογή ενώ άλλοι το κάνουν δε μπορούν να βρουν ικανοποιητική εργασία πλήρους απασχόλησης. Οι εργαζόμενοι αυτοί προσμετρώνται ως απασχολούμενοι, παρόλο που μοιάζουν με υποαπασχολούμενους.

Η επόμενη κατηγορία είναι λίγο πιο περίπλοκη.

- Για όσους δεν εργάζονται την τρέχουσα περίοδο, εξετάζεται εάν είναι προσωρινά απολυμένοι από μια δουλειά στην οποία αναμένουν να επιστρέψουν. Στην περίπτωση αυτή, θεωρούνται *άνεργοι*. Επίσης όσοι αναζήτησαν ενεργά εργασία τις περασμένες τέσσερις εβδομάδες και δε κατάφεραν να έχουν επιθυμητό αποτέλεσμα θεωρούνται άνεργοι.

Εάν δεν αναζήτησαν εργασία, ταξινομούνται ως *εκτός εργατικού δυναμικού* παρά ως άνεργοι. Αυτός είναι ένας λογικός τρόπος για να γίνει ο διαχωρισμός καθώς δεν θέλουν όλοι να δουλέψουν. Επίσης υπάρχουν άνεργοι που παραιτούνται της αναζήτησης εργασίας μετά από κάποιο χρονικό διάστημα. Αυτοί οι επονομαζόμενοι *απογοητευμένοι εργαζόμενοι* είναι θύματα των φτωχών προοπτικών απασχόλησης, ακριβώς όπως και οι επισήμως άνεργοι. Αλλά όταν παραιτούνται της ελπίδας, το μετρούμενο ποσοστό ανεργίας, το οποίο είναι ο λόγος του αριθμού των ανέργων προς το συνολικό εργατικό δυναμικό ουσιαστικά μειώνεται.

Ακούσια μερική απασχόληση, απώλεια υπερωριών ή μειωμένο ωράριο εργασίας, απογοητευμένοι εργαζόμενοι, είναι όλα παραδείγματα "καλυμμένης" ανεργίας. Αυτοί που ενδιαφέρονται για αυτά τα φαινόμενα υποστηρίζουν πως θα πρέπει να τα συμπεριλάβουμε στο επίσημο ποσοστό ανεργίας καθώς αν δε το κάνουμε το μέγεθος του προβλήματος θα υποεκτιμηθεί. Η παροχή απασχόλησης σε αυτούς που θέλουν να εργαστούν είναι ένας πρωταρχικός στόχος της μακροοικονομικής πολιτικής.

- Ωστόσο ένα μηδενικό ποσοστό ανεργίας είναι ανέφικτος στόχος για λόγους που προαναφέρθηκαν. Επίσης στις σημερινές ανταγωνιστικές αγορές

εργασίας τα νοικοκυριά μετακινούνται από πόλη σε πόλη, παρατούν μια δουλειά για να αναζητήσουν κάποια καλύτερη θέση ή προσπαθούν να επανακαταρτιστούν για πιο ελκυστικά επαγγέλματα. Τέτοιου είδους αποφάσεις παράγουν ένα ποσοστό ανεργίας. Όσοι είναι μεταξύ θέσεων εργασίας, οι οικονομολόγοι ονομάζουν αυτή την κατάσταση *ανεργία τριβής* και αυτό το είδος της ανεργίας είναι αναπόφευκτη. Το προσδιοριστικό στοιχείο της ανεργίας τριβής είναι το ότι είναι βραχυχρόνια. Ένα άτομο που είναι άνεργο λόγω τριβής έχει κάθε λόγο να πιστεύει πως σύντομα θα βρει μια νέα εργασία.

- Ένα ακόμα είδος ανεργίας που δύσκολα μπορεί να διακριθεί από την ανεργία τριβής είναι η *διαρθρωτική ανεργία* και παρουσιάζεται όταν εξαφανίζονται θέσεις εργασίας λόγω αλλαγών στην οικονομία όπως η αυτοματοποίηση στην παραγωγική διαδικασία. Η ειδοποιός διαφορά μεταξύ της ανεργίας τριβής και της διαρθρωτικής ανεργίας είναι πως, σε αντίθεση με τους άνεργους λόγω τριβής, οι διαρθρωτικά άνεργοι δεν μπορούν να θεωρηθούν ρεαλιστικά "μεταξύ εργασιών" καθώς οι ικανότητες και η εμπειρία τους ενδέχεται να είναι πλέον μη ανταγωνιστικές στην οικονομία που ζουν. Οπότε βρίσκονται αντιμέτωποι με μεγάλες περιόδους ανεργίας ή με αναγκαστικές αλλαγές στις ικανότητές τους.
- Το εναπομείναν είδος ανεργίας, είδος που μαστίζει στη χώρα μας από τον καιρό που ήρθαμε απέναντι στην κρίση στα τέλη της προηγούμενης δεκαετίας ονομάζεται *κυκλική ανεργία*.
- Η *κυκλική ανεργία* είναι μια μορφή ανεργίας που παρουσιάζεται όταν τα επίπεδα οικονομικής δραστηριότητας πέφτουν, όπως σε μια περίοδο ύφεσης. Αποδίδεται στην πτώση της συνολικής παραγωγής της οικονομίας και τα άτομα μένουν εκτός εργασίας.

Καταλήγοντας συμπεραίνουμε πως ένας στόχος για εκμηδενισμό του ποσοστού ανεργίας είναι ακατόρθωτος εκ των πραγμάτων. Θα μπορούσαμε όμως να περιορίσουμε αυτό το νούμερο στο χαμηλότερο δυνατό επίπεδο. Όταν επιτύχουμε τον "μαγικό" αριθμό μπορούμε να κάνουμε λόγο για *πλήρη απασχόληση*. Δηλαδή μια κατάσταση κατά την οποία όλοι όσοι είναι πρόθυμοι και ικανοί να εργαστούν μπορούν να βρουν δουλειά. Ο John F. Kennedy ήταν ο πρώτος πρόεδρος των Η.Π.Α. που δέσμευσε την κυβέρνηση με έναν συγκεκριμένο αριθμητικό στόχο για την ανεργία. Διάλεξε έναν στόχο του 4%, ο οποίος απορρίφθηκε ως ουτοπικά φιλόδοξος τη δεκαετία του '70. Έχοντας βιώσει έναν μακρόχρονο διάλογο σχετικά με το πόση ακριβώς μετρημένη ανεργία αντιστοιχεί σε πλήρη απασχόληση ακόμα δεν έχει κλείσει το ζήτημα αυτό. (Baumol-Blinder, 2012)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Στο παρόν κεφάλαιο θα γίνει εκτενής αναφορά στα αίτια και τις συνέπειες που προκύπτουν από την ανεργία. Συγκεκριμένα θα γίνει προσδιορισμός αιτιών που οδηγούν σε ανεργία όπως η οικονομική κρίση, κάποιες πολιτικές και κοινωνικές σκοπιμότητες, ο αναλφαβητισμός, η ελλιπής επαγγελματικής κατεύθυνσης και η αυτοματοποίηση της παραγωγής. Ακόμα, θα δούμε τις συνέπειες του φαινομένου στην οικονομία, στην υγεία και στο κοινωνικό σύνολο.

2.1. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΙΤΙΩΝ

Κάποιες από τις κύριες αιτίες του ζητήματος της ανεργίας αποτελούν αφενός πολιτικές και οικονομικές σκοπιμότητες οι οποίες διατηρούν την ανεργία ως μέσο πίεσης προς τους εργαζόμενους για χαμηλές απολαβές, αφετέρου η μαζική στροφή των νέων σε ελάχιστα επαγγέλματα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα στην Ελλάδα αποτελεί η καθοδήγηση των νέων από την κοινωνία σε συγκεκριμένα επαγγέλματα τα οποία έχουν κοινωνικό κύρος όπως είναι η δικηγορία, η ιατρική και τα τελευταία χρόνια οι οικονομικές επιστήμες. Σημαντική αιτία επίσης είναι ο κορεσμός των θέσεων εργασίας-πολυθεσία, στην οποία βοηθά η αυτοματοποίηση της παραγωγής δηλαδή η εκτεταμένη χρήση της τεχνολογίας και των μηχανών. Η κακή παρεχόμενη παιδεία/εκπαίδευση, η έλλειψη επαγγελματικού προσανατολισμού ακόμη και ο αναλφαβητισμός θεωρούνται από τις πιο βασικές αιτίες αύξησης του φαινομένου της ανεργίας. Επίσης συνεχίζουν να υπάρχουν η αναξιοκρατία, οι μεγάλες οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες στην αγορά εργασίας, η έλλειψη κοινωνικής ευαισθησίας και η κακώς συντηρούμενη νοοτροπία, υποτιμητική για πολλά επαγγέλματα, ιδίως χειρονακτικά που συμβάλλουν στην διαρκή αύξηση της ανεργίας

2.1.1. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Βασικότερος παράγοντας όλων δε θα μπορούσε να είναι άλλος από την κρίση. Το πλήγμα που έχει υποστεί η Ελλάδα από την τρέχουσα οικονομική κρίση τόσο ως οικονομία όσο και σαν κοινωνία είναι πολύ σοβαρό επηρεάζοντας ιδιαίτερα την ανεργία στους νέους. Η νεολαία σαν ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό της χώρας μας ήταν ανέκαθεν ένα από τα μικρότερα της Ευρώπης. Οι θέσεις εργασίας παντός είδους σπανίζουν στη σημερινή Ελλάδα. Σε μια δεκαετία βαθιάς ύφεσης έχει

παρασυρθεί πάνω από ένα εκατομμύριο θέσεων εργασίας καθώς μεγάλες επιχειρήσεις έβαλαν λουκέτο ή μετανάστευσαν στις γειτονικές χώρες λόγω τις υπερφορολόγησης και των υψηλών επιτοκίων που καθιστούν τη βιωσιμότητά τους πολύ δύσκολη. Άλλες μείωσαν το προσωπικό τους σε μια προσπάθεια να ανταπεξέλθουν στα τεκταινόμενα. Η ανεργία κατά τη διάρκεια αυτής της ύφεσης έχει αγγίξει ακόμα και το 30%, ποσοστό μεγαλύτερο από το ποσοστό ανεργίας των ΗΠΑ στη διάρκεια της Μεγάλης Ύφεσης.

Δεδομένης της κρίσης οι τράπεζες περιόρισαν την ποσότητα των δανείων που δίνουν και όλοι οι πιθανοί χρηματοδότες επενδυτικών πλάνων όπως οι αγορές και οι μικροεπενδυτές γενικότερα έχουν γίνει πολύ προσεκτικοί και φειδωλοί. Η έλλειψη πρόσβασης σε πιστώσεις επηρεάζει ουσιαστικά τη δημιουργία μικρών επιχειρήσεων και μπορεί να οδηγήσει στο κλείσιμο όσες είναι ήδη ενεργές.

2.1.2. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΕΣ

Η μακροχρόνια ανεργία αποτελεί πολιτική ανησυχία για διάφορους λόγους. Ας υποθέσουμε πως η ανεργία τείνει να έχει αρνητικές συνέπειες για όσους εμπλέκονται. Το ανθρώπινο κεφάλαιο που αφορά την παραγωγικότητα ενδέχεται να υποστεί υποτίμηση σε μία τέτοια περίοδο ανεργιακής ‘ξηρασίας’, ενώ παράλληλα οδηγεί τους ανέργους σταδιακά να παραιτούνται της αναζήτησης. Γενικότερα η ανεργία είναι ένα από τα κύρια αίτια της φτώχειας για τα νοικοκυριά των ανέργων. Επίσης οι μακροχρόνια απόντες από την αγορά εργασίας διαδραματίζουν ολοένα και μικρότερο ρόλο στον ανταγωνισμό για τις θέσεις εργασίας, καθιστώντας τους λιγότερο αποτελεσματικούς, κρατώντας την πίεση για αύξηση των μισθών χαμηλά καθώς με λιγότερα προσόντα δεν είναι δυνατόν να αξιωθούν υψηλές απολαβές. Το φαινόμενο αυτό οδηγεί σε περαιτέρω ανεργία μιας και όσοι έχουν αρκετά προσόντα για να βρουν μια θέση εργασίας είναι πολύ πιθανόν να μη μπορέσουν να καρπωθούν τις θυσίες που έκαναν για να αποκτήσουν αυτά τα προσόντα, καταλήγοντας σε μετανάστευση λόγω της χαμηλής ανταμοιβής της εργασίας εντός των συνόρων.

Παρόμοια ζητήματα έχουν ωθήσει μια μερίδα πολιτικών να στραφούν στην αντιμετώπιση του προβλήματος. Η πολιτική παρέμβαση μπορεί να περιλαμβάνει απαιτήσεις ως προς την αναζήτηση εργασίας και την επιβολή κυρώσεων σε περιπτώσεις ανεπαρκούς προσπάθειας, ή άμεσης βοήθειας προς τους ανέργους για τη διαδικασία της αναζήτησης εργασίας και απόκτηση κατάρτισης. Συνήθως τέτοιες προσπάθειες γίνονται μέσω προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης και άλλων ειδών προγραμμάτων από τον ΟΑΕΔ. Επιπλέον, οι κυβερνήσεις μπορούν να παρέχουν επιδοτήσεις μισθών σε επιχειρήσεις οι οποίες προσλαμβάνουν μακροχρόνια ανέργους (Athanasiu, 2010) .

2.1.3. ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΙΣΜΟΣ

Αναλφαβητισμός μπορεί να χαρακτηριστεί η κατάσταση του να είσαι αναλφάβητος. Είναι η περίπτωση που οι άνθρωποι δεν έχουν λάβει επαρκή εκπαίδευση ή δεν έχουν αναπτυχθεί μέσα σε ένα υγιές περιβάλλον από την άποψη του πολιτιστικού επιπέδου. Ο αναλφαβητισμός έχουν πολλές και σοβαρές επιπτώσεις στα άτομα, καθώς και την κοινωνία, όπως η ανεργία, μαζί με την απώλεια της γλώσσας με την πάροδο των αιώνων και του πολιτισμού.

Αρχικά η ανεργία είναι η πιο άμεσα ορατή επίπτωση από τις παραπάνω. Υπάρχει μια ισχυρή σύνδεση μεταξύ ανεργίας και αναλφαβητισμού μιας και όταν τα επίπεδα αναλφαβητισμού μεγαλώνουν, τότε μεγαλώνουν και τα ποσοστά της ανεργίας. Πιο συγκεκριμένα, τα υψηλά ποσοστά αναλφαβητισμού και χαμηλής εκπαίδευσης σημαίνει ότι οι επιχειρήσεις τεχνολογίας, χρηματοοικονομικές εταιρείες και επιχειρήσεις μηχανολογικού κλάδου, οι οποίες επιδιώκουν να καλύπτουν τις ανάγκες τους σε προσωπικό με αποφοίτους κολεγίων και μεταπτυχιακούς φοιτητές, έχουν δύσκολο έργο στελέχωσης ενώ παράλληλα θέσεις εργασίας μένουν κενές και άνθρωποι με λίγη ή καθόλου εκπαίδευση παραμένουν άνεργοι. Ακόμη, οι πιο έμπειροι εργαζόμενοι που για κάποιο λόγο χάνουν τη θέση εργασίας τους έχουν πολύ δύσκολο έργο να ξαναβρεθούν στην παραγωγική διαδικασία γιατί οι ικανότητές τους είναι ασύμβατες με τις νεοσυσταθείσες θέσεις εργασίας (Dafermos, 2012) .

Οι σημερινές κυβερνήσεις των δυτικών χωρών, μεταξύ των οποίων και η Ελληνική, διστάζουν να προβούν σε κινήσεις για τη λύση του προβλήματος φοβούμενες τη σύγκρουση με τα ισχυρά οικονομικά συμφέροντα που ευνοούνται από την τρέχουσα κατάσταση. Τέτοια όμως τόσο κρίσιμα κοινωνικά ζητήματα απαιτούν σοβαρή αντιμετώπιση και αποφασιστικές πολιτικές και θα ήταν ωφέλιμο και ζωτικής σημασίας οι αρμόδιου να κινητοποιηθούν το συντομότερο δυνατό.

2.1.4. ΕΛΛΕΙΨΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Στην παρούσα δυσμενή οικονομική και κοινωνική συγκυρία που ξεκίνησε το 2008 και λαμβάνει τεράστιες διαστάσεις μέχρι και σήμερα το κυριότερο ζήτημα είναι ο αριθμός των ανέργων που παράγει. Η ιστορία αυτή του χρονικού της κρίσης εκτυλίσσεται στα πλαίσια ενός παλαιωμένου εκπαιδευτικού συστήματος που παλεύει να σταθεί στο ύψος των περιστάσεων στην προσπάθεια να τροφοδοτήσει τον επιχειρηματικό κόσμο με εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό. Όσοι έχουν τη δυνατότητα << πηδούν>> από το καράβι πριν αυτό βουλιάξει αναζητώντας καλύτερες ευκαιρίες και ένα πιο ελπιδοφόρο μέλλον. Αυτός ο ξεριζωμός κοστίζει στη χώρα την απώλεια καταρτισμένου εργατικού δυναμικού που θα μπορούσε να κάνει τη

διαφορά στην παραγωγική διαδικασία μέσω καινοτόμων ιδεών και άψογης κατάρτισης.

Επίσης, η τεχνολογική γνώση της ανθρωπότητας εξελίσσεται διαρκώς και οι σημερινοί μαθητές θα εργασθούν σε δουλειές που αυτή τη στιγμή δεν υπάρχουν, θα χρησιμοποιηθούν τεχνολογίες που ακόμη δε μπορούμε να φανταστούμε η τυχαία επιλογή επαγγέλματος σιγά σιγά ακυρώνεται. Γι' αυτό το λόγο, ο επαγγελματικός προσανατολισμός έρχεται να γεμίσει το χάσμα και να δώσει λύσεις. <<Ο θεσμός αυτός στη χώρα μας βρίσκεται σε πρώιμα στάδια ανάπτυξης, αντίθετα με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες. Στην Ελλάδα μέχρι τώρα δεν αποτελεί βασικό ζητούμενο της εκπαίδευσης >> αναφέρει ο Κος Φαίδων Στράτος, πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του ΙΕΠΑΣ.

Η έλλειψη επαγγελματικού προσανατολισμού αποτελεί σοβαρή σπατάλη ανθρώπινου δυναμικού, εφευρετικότητας και προόδου. Όταν ο καθένας αποδίδει καλύτερα επειδή αξιοποιεί την ιδιοσυγκρασία και τις ικανότητες που διαθέτει, αυτό είναι αρχικά προς όφελός του και κατ' επέκταση του επιχειρησιακού χώρου που εργάζεται, της κοινωνίας και της οικονομίας. Ωστόσο, ο επαγγελματικός προσανατολισμός δεν αφορά μόνο τις νεότερες ηλικίες που προβληματίζονται για την επιλογή καριέρας, αλλά και τους περισσότερο ώριμους που είτε από ανάγκη είτε από προσωπική απόφαση θέλουν να αλλάξουν επαγγελματική κατεύθυνση.

2.1.5. ΑΥΤΟΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Τα πράγματα στο παρελθόν ήταν απλούστερα αναφορικά με την καινοτομία και την πρόοδο της τεχνολογίας κατά την παραγωγική διαδικασία. Ο άνθρωπος κατασκεύαζε εργαλεία τα οποία αύξαναν την παραγωγικότητά του. Το γεγονός αυτό οδηγούσε σε πλεόνασμα παραγωγής. Κάπως έτσι παρουσιαζόταν η ευκαιρία για έρευνα και ανάπτυξη με αποτέλεσμα τη δημιουργία νέας τεχνολογίας η οποία αύξανε περαιτέρω την παραγωγικότητα και όλο αυτό συνεχίζεται επ'άπειρον έως και σήμερα. Η διαδικασία αυτή δημιούργησε νέες θέσεις εργασίας και κατέργησε κάποιες του παρελθόντος. Όλα αυτά έδωσαν πολύ μεγαλύτερη παραγωγή με μικρότερο μακροπρόθεσμο κόστος. Οι νέες τεχνολογίες έδωσαν τη δυνατότητα κάποιες μηχανές να μπορούν να κάνουν δουλειές με ακρίβεια, ταχύτητα και αποτελεσματικότητα τόση που κανένας άνθρωπος δε θα μπορέσει ποτέ να ανταγωνιστεί καθιστώντας τον μη αναγκαίο για πολύ μεγάλο μέρος της παραγωγικής διαδικασίας.

Η εταιρία κατασκευής πληροφοριακού υλικού FOXCONN που εδρεύει στην περιοχή Κουνσάν της Νοτίου Κορέας μείωσε τους υπαλλήλους του από 110.000 σε 50.000, αντικατέστησε 60.000 εργάτες με ρομπότ. (ΤΟ ΒΗΜΑ)

Χαρακτηριστικά το 1980 μια από τις μεγαλύτερες εταιρίες της εποχής, η GeneralMotors , απασχολούσε 800.000 εργαζομένους βγάζοντας 11 δις δολάρια τον

χρόνο. Το 2012, η Google έβγαλε 14 δις δολλάρια, απασχολώντας 58.000 εργαζομένους. Εδώ γεννιέται η απορία, ποια η σχέση της Google σήμερα, με την GeneralMotor του 1980; Η απάντηση είναι πως η Google ανήκει στην εποχή της πληροφορικής, η οποία αντικατέστησε την εποχή της απλής βιομηχανικής αυτοματοποίησης. Η Google είναι το αποτέλεσμα της καινοτομίας, η οποία σε μεγάλο βαθμό ήταν εφικτή λόγω της ύπαρξης εταιριών όπως η GeneralMotors στο παρελθόν. Είναι ξεκάθαρο πως ένας επενδυτής θα προτιμήσει να δημιουργήσει μια εταιρία που μπορεί να επιφέρει 14 δις δολλάρια από 58.000 εργαζομένους σε σχέση με τα 11 δις δολλάρια από 800.000.

2.2. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ

Οι συνέπειες της ανεργίας είναι πολύπλευρες και διακρίνονται σε κοινωνικές και οικονομικές. Η ανεργία ισοδυναμεί με έλλειψη εισοδήματος και πόρων διαβίωσης οδηγώντας στην φτώχεια και εξαθλίωση. Ο άνεργος αντιμετωπίζει δυσκολία να επιβιώσει έχοντας επιπλέον το ψυχολογικό μειονέκτημα που τον βαραίνει ο προβληματισμός για την κατάληψη μιας πολυπόθητης εργασιακής στέγης. Αισθάνεται παραγκωνισμένος καθώς αποκτά την πεποίθηση πως δε μπορεί να προσφέρει παρασιτώντας σε συγγενικά πρόσωπα, γνωστούς και φίλους. Παράλληλα το άτομο μη μπορώντας να βρει εργασία η οποία θα του επιφέρει μια κανονικότητα στη ζωή του συχνά οδηγείται σε εγκληματικές πράξεις οι οποίες θα του επιφέρουν ένα όφελος στην προσπάθεια να ξεκολλήσει από το τέλμα που έχει βρεθεί. Σε τελική ανάλυση οι παραπάνω συνέπειες έχουν σαν αποτέλεσμα την υπογεννητικότητα, τη αύξηση του μέσου όρου ηλικίας της χώρας και τη σταδιακή μείωση του πληθυσμού. Συρρίκνωση της οικονομίας και έλλειψη προόδου, εκμετάλλευση είναι μόνο μερικά από τα δεινά που θα κληθούμε να αντιμετωπίσουμε αν δε μεριμνήσουμε για την κατάσταση αυτή.

2.2.1. ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ

Η χώρα μας κατέχει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας μαζί με με αυτό της Ισπανίας και της Σλοβακίας. Στη χώρα μας το ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για το πρώτο τρίμηνο του 2012, ήταν 56,5% των ανέργων, ο αριθμός των οποίων ανήλθε σε 1.120.097 (ποσοστό 22,6 του πληθυσμού της χώρας), δηλαδή περισσότεροι από ένας στους δύο άνεργους κατείχε τον τίτλο του μακροχρόνια άνεργου. Πιο συγκεκριμένα οι μακροχρόνια άνεργοι στη δεδομένη χρονική περίοδο του πρώτου τριμήνου του 2012 έφταναν τους 632.854. Το αντίστοιχο πρώτο τρίμηνο του 2004 η συνολική ανεργία ολόκληρης της χώρας ήταν

στο 11,3% , με τον αριθμό των ανέργων να είναι ίσος με 543.800. Το χάσμα που άνοιξε τα επόμενα χρόνια συμπεραίνουμε πως ήταν χαοτικό. Σημειώνεται ότι το ποσοστό της ανεργίας ήταν 21,2% το ά τρίμηνο για το 2017 και η μακροχρόνια ανεργία να έχει ποσοστό 72,1% πάνω στο σύνολο των ανέργων.

Οι επιπτώσεις της μακροχρόνιας ανεργίας είναι πολύ σοβαρές και σχετίζονται όπως φαίνεται με την αύξηση της θνησιμότητας. Σύμφωνα με έρευνα των ColumbiaUniversityandChicagoFederalReserve (DanielSullivan&TillVonWachter, 2009) που διενεργήθηκε στις ΗΠΑ και αφορά τους άνδρες, προκύπτει ότι οι απολυμένοι, οι οποίοι παραμένουν εκτός αγοράς εργασίας από έξι μήνες έως τρία χρόνια, αντιμετωπίζουν αυξημένο τον κίνδυνο θνησιμότητας, καθώς οι πιθανότητες να αποβιώσουν αυξάνονται σε ποσοστό 50% έως 100% κατά την περίοδο που ακολουθεί μετά την απώλεια εργασίας. Ο κίνδυνος αυτός μειώνεται σταδιακά, αλλά ακόμη και μετά την πάροδο είκοσι ετών την απώλεια εργασίας, ο κίνδυνος είναι αυξημένος κατά 10% έως 15%. Στη χώρα μας ο συνδυασμός του υψηλού ποσοστού των μακροχρόνια ανέργων με το χαμηλό ποσοστό των επιδοτούμενων ανέργων δημιουργεί ένα εκρηκτικό πρόβλημα που έχει βγει εκτός ελέγχου.

Έτσι μεγάλο ποσοστό αυτών των ανέργων στερείται τα βασικά μέσα επιβίωσης και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Το χαμηλό ή και καθόλου εισόδημα και η ανέχεια έχουν ως αποτέλεσμα τον περιορισμό των δαπανών που σχετίζονται με την υγεία, όπως τακτικές προληπτικές εξετάσεις, την καθυστέρηση της εκάστοτε απαιτούμενης θεραπείας και συχνά τη μη προσβασιμότητα σε υπηρεσίες υγείας και περίθαλψης. Επιπρόσθετα, η οικονομική ύφεση και τα φαινόμενα που τη συνοδεύουν συνεπάγονται σοβαρές επιπτώσεις τόσο στην ψυχική όσο και τη σωματική υγεία των πολιτών. Προβλήματα εθισμού, εξαρτήσεις, υιοθέτηση μη υγιεινού τρόπου ζωής με αυξανόμενη κατανάλωση τροφίμων που θεωρούνται υποκατάστατα και τείνουν να είναι χαμηλότερης διατροφικής αξίας μας κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου για άμεση μέριμνα και αντιμετώπιση.

Οι ιθύνοντες οφείλουν να προστατέψουν το αγαθό της υγείας θέτοντάς το σαν βασική προτεραιότητα ανεξάρτητα από τις δυσκολίες των καιρών. Η αποτελεσματική και έγκαιρη λήψη μέτρων αναδιάρθρωσης και η εύρεση εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης μπορούν να οδηγήσουν σε ενίσχυση των ευπαθών ομάδων.

2.2.2. ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΣΕ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Τα αρνητικά συναισθήματα που εύλογα προκαλούνται στους ανέργους θέτουν σε κίνδυνο την κοινωνική συνοχή, υπό την έννοια πως πέρα από την πιθανότητα ακραίων συμπεριφορών ή εγκληματικής δράσης, οι άνεργοι αισθάνονται περιθωριοποιημένοι, επομένως μειώνεται το ενδιαφέρον τους για την ομαλή λειτουργία της κοινωνίας. Ο ανταγωνισμός, η διάθεση υπονόμησης του άλλου, η

προσφυγή σε αθέμιτα μέσα, συνιστούν το κυρίαρχο κλίμα σε μια αγορά εργασίας που δεν επαρκεί για να καλύψει το σύνολο του διαθέσιμου εργατικού δυναμικού.

Επίσης, η οικονομική δυσπραγία των ανέργων οδηγεί σε πτώση της κατανάλωσης προϊόντων και ζήτησης υπηρεσιών, με αποτέλεσμα το γενικότερο κλονισμό της αγοράς. Σε περιπτώσεις, μάλιστα, που το ποσοστό των ανέργων είναι εξαιρετικά υψηλό, όπως συμβαίνει την παρούσα περίοδο στην Ελλάδα, η πτώση στην απόδοση της αγοράς γίνεται ιδιαίτερα αισθητή και οδηγεί σε περαιτέρω αύξηση της ανεργίας λόγω του κλεισίματος ιδιωτικών μικροεπιχειρήσεων και εμπορικών καταστημάτων.

Ακόμα μία σημαντική κοινωνική επίπτωση της αυξημένης και μακροχρόνιας ανεργίας είναι η εκμετάλλευση των εργαζομένων, οι οποίοι συχνά καλούνται να εργαστούν σε προσωρινές θέσεις με εξαιρετικά χαμηλές απολαβές, πολλές φορές χωρίς ασφάλιση και χωρίς να γίνονται σεβαστά τα εν γένει εργασιακά τους δικαιώματα.

Διόλου ευκαταφρόνητο είναι το πολιτισμικό και πολιτιστικό κόστος που βιώνει το σύνολο της κοινωνίας από την έλλειψη της ευημερίας. Συναντάμε μια περίοδο πνευματικής, καλλιτεχνικής και επιστημονικής στασιμότητας, καθώς οι νέοι που αποτελούν το πιο δυναμικό της κομμάτι απομένουν αποκομμένοι από τον εργασιακό βίο και κατ' επέκταση εμποδίζονται από το να προσφέρουν το μέγιστο των δυνατοτήτων τους με φρέσκες ιδέες και καινοτομίες. Το σκηνικό της εργασιακής αβεβαιότητας και το κλίμα ανασφάλειας απορροφούν από τον πολίτη ενέργεια που μοιάζει με κόστος ευκαιρίας το οποίο θα μπορούσε να αξιοποιήσει δημιουργικά και ουσιαστικά με την επιστήμη, τη συμμετοχή σε πνευματικές και καλλιτεχνικές ασχολίες. Επιπλέον, οι κοινωνικές ανισότητες που προκαλούνται από την αυξημένη ανεργία επιφέρουν σημαντικό πλήγμα στη δημοκρατία, αφού η απελπισία των ανέργων γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης από κομματικούς σχηματισμούς ακραίου προσανατολισμού.

2.2.3. ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Η αυξημένη ανεργία καθιστά ανενεργό και αφήνει ανεκμετάλλευτο ένα σημαντικό τμήμα του εργατικού δυναμικού, το οποίο έχει ενδεχομένως υψηλά εργασιακά προσόντα, άρτια κατάρτιση και πολλές δυνατότητες.

Το γεγονός αυτό ζημιώνει το κοινωνικό σύνολο ματώνοντας τα ταμεία του κράτους. Επίσης μειώνεται η παραγωγική δύναμη της χώρας. Το συγκεκριμένο κόστος ευκαιρίας, δεδομένης της συνεχούς μετανάστευσης των νέων που είτε επιζητούν θέση εργασίας είτε αποφασίζουν να αναζητήσουν κάτι καλύτερο μακριά από το φόβο της εκμετάλλευσης και της αβεβαιότητας, είναι δύσκολο να προσδιοριστεί και συνεχώς μεταβάλλεται. Ο χρόνος που απαιτήθηκε για να καλλιεργηθεί αυτή η γενιά χάνεται και το κόστος που απαιτήθηκε για την εκπαίδευση και κατάρτιση του δυναμικού θα το επωφεληθεί μια άλλη χώρα.

Υπάρχει όμως και ένα κόστος ευκαιρίας που είναι πρακτικά εύκολο να προσδιοριστεί και να καταμετρηθεί όπως θα δούμε στη συνέχεια. Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΑΕΔ τον Ιούλιο του 2010 από τους τότε 749.026 εγγεγραμμένους ανέργους μόνο οι 184.709 πληρούσαν τις προϋποθέσεις χορήγησης του επιδόματος ανεργίας. Το ελάχιστο επίδομα ανεργίας για τον Ιούλιο του 2010 αντιστοιχούσε σε 454,25 Ευρώ, όπου σημαίνει πως το ελάχιστο κόστος για την πληρωμή των επιδομάτων του μηνός αυτού έφτανε τα 340.245.060,5 Ευρώ. Τον Ιούλιο του επόμενου έτους σημειώθηκε μια μικρή αύξηση στον αριθμό του ποσού του επιδόματος στα 461,5 Ευρώ μηνιαίως. Για εκείνο το μήνα οι εγγεγραμμένοι άνεργοι ήταν 777.872 με τους επιδοτούμενους ανέργους να ανέρχονται στους 205.534. Το ελάχιστο κόστος σε σχέση με τον ίδιο μήνα του προηγούμενου έτους εκτινάσσεται σε 358.987.928 Ευρώ. Η ανάγκη για περιορισμό και συρρίκνωση του κρατικού προϋπολογισμού επέφερε τον καθορισμό του επιδόματος στα 360 Ευρώ από τις 12/03/2012 μέχρι και σήμερα, προσαυξημένο κατά 10% για κάθε εξαρτημένο μέλος της οικογένειας. Έχοντας δεδομένη την μεταβολή του ποσού προς τα κάτω και τους επιδοτούμενους ανέργους να μειώνονται στους 187.273 για τον Ιούλιο του 2012, το ελάχιστο κόστος θα μειωθεί στα 67.418.280 Ευρώ. Όπως βλέπουμε και στον παρακάτω πίνακα το ελάχιστο κόστος για την καταβολή του επιδόματος ανεργίας για τον ίδιο μήνα για τα έτη 2011 και 2012 μειώνεται σχεδόν 6 φορές. Και από εκείνη τη στιγμή μέχρι και σήμερα η πορεία του κόστους αυτού είναι καθοδική με μικρές διακυμάνσεις παρόλο που ο αριθμός των εγγεγραμμένων ανέργων είναι κοντά στο εκατομμύριο. (eurocapital.gr)

Πίνακας 1: Άνεργοι, επιδοτούμενοι, ελάχιστο κόστος κρατικών ταμείων

ΙΟΥΛΙΟΣ	ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ ΑΝΕΡΓΟΙ	ΕΠΙΔΟΤΟΥΜΕΝΟΙ	ΕΛΑΧΙΣΤΟ ΚΟΣΤΟΣ
2010	749.026	184.709	340.245.060,5
2011	777.872	205.534	358.987.928
2012	922.070	187.273	67.418.280
2013	1.018.990	138.142	49.731.120
2014	979.026	89.850	32.346.000
2015	952.550	101.257	36.452.520
2016	973.631	113.394	40.821.840
2017	928.304	97.818	35.214.480

ΠΗΓΗ: ΟΑΕΔ.gr

Η ανεργία όμως εμπεριέχει και έμμεσο κόστος όπως το κόστος ευκαιρίας, από τους πόρους που χάνει το κράτος από μειωμένες εισφορές στα ασφαλιστικά ταμεία αφού ούτε οι άνεργοι αλλά ούτε και οι δυνητικοί εργοδότες τους καταβάλλουν τις αντίστοιχες εισφορές.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ελληνικού Εμπορίου οι απώλειες των ασφαλιστικών ταμείων με βάση τον κατώτατο μισθό είναι μεγαλύτερες από 3,8 δις Ευρώ ετησίως. Σίγουρα καμία οικονομία δεν έχει κατορθώσει να παρουσιάσει μηδενικούς ρυθμούς ανεργίας. Αντίθετα, έχει παρατηρηθεί πως το μέγεθος της ανεργίας σε κάθε οικονομία κινείται μακροχρόνια γύρω από ένα ποσοστό, το οποίο ονομάζεται φυσικό ποσοστό ανεργίας, και το οποίο δε μπορεί να μηδενιστεί. Αναλυτικότερα, με το ποσοστό ανεργίας πάνω από το 20% και με αποδεκτό φυσικό ποσοστό ανεργίας της ελληνικής οικονομίας να κυμαίνεται στο 4%, τότε αφαιρώντας την ελάχιστη ανεργία που θα είχαμε ούτως ή άλλως, ανεξάρτητα από την εμφάνιση της κρίσης οι ελάχιστες απώλειες των ασφαλιστικών ταμείων ανέρχονται περίπου σε 3,1 δις Ευρώ ετησίως. Ακόμα και με την παραδοχή πως το ποσοστό της ανεργίας στην αρχή της κρίσης ήταν στο 8%, με την ίδια αφαιρετική μέθοδο οι απώλειες για τα ασφαλιστικά ταμεία θα ήταν γύρω στα 2,5 δις Ευρώ τον χρόνο.

Εκτός ωστόσο από τις άμεσες καταβολές των επιδομάτων ανεργίας και τις απώλειες των ασφαλιστικών ταμείων, που θα μπορούσαν κάλλιστα να διατεθούν στον τομέα της υγείας και της παιδείας, αναφερόμενοι πάντα στο μετρήσιμο κόστος, τότε στις παρενέργειες θα πρέπει να προστεθεί και το ελάχιστο κόστος της ανεργίας για το εμπόριο υπολογίζεται από την απώλεια εισφορών στον ΟΑΕΕ ή αλλιώς ΕΦΚΑ και το ποσό καταβολής επιδομάτων ανεργίας σε ανέργους αυτοαπασχολούμενους και πρώην εργοδότες. Οι απώλειες των εισφορών από τις 68.000 επιχειρήσεις που έκλεισαν μέχρι το 2012 ανέρχεται σε 706.782.000 Ευρώ, ενώ το ποσό αυτό αυξήθηκε λόγω των λουκέτων που ακολούθησαν σε χιλιάδες επιχειρήσεις. Εκτιμάται πως ένας στους δύο εμπόρους έχει μετατραπεί σε οφειλέτη του ασφαλιστικού ταμείου και είναι δίχως ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.

Η ελληνική οικονομία και κοινωνία καθημερινά αιμορραγεί. Οι πληγές μοιάζουν ανοιχτές χωρίς να υπάρχει κάποιο δείγμα ότι επουλώνονται. Το μέλλον για αυτές τις γενιές που στηρίζουν την ελληνική οικονομική πραγματικότητα αλλά και οι επόμενες γενιές που ακολουθούν φαίνεται δυσοίωνο γι' αυτό απαιτείται συσπείρωση και επαγρύπνηση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Παρακάτω θα παρατεθούν ορισμένες προτάσεις για την αντιμετώπιση του ζητήματος της ανεργίας. Η καταπολέμηση του φαινομένου της ανεργίας είναι επιτακτική καθώς είναι ένας πολύ σημαντικός παράγοντας κοινωνικού αποκλεισμού. Η επίλυση αυτού του προβλήματος σχετίζεται άμεσα με τη ζωτικότητα και την ομαλή πρόοδο της ελληνικής πραγματικότητας.

Πολλά και διάφορα τα μέτρα για την αντιμετώπιση της ανεργίας έχουν κατά καιρούς εφαρμοστεί και, πολύ περισσότερο, εμφανιστεί ως προτάσεις. Η φιλοσοφία των μέτρων αυτών και των προτάσεων ποικίλλει ανάλογα και με τις γενικότερες πολιτικές αντιλήψεις και θέσεις που επικρατούν κατά καιρούς. Όσον αφορά πάντως τις απόψεις κύριων σχολών οικονομικής σκέψης για την επίλυση του βασικού προβλήματος της ανεργίας ο Πουρναράκης Ε. διακρίνει δύο κύρια ρεύματα:

1. των κλασικών οικονομολόγων και
2. του Keynes.

Οι κλασικοί, που καλύπτουν την περίοδο από το τέλος του 18^{ου} αιώνα μέχρι και το 1930, έχουν απόλυτη εμπιστοσύνη στο μηχανισμό της ελεύθερης αγοράς ως μέσο για την εξασφάλιση πλήρους απασχόλησης μακροχρόνια. Αντιθέτως, ο Keynes αν και υποστηρικτής του καπιταλιστικού συστήματος με την έκδοση του βιβλίου του «Η Γενική Θεωρία του Τόκου, της Απασχόλησης και του Χρήματος» το 1936, αμφισβητεί την ικανότητα της ελεύθερης αγοράς να εξασφαλίζει αυτομάτως πλήρη απασχόληση και θεωρεί επιβεβλημένη την κρατική παρέμβαση. (Πουρναράκης Ε., 1997)

3.1. ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

Τα μέτρα που μπορεί να πάρει μια κυβέρνηση για την καταπολέμηση της ανεργίας είναι μέτρα αύξησης της συνολικής ζήτησης. Τα μέτρα αύξησης της συνολικής ζήτησης είναι δημοσιονομικά και νομισματικά. Τα δημοσιονομικά μέτρα περιλαμβάνουν κυρίως αύξηση των κρατικών δαπανών για δημόσια έργα και προώθηση μεγάλων επενδυτικών έργων. Σκοπός αυτών των έργων είναι η άμεση αύξηση της απασχόλησης και των εισοδημάτων. Τα νομισματικά μέτρα αποβλέπουν στη μείωση του επιτοκίου, με σκοπό την ενίσχυση των ιδιωτικών επενδύσεων, της παραγωγής και, συνεπώς της απασχόλησης.

Προκειμένου οι επιχειρήσεις να αυξήσουν τις επενδύσεις τους, να επεκτείνουν τη δραστηριότητά τους και να δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας, πρέπει το θεσμικό πλαίσιο των αγορών προϊόντων να αυξάνει την ανταγωνιστική πίεση πάνω στις επιχειρήσεις και ταυτόχρονα να καθιστά το περιβάλλον φιλικό προς την επιχειρηματική δραστηριότητα.(Dedoussopoulos A.-Lamproroulou M. , 2012)Αυτό μπορεί να γίνει:

1. Με την προώθηση του ανταγωνισμού, την απλούστευση του ρυθμιστικού και ειδικότερα του φορολογικού περιβάλλοντος, την παροχή κινήτρων και την εξάλειψη των φραγμών στην επιχειρηματικότητα και ιδιαίτερα στην ίδρυση νέων επιχειρήσεων. Επίσης, άλλα μέτρα για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος περιλαμβάνουν την υιοθέτηση θεσμικού πλαισίου για τη λειτουργία των δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών, τη σύσταση υπηρεσίας για τον έλεγχο της οικονομικής διαχείρισης στον ευρύ δημόσιο τομέα, και την ενεργοποίηση του νόμου για τις συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.
2. Με τη διευκόλυνση της μετάβασης σε μια οικονομία βασισμένη στη γνώση, την ενθάρρυνση της χρήσης τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών και την τόνωση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο και σε έρευνα και ανάπτυξη. Ειδικά πάντως όσον αφορά τη διευκόλυνση της μετάβασης σε μια οικονομία της γνώσης, πρέπει να αυξηθούν οι δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη ως ποσοστό του ΑΕΠ. Μέχρι σήμερα όμως, η Ελλάδα κατατάσσεται στην τελευταία θέση μεταξύ των 15 πιο ανεπτυγμένων χωρών της ΕΕ, ενώ εξακολουθεί να υστερεί και στον τομέα της χρήσης των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών, αν και οι σχετικές επενδύσεις και η χρήση προσωπικών υπολογιστών και του Διαδικτύου αυξήθηκαν σημαντικά την τελευταία δεκαετία. Είναι λοιπόν απαραίτητο να ενθαρρυνθεί η χρήση των τεχνολογιών αυτών, καθώς παίζουν σημαντικό ρόλο στην άνοδο της παραγωγικότητας της εργασίας.
3. Στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος αλλά και στην αύξηση της παραγωγικότητας μπορεί εξάλλου να συμβάλει σημαντικά ο εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης, ώστε αυτή να γίνει πιο αποτελεσματική καθώς και πιο φιλική γενικά προς τους πολίτες, αλλά και ειδικότερα προς τις επιχειρήσεις και τους εργαζομένους. Παρά την πρόοδο των τελευταίων ετών, μένουν πολλά να γίνουν για να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά το πρόβλημα της κρατικής γραφειοκρατίας και μια μορφή της, που είναι η υπερβολική ρύθμιση της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Πάντως αυτό το πρόβλημα είναι ευκολότερο να λυθεί. Αρκούν μια διαφορετική προσέγγιση στα πράγματα και κοινός νους, ενώ το δημοσιονομικό κόστος είναι μηδαμινό. Αντίθετα, το κόστος της σημερινής κατάστασης είναι σημαντικό για τις επιχειρήσεις με αποτέλεσμα τόσο οι εγχώριες όσο και οι άμεσες ξένες επενδύσεις να κυμαίνονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

3.2. ΚΙΝΗΤΡΑ ΓΙΑ ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΝΕΩΝ

Η παροχή κινήτρων για την απασχόληση μπορεί να βοηθήσει στην πρόσληψη ατόμων που αναζητούν εργασία και έχει χαθεί το ηθικό τους, ενώ παράλληλα τους προετοιμάζει να επωφεληθούν πιθανές μελλοντικές ευκαιρίες απασχόλησης. Κίνητρο προς τους εργοδότες όπως η επιδότηση ενός ποσοστού επί του μισθού του εργαζομένου θα ήταν κάτι που θα είχε μεγάλη απήχηση. Δικαιότερο θα ήταν να υπάρξει μια στρατηγική για επιλογή ομάδων ανέργων. Κριτήρια όπως η προτεραιότητα σε θέσεις εργασίας που κινδυνεύουν να χαθούν κάνοντας τις ικανότητες των εργαζομένων μη χρήσιμες ή σε νέους που δυσκολεύονται να βρεθούν σε θέση εργασίας λόγω έλλειψης εμπειρίας και άτομα μακροχρόνια άνεργα.

3.3. ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΟΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΩΡΗΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ

Η Ελλάδα είναι η πιο γερασμένη χώρα των Βαλκανίων και βρίσκεται στην 3η θέση κατά σειρά γήρανσης μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις πίσω από Γερμανία και Ιταλία κατά σειρά σύμφωνα με επίσημα στοιχεία της Eurostat. Είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι το ποσοστό της ανεργίας αλλά και ο αριθμός των ανέργων μειώνεται συστηματικά καθώς αυξάνεται η ηλικία σε αντίθεση με ότι συμβαίνει σε άλλες χώρες, γεγονός που δείχνει ότι η ανεργία προέρχεται κυρίως από ανεπάρκεια προσλήψεων παρά από αύξηση απολύσεων και συγκεκριμένα απολύσεων ηλικιωμένων ανθρώπων.

Προφανώς η επί μακρόν διατήρηση σε λειτουργία ζημιογόνων μονάδων του δημοσίου τομέα, καθώς και η καθυστέρηση της οικονομικής αναδιάρθρωσης εξηγούν το παραπάνω φαινόμενο. Επίσης, το δεδομένο της μη απόλυσης των ηλικιωμένων εργαζομένων σχετίζεται με τις ελληνικές παραδόσεις και αντιλήψεις ως προς την αντιμετώπιση των ηλικιωμένων, καθώς και με τη μορφή των ελληνικών επιχειρήσεων (οικογενειακού τύπου), χαρακτηριστικά που διαφέρουν από τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (EuropeanCommission, 2012)

Παρόλα αυτά επειδή τα δημογραφικά στοιχεία δείχνουν ότι θα υπάρξει αύξηση του ποσοστού των ηλικιωμένων ατόμων στον πληθυσμό και η αποχώρηση ηλικιωμένων πιθανόν να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας, πρέπει τα θέματα αυτά να αντιμετωπιστούν με συνδυασμένες λύσεις.

Η θέσπιση σχημάτων πρόωρης συνταξιοδότησης (για ανέργους ή εργαζόμενους) ηλικίας άνω των 55 ετών, μειωμένη απασχόληση με αντίστοιχη μείωση των

αποδοχών και επιδότηση του υπολοίπου από το κράτος και σε πιο εξειδικευμένες περιπτώσεις από τον Ειδικό Κοινό Λογαριασμό της Ανεργίας.

Πρέπει να σημειωθεί πως πολλά κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν προσφύγει σε πολιτικές τέτοιου είδους, αφενός για την προστασία του ηλικιωμένου εργατικού δυναμικού και αφετέρου για την απελευθέρωση θέσεων εργασίας. Οι πολιτικές αυτές πρέπει να συνοδεύονται από ριζική αναμόρφωση του συνταξιοδοτικού ασφαλιστικού συστήματος, το οποίο είναι σύνθετο, κατακερματισμένο και με εξαιρετικά συσσωρευμένα ελλείμματα.

Η ορθολογική αναμόρφωση του συνταξιοδοτικού συστήματος θα δώσει τη δυνατότητα να υπάρξει καλύτερη κατανομή και διαχείριση των πόρων του, περιορίζοντας τις παροχές προς ομάδες για τις οποίες δεν υπάρχει πλέον δικαιολογημένη βάση χρηματοδότησής τους. Με αυτό τον τρόπο θα επέλθει ανακατανομή των πόρων υπέρ των ηλικιωμένων. Το ζήτημα της αναμόρφωσης αυτής αποτελεί σοβαρό και σύνθετο θέμα που απαιτεί μελέτη, συμμετοχή όλων των κοινωνικών εταίρων και πολιτική συσπείρωση.

Ανεξαρτήτως όμως από την παραπάνω ευρεία και χρονοβόρα πρόταση για αντιμετώπιση του θέματος θα πρέπει να ληφθούν μέτρα άμεσα για την ασφαλιστική υποστήριξη των ανθρώπων που βρίσκονται στα πρόθυρα της συνταξιοδότησης σε περιοχές που υπάρχει κρίση, και όπου η πρόσβαση στην απασχόληση είναι αδύνατη. Απομακρυσμένα νησιά και ορεινά χωριά θα ήταν ένα καλό σημείο αφετηρίας.

3.4. ΕΥΕΛΙΞΙΑ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η έλλειψη ευελιξίας στην αγορά εργασίας αποτελεί έναν από τους κύριους παράγοντες που επιβραδύνουν την πραγματοποίηση των απαιτούμενων διαρθρωτικών αλλαγών στην οικονομική δραστηριότητα για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και οδηγούν σε υψηλότερα επίπεδα την ανεργία. Εκτός των άλλων, η αναδιοργάνωση του χρόνου εργασίας αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για την προσαρμογή της παραγωγικής δραστηριότητας στις διακυμάνσεις της ζήτησης και για τη βέλτιστη λειτουργία του παραγωγικού εξοπλισμού.

Το κυμαινόμενο ωράριο, οι συμβάσεις ορισμένου χρόνου και η μερική απασχόληση επιτρέπουν στις επιχειρήσεις να γίνουν πιο παραγωγικές και να διατηρήσουν την ανεργία σε χαμηλότερα επίπεδα, ενώ συγχρόνως στις περισσότερες περιπτώσεις καλύπτουν και μεγάλο φάσμα εργαζομένων που αντιμετωπίζουν δυσκολίες για την ανεύρεση μιας σταθερής εργασίας, όπως οι νέοι και οι γυναίκες.

Στα κράτη μέλη της ένωσης ο μέσος όρος μερικής απασχόλησης για το 2017 σύμφωνα με έρευνα της EUROSTAT ανέρχεται στο 18.7 %. Η εμπειρία των κρατών που προσφεύγουν στις ευέλικτες μορφές απασχόλησης δείχνει ότι:

- Έχουν χαμηλά ποσοστά ανεργίας.
- Ευνοούνται ειδικές ομάδες πληθυσμού που αναζητούν για αντικειμενικούς λόγους, μια μορφή ευελιξίας στην εργασιακή τους σχέση(γυναίκες με οικογενειακές υποχρεώσεις, φοιτητές κ.τ.λ.).
- Ευνοούνται επιχειρήσεις με εποχιακό χαρακτήρα.
- Δίνεται στους νέους που δεν κατορθώνουν να βρουν θέση εργασίας με πλήρη απασχόληση, η δυνατότητα να βελτιώσουν τα προσόντα τους και προοπτικές ένταξής τους στην αγορά εργασίας.
- Δίνεται η δυνατότητα για καλύτερη κατανομή του όγκου της διαθέσιμης εργασίας.

Έχει αποδειχτεί ότι από τα είδη ελαστικών μορφών εργασίας, ιδιαίτερα η μερική απασχόληση προσφέρει σημαντικές δυνατότητες στη δημιουργία νέων και πρόσθετων θέσεων εργασίας.

3.4.1. ΜΕΡΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Με μερική απασχόληση εργαζόταν στη χώρα μας το 9.9% του απασχολούμενου δυναμικού στην πλειοψηφία τους γυναίκες με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ ενώ παρόμοια έρευνα το 1986 είχε δείξει πως μόλις το 6,5% απολάμβανε τέτοια μορφή απασχόλησης.

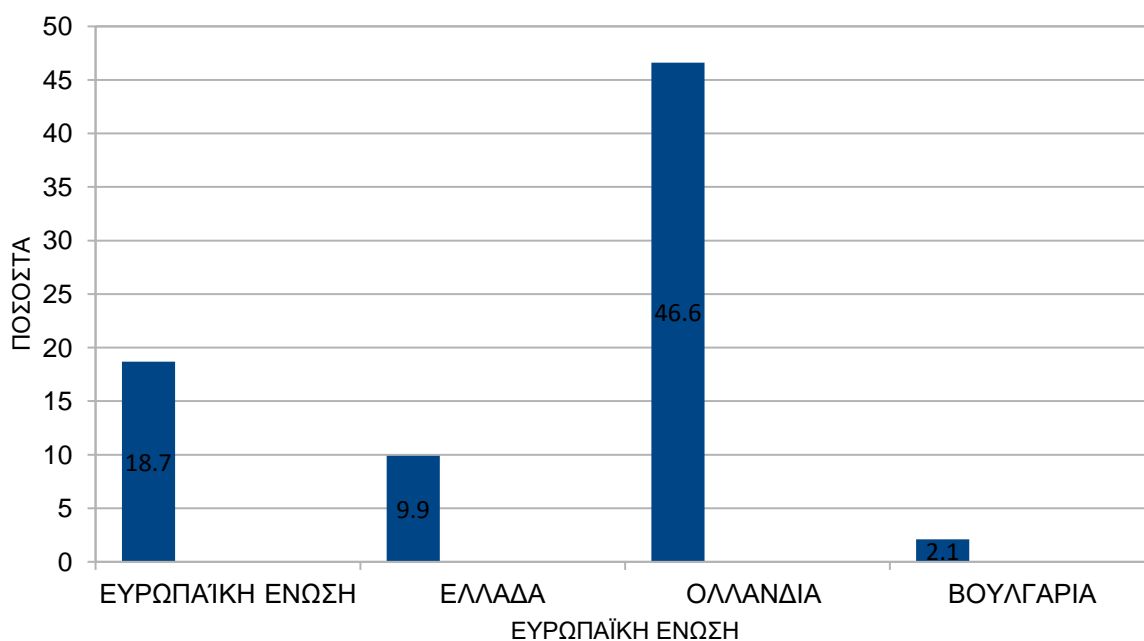
Όλα δείχνουν ότι αυτή η μορφή απασχόλησης βρίσκεται σε τροχιά εξέλιξης και θα παίξει σημαντικό ρόλο στη νέα ευέλικτη αγορά εργασίας τη νέα χιλιετία που έχει ήδη ξεκινήσει. Άλλωστε αποτελεί από τα μείζονα κεφάλαια προς συζήτηση στον κοινωνικό διάλογο. Και παρά τις επιφυλάξεις που διατυπώνουν οι συνδικαλιστικές οργανώσεις – ότι η μερική απασχόληση δεν πρέπει να χρησιμοποιηθεί ως υποκατάστατο της πλήρους απασχόλησης, αλλά μόνο συμπληρωματικά – κατανοούν ότι αν τεθούν όρια, αυτή η μορφή απασχόλησης μπορεί να λειτουργήσει ευεργετικά στην μείωση της ανεργίας.

Υπάρχει μεγάλο ποσοστό μη οικειοθελούς μερικής απασχόλησης στην Ελλάδα σε σχέση με τις άλλες χώρες, ενώ οι Έλληνες μερικώς απασχολούμενοι εργάζονται περισσότερες ώρες από τους άλλους Ευρωπαίους. Δηλαδή για τους περισσότερους είναι λύση ανάγκης αφού δεν βρίσκουν θέση πλήρους απασχόλησης.

Το πέρασμα στη μερική απασχόληση προϋποθέτει οριστική σχεδόν παραίτηση από κάθε προοπτική καριέρας. Ακόμη και αν ορισμένες γυναίκες στο τέλος αποδέχονται αυτή την προοπτική, έστω και δίχως να είναι ευχαριστημένες, πολλοί λίγοι άντρες είναι έτοιμοι να συμβιβαστούν με αυτή την προοπτική.

Το πέρασμα στη μερική απασχόληση είναι μονομερής απόφαση του εργοδότη. Επί της ουσίας, δεν υφίσταται διαπραγμάτευση και η απόφαση είναι οριστική και άνευ όρων. Αν στη συνέχεια συμβεί κάποιο ατύχημα οικονομικής φύσης στην οικογένεια (απόλυση συγγενικούς πρώτου βαθμού, ατύχημα κλπ.) αυτός που απασχολείται μερικώς βρίσκεται σε δεινή θέση όντως αντιμέτωπος ξανά με αναζήτηση πλήρους εργασίας.

Γράφημα 1: Μερική απασχόληση για το 2017

Πηγή: EUROSTAT

Έτσι τίθεται σε εφαρμογή ο νόμος 1892/90 (άρθρα 38,39) που κατοχυρώνει τη μερική απασχόληση στην ελληνική πραγματικότητα και να μπορούν να τεθούν όρια με στόχο την προστασία του εργαζόμενου. Ο νόμος 1892/90 θέτει καταρχήν τις βάσεις της μερικής απασχόλησης καθώς με έγγραφη ατομική συμφωνία ο εργοδότης και ο μισθωτός κατά τη σύσταση της σχέσης εργασίας ή κατά τη διάρκεια της μπορούν να συμφωνήσουν για ορισμένο ή αόριστο χρόνο διάρκεια ημερήσιας ή εβδομαδιαίας εργασίας μικρότερη της κανονικής (άρθρο 38 παρ. 1). Ορίζει ότι το ωρομίσθιο των μερικώς απασχολούμενων δεν μπορεί να είναι κατώτερο από εκείνο όσων έχουν θέσει πλήρους απασχόλησης και πάντα αναφερόμενοι στην ίδια θέση εργασίας. Προβλέπει, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα τους για ετήσια άδεια και θέτει το πλαίσιο της κοινωνικής ασφάλισής τους. Σύμφωνα με το ν.1892/90 ο εργοδότης δεν μπορεί να αξιώσει εργασία πέρα από τη συμφωνημένη, όταν ο μερικώς απασχολούμενος έχει και άλλη απασχόληση ή βαρύνεται με οικογενειακές υποχρεώσεις. Επιπλέον, ο μερικώς απασχολούμενος επί ίσης όρους, έχει προτεραιότητα προσλήψεως σε θέση εργασίας πλήρους απασχόλησης στην αυτή επιχείρηση (αρ.38 παρ. 6). Εντούτοις, το νομοθετικό πλαίσιο δεν αγγίζει κάποιες ουσιαστικές πλευρές της μορφής αυτής της εργασίας. Οι ελάχιστες ώρες απασχόλησης, οι όροι συνταξιοδότησης των μακροχρόνια μερικώς απασχολούμενων,

οι προϋποθέσεις μετατροπής μιας θέσης μερικής απασχόλησης σε θέση πλήρους απασχόλησης, είναι μόνο μερικές από τις πλευρές αυτές. Στόχος είναι να τεθούν όρια διακριτά και συγκεκριμένα στη μερική απασχόληση ώστε όσοι εμπλέκονται στην αγορά εργασίας να νιώθουν ασφαλείς σε ένα ευνοϊκό προς αυτούς περιβάλλον.

Αναζητείται έτσι ένα νέο πρότυπο εργασίας που θα σημάνει τη μετάβαση από την παραδοσιακή οργάνωση εργασίας σε μια ευέλικτη, ανοιχτή διαδικασία οργανωτικής ανάπτυξης, ικανό να οδηγήσει σε βελτίωση της απασχόλησης και της ανταγωνιστικότητας. Το γερμανικό πρόγραμμα για την εργασία και την τεχνολογία, καθώς και τα σκανδιναβικά προγράμματα, αποδεικνύουν και αυτά με τη σειρά τους ότι οι επιχειρήσεις που αναδιοργάνωσαν τη μορφή των εργασιακών σχέσεων είχαν πολύ καλύτερα αποτελέσματα από εκείνες που περιορίστηκαν στην εισαγωγή τεχνολογίας στην παραγωγική διαδικασία. Ωστόσο, για να επιτευχθεί η γενική αποδοχή της νέας αυτής οργάνωσης της εργασίας, πρέπει να εξασφαλισθούν για τους μερικώς απασχολούμενους όροι εργασίας ίδιοι με αυτούς των πλήρως απασχολούμενων.

3.5. ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΟΑΕΔ

Είναι φανερό ότι το σημερινό σύστημα κάλυψης της ανεργίας, ελέγχου της αγοράς εργασίας και της επαγγελματικής κατάρτισης, που ασκείται από τον ΟΑΕΔ είναι απαρχαιωμένο και διαμορφώθηκε για να αντιμετωπίσει επίπεδα ανεργίας πολύ χαμηλά και μικρότερης διάρκειας, καθώς και προβλήματα εργασίας λιγότερο απαιτητικά από αυτά που διαμορφώνονται στη σημερινή πραγματικότητα, η οποία απαιτεί κατ' εξοχήν ευελιξία και γρήγορη εφαρμογή των αποφάσεων.

Ένας τρόπος βελτίωσης του συστήματος θα ήταν η καταβολή επιδομάτων ανεργίας σε δύο επίπεδα. Το πρώτο επίπεδο θα μπορούσε να αποτελεί μια κύρια επιδότηση με αυξημένα ποσά επιδόματος για μικρό χρονικό διάστημα. Σε δεύτερη φάση χαμηλά ποσά επιδόματος για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα θα καταβάλλονται μετά τη λήξη της τακτικής επιδότησης και θα χρησιμοποιούνται από τον κρατικό προϋπολογισμό. Αντίστοιχες πρακτικές εφαρμόζονται και στις άλλες χώρες της Ευρώπης. Οι πρώτοι έξι μήνες καλύπτονται συνήθως από λογαριασμό ο οποίος προκύπτει από εισφορές εργαζόμενων και εργοδοτών, ενώ ύστερα από το διάστημα αυτό η δαπάνη του επιδόματος βαρύνει τον Εθνικό Προϋπολογισμό του κράτους, αποτελώντας έτσι μια καθαρά κοινωνική παροχή και μέριμα από πλευράς πολιτείας.

Ακόμα, θα μπορούσε να αποδειχθεί χρήσιμη η αναδιοργάνωση και η δραστηριοποίηση των γραφείων ευρέσεως εργασίας, ώστε να μπορούν να ανταποκρίνονται με ταχύτητα στην προσφορά και ζήτηση εργασίας σε ολόκληρη τη χώρα. Ταυτοχρόνως θα πρέπει να επιτραπεί η λειτουργία ιδιωτικών φορέων ευρέσεως εργασίας κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις. Ο εκσυγχρονισμός των γραφείων ευρέσεως εργασίας είναι δυνατό να επιτευχθεί με πλήρη μηχανοργάνωση και δημιουργία ενός δικτύου πλήρους και εκσυγχρονισμένης παροχής πληροφοριών μεταξύ των γραφείων ανά την επικράτεια. Ύστερα σαν επόμενο βήμα θα μπορούσε να αποτελέσει η δημιουργία και λειτουργία προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης και επανακατάρτισης ανέργων και εργαζόμενων των οποίων η ειδικότητα απαξιώνεται.

Η συνολική αναμόρφωση του συστήματος, όπως εκφράζεται παραπάνω πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο διαλόγου μεταξύ των εκπροσώπων των εργαζομένων, των εργοδοτών και των φορέων, με στόχο την εκπόνηση κοινού πορίσματος και πολιτικής η οποία θα πρέπει να εφαρμοσθεί αμερόληπτα, χωρίς παρεκκλίσεις από τη διοίκηση.

3.6. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

Από τα πλέον σημαντικά, αν όχι το σημαντικότερο, μέτρα για την αντιμετώπιση της διαρθρωτικής ανεργίας, είναι η προσπάθεια προσαρμογής των συνολικών εκροών του εκπαιδευτικού συστήματος στις ανάγκες και προοπτικές της αγοράς εργασίας, σε συνδυασμό με τον κατάλληλο επαγγελματικό προσανατολισμό. Ο στόχος είναι να δοθούν στους μακροχρόνια ανέργους νέες δεξιότητες οι οποίες θα τους επιτρέψουν να κυνηγήσουν θέσεις εργασίας σε αναπτυσσόμενες βιομηχανίες και σε ανταγωνιστικό και μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Ο άνθρωπος και γενικότερα το ανθρώπινο δυναμικό με τις δεξιότητές του θα αποτελέσουν τις κυρίαρχες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη. Από αυτές θα εξαρτηθεί η έγκαιρη προσαρμογή στις νέες τεχνολογίες, η εφαρμογή καινοτομιών, ο εκσυγχρονισμός των δομών της οικονομίας, το άνοιγμα των επιχειρήσεων προς τις νέες αγορές. (Mouriki, A., 2012),

Για αυτούς τους λόγους είναι σημαντική επένδυση για το μέλλον της χώρας η επένδυση στον ανθρώπινο παράγοντα. Οι επενδύσεις αυτές πρέπει να προγραμματιστούν ορθολογικά δεδομένου πως παρουσιάζουν μεγάλο βαθμό επισφάλειας, έχουν μακροπρόθεσμη απόδοση και απαιτούν τη μεγάλη δέσμευση διοικητικών και χρηματικών πόρων. Θα πρέπει να είναι από τις κυρίαρχες επενδύσεις με ουσιαστικό περιεχόμενο προκειμένου να εξασφαλισθούν όλα τα απαραίτητα συγκριτικά πλεονεκτήματα στον δρόμο προς ανάπτυξη.

Η ποσοτική και μόνο αύξηση των επενδύσεων αυτών, φυσικά δεν αρκεί. Αν οι πόροι κατευθυνθούν στην αναπαραγωγή και επέκταση των υφιστάμενων παρωχημένων δομών θα προκληθεί σπατάλη και βήμα προς τα πίσω. Σκοπός των επενδύσεων αυτών θα πρέπει να είναι ο εκσυγχρονισμός των δομών και η προσαρμογή στα νέα δεδομένα. Η αναβάθμιση της εκπαίδευσης/κατάρτισης στη χώρα μας είναι ένα έργο μακρόπνοο και απαιτεί τη συνεχή συνέπεια στις δράσεις που αναλαμβάνονται, καθώς επίσης και τη δέσμευση και συνεργασία όλων των φορέων που συμμετέχουν. Επισημαίνεται η μη ύπαρξη αρμονίας μεταξύ ζήτησης ειδικευμένης εργασίας λόγω μεταβαλλόμενων αναγκών της αγοράς εργασίας και προσφοράς του εκπαιδευτικού μας συστήματος. Αυτό μπορεί να έχει σαν αποτέλεσμα κάποιες φορές να παρατηρείται το φαινόμενο της συνύπαρξης ανεργίας και υπερβάλλουσας ζήτησης εργασίας για ορισμένες ειδικεύσεις.

Μια άλλη αδυναμία που παρατηρείται είναι η έλλειψη συντονισμού και εποπτείας των διαφόρων μορφών και προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης που διαχέονται σε ποικίλους φορείς και οργανώσεις. Δημιουργεί ιδιαίτερα αρνητική εντύπωση το γεγονός ότι στη σύνθεση σχετικών με τη συνεχιζόμενη κατάρτιση επιτροπών, η θεσμική συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων είναι είτε ανύπαρκτη είτε ισχνή ώστε να μην γίνονται πιστικοί ότι καταβάλλουν προσπάθειες για βοήθεια με τη συμβολή τους.

Υπογραμμίζεται ότι για να υπάρξουν θετικά αποτελέσματα όλη η προσπάθεια είναι απαραίτητο να στηριχθεί στην ουσιαστική και ισότιμη συμβολή των κοινωνικών εταίρων, οι οποίοι είναι σε καλύτερη θέση να γνωρίζουν τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και κατά συνέπεια την εναρμόνιση των δομών κατάρτισης με τις παρούσες και μελλοντικές ανάγκες της οικονομίας.

3.7. ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Η αναντιστοιχία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης στην αγορά εργασίας θεωρείται ότι αποτελεί την αιτία της διαρθρωτικής ανεργίας, η οποία εκτιμάται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ότι βρίσκεται στο 6% σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Η ενίσχυση της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού θεωρείται βασικός παράγοντας περιορισμού

των αναντιστοιχειών αυτών και κατ' επέκταση παράγοντας μείωσης ανεργίας. (KarantinosD.,2012)

Το φύλλο, η ηλικία, το κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον και κυρίως η εκπαιδευτική κατάρτιση επιδρούν αποφασιστικά στην επαγγελματική κινητικότητα του εργατικού δυναμικού. Επίσης η έλλειψη υποδομής στην περιφέρεια και η έλλειψη κινήτρων επηρεάζουν την γεωγραφική κινητικότητα των εργαζομένων.

Για τη βελτίωση της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού πρέπει να ληφθούν μέτρα που θα στοχεύουν στα ακόλουθα:

- Ενίσχυση της γεωγραφικής κινητικότητας των εργαζομένων. Στην προκειμένη περίπτωση δεν αρκούν τα οικονομικά κίνητρα γεωγραφικής διακίνησης του εργατικού δυναμικού. Χρειάζεται μια οργανωμένη συνολική και ευέλικτη αντιμετώπιση του ζητήματος, όπως η καταγραφή των ζητούμενων ειδικοτήτων, των κενών θέσεων εργασίας σε όλη την περιφέρεια και γενικότερα μια συνεχής ροή πληροφοριών προς τους ενδιαφερόμενους.
- Διευκόλυνση της επαγγελματικής κινητικότητας των εργαζομένων μεταξύ τομέων της οικονομίας με κίνητρα και συγκεκριμένα προγράμματα κατάρτισης.
- Περιορισμούς της αναντιστοιχίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησης ειδικοτήτων με καταγραφή της δεύτερης και ανάλογη προσαρμογή του εκπαιδευτικού προγράμματος, του συστήματος επαγγελματικής κατάρτισης και ενίσχυση της συνεχιζόμενης κατάρτισης στις διαρκώς μεταβαλλόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΤΡΕΧΟΥΣΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Το ξεκίνημα της νέας χιλιετίας και μέχρι το 2007 η οικονομική πραγματικότητα που χαρακτηρίζει την ελληνική οικονομία αποτελείται από ένα μείγμα χαμηλών επιτοκίων και μεγάλους ρυθμούς μεγέθυνσης, έτσι το δημόσιο χρέος μπορούσε να διατηρηθεί σε ίδια επίπεδα. Όταν ξέσπασε η κρίση στην Αμερική το 2007 στην Ευρώπη πίστευαν πως δε θα τους επηρεάσει τόσο όσο εκεί. Όσον αφορά την ελληνική οικονομία υπήρχαν ενδείξεις για την εξασθένησή της από το 2007 και αυτό γιατί υπήρξε σημαντική μείωση των επενδύσεων όπως καταγράφει μελέτη του Ιδρύματος Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE). Η έρευνα, που διεξήχθη το διάστημα Μαρτίου – Μαΐου 2008 καταγράφει πτώση των επενδύσεων κατά 13.1% για το 2007, γεγονός που οφείλεται στην πτώση των ιδιωτικών επενδύσεων κατά 14.1% και αύξηση 6.5% που σημείωσαν οι δημόσιες επενδύσεις στο ίδιο διάστημα, σε σχέση με το περασμένο έτος. Η περίοδος 2007-2009 χαρακτηρίζεται από την υποχώρηση των ευνοϊκών συνθηκών για επενδύσεις με αποτέλεσμα η πορεία του δημόσιου χρέους να καταστεί εκρηκτική. Μεταξύ 2009-2010 το μέγεθος του χρέους οδήγησε στην ανάγκη για λήψη μέτρων μη βιώσιμων με μεγάλη την πιθανότητα χρεοκοπίας και έξοδο από την Ευρωζώνη. Κατά το 2010-2012 η κυβέρνηση προχώρησε σε δανειακές συμβάσεις και μνημόνια για την αποφυγή της εξόδου από το Ευρώ. Το 2010 υπογράφηκε το πρώτο μνημόνιο, το 2011 προστέθηκαν σε αυτό συμπληρωματικά μέτρα, και τον Μάρτιο του 2012 υπογράφηκε το δεύτερο μνημόνιο και έγινε το πρώτο κούρεμα χρέους. Το 2012-2013 υποχωρεί κάπως το ενδεχόμενο για έξοδο από τη Ευρώ μετά τις εκλογές του Ιουνίου και στις 14 Αυγούστου του 2015 ψηφίστηκε το τρίτο μνημόνιο με την κατάσταση να είναι τεταμένη και κρίσιμη.

4.1. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΓΚΥΡΙΑ

Η παγκόσμια οικονομική ύφεση του 2008 είναι το αποτέλεσμα που προκλήθηκε από τη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση του 2007 σε τομείς της πραγματικής οικονομίας της διεθνούς κοινότητας. Η πιστωτική κρίση αποτυπώθηκε στους χρηματιστηριακούς δείκτες των ανεπτυγμένων χωρών, ενώ πολλά από τα χρηματιστήρια παρέμειναν κλειστά λόγω των μεγάλων απωλειών από τις πωλήσεις των επενδυτών. (tonima.gr)

Ακόμα και σήμερα εξακολουθεί να μην υπάρχει πλήρης ταύτιση σχετικά με το πότε ξεκίνησε ακριβώς η οικονομική κρίση για την περίοδο 2007-2009. Σύμφωνα δημοσιεύματα υποστηρίζεται ότι η κρίση άρχισε στις 9 Αυγούστου του 2007, όταν η BNPParibas ανακοίνωσε σε δελτίο τύπου πως αναστέλλει εξαγορές σε συγκεκριμένα

επενδυτικά προϊόντα της. Το 2007 τα αμερικανικά και ευρωπαϊκά χρηματοπιστωτικά συστήματα δεν διέθεταν δύο βασικούς απορροφητές κραδασμών. Αρχικά, ένα επαρκές κεφάλαιο για την οποιαδήποτε κάλυψη σε πτώσεις των αξιών των περιουσιακών στοιχείων των επενδυτών και επαρκή κατοχή ρευστών διαθεσίμων για την κάλυψη των προσωρινών ελλείψεων ρευστότητας. Χωρίς αυτά το χρηματοπιστωτικό σύστημα ήταν ευάλωτο σε ακόμη και σχετικά μικρές διαταραχές, όπως η ανακοίνωση της BNPParibas. Ο αντίκτυπος της ανακοίνωσης αυτής στην αγορά ήταν δραματικός. Άμεση συνέπεια αυτής της αστάθειας και ανασφάλειας που επικράτησε στις αγορές ήταν η αύξηση της ανεργίας στις ΗΠΑ. Συγκεκριμένα, παρατηρείται μια διαρκής αύξηση από το 2007. Το 2008 η αύξηση ήταν ίση με 1,2 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2007 (από το 4,6% σε 5,8%), ενώ το 2009 ανήλθε σε 9,3% από το 5,8% της προηγούμενης χρονιάς. Το 2010 άγγιξε το 10,1%. Τα αντίστοιχα ποσοστά ανεργίας στη ζώνη του ευρώ και την Ευρωπαϊκή Ένωση παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 2: Ποσοστά ανεργίας των ΗΠΑ, της Ευρωζώνης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2007-2010

ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ % ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ				
	2007	2008	2009	2010
ΗΠΑ	4,6%	5,8%	9,3%	10,1%
ΕΥΡΩΖΩΝΗ	7,4%	7,5%	10%	12%
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	7,5%	7,5%	9,5%	10,7%

Πηγές: European Economic Forecast, 2009, EUROPEAN ECONOMY 10

Η οικονομική κρίση όπως αναφέρθηκε παραπάνω ξεκίνησε από τις ΗΠΑ το έτος 2007 και μέχρι το τέλος του 2009 είχε πλήξει τόσο την Ευρώπη, όσο και την Ελλάδα. Την εν λόγω περίοδο δεν είχε γίνει αντιληπτός ο βαθμός σοβαρότητας της κατάστασης ούτε και ο κίνδυνος που υπήρχε να εξελιχθεί σε παγκόσμιο φαινόμενο με συνέπεια ελλείμματα και χρέη σε πολλές χώρες, όπως ακριβώς συνέβη και με την περίπτωση της Ελλάδας. Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί, πως μέχρι τότε η κρίση αντιμετωπιζόταν σαν μια μακρινή κατάσταση, την οποία δε θα βίωνε άμεσα η χώρα μας. Η Ευρωπαϊκή Κεντρικά Τράπεζα ανέστειλε την χορήγηση δανείων σε αδύναμα κράτη στα πλαίσια μιας ιδιαίτερα κρίσιμης περιόδου για την παγκόσμια

οικονομία με αποτέλεσμα τη σταδιακή εξάπλωση των προβλημάτων σε αρκετές χώρες της Ευρώπης.

Η κρίση στην Ελλάδα συνδέεται άμεσα με τις επιπτώσεις μιας γενικευμένης διεθνούς κρίσης. Πιο συγκεκριμένα, τα χρόνια που προηγήθηκαν της κρίσης το δημόσιο χρέος της χώρας μεγάλωνε όλο και περισσότερο, διότι η Ελλάδα δανειζόταν υπέρογκα ποσά με σκοπό την ανάπτυξη δημόσιων έργων αλλά και την κάλυψη των έργων που πραγματοποιήθηκαν λόγω των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας. Συνεπώς, ο πυρήνας της οικονομικής καταστροφής που οδήγησε σε εξαθλίωση, ανεργία και φτώχεια, θα μπορούσε κανείς να πει πως ήταν οι ανισορροπίες, οι οποίες συσσωρεύτηκαν πριν το 2007. Πριν το 2008 η χώρα μας θεωρούνταν, μάλλον λανθασμένα, το ίδιο ανταγωνιστική και αξιόπιστη με άλλες χώρες της Ευρωζώνης. Το τοπίο θόλωσε ύστερα από το δεύτερο μισό του 2009 και έπειτα, όπου η ανεργία άρχισε να κάνει αισθητή την παρουσία της, καθώς βγήκαν στην επιφάνεια οι μεγάλες τρύπες της ελληνικής οικονομίας.

4.2. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

Η κρίση χρέους, με την εκρηκτική άνοδο της ανεργίας στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αύξησε το δημοσιονομικό βάρος και κλόνισε το υπάρχον κοινωνικό και ασφαλιστικό σύστημα, επιβεβαιώνοντας την αδυναμία του παλιού μοντέλου ανάπτυξης και ενώ παράλληλα καθυστερεί η μετάβαση σε ένα φρέσκο και νέο μοντέλο. Ταυτόχρονα η κρίση ανέδειξε τις μεγάλες ανισότητες μεταξύ των χωρών της Ένωσης.

Έτσι, με κριτήριο το επίπεδο ανεργίας, διακρίνουμε τέσσερις ομάδες κρατών μελών.

1. Στην πρώτη ομάδα, με επίπεδο ανεργίας κάτω του 5% σε ολόκληρη την περίοδο της κρίσης, ανήκουν η Νορβηγία και η Σουηδία σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat.
2. Στη δεύτερη ομάδα, έντεκα χώρες συνολικά, ανάμεσα στις οποίες βρίσκονται και η Γερμανία, το Λουξεμβούργο και η Ολλανδία, παρατηρούνται μικρές διακυμάνσεις και επίπεδο ανεργίας μεταξύ 5% και 10%.
3. Η τρίτη ομάδα, η οποία αποτελείται από χώρες όπως η Ιρλανδία, η Ιταλία και η Βουλγαρία, συναντάμε αύξηση του ποσοστού της ανεργίας μεταξύ 10% και 15%.
4. Ενώ στην τέταρτη και τελευταία ομάδα συναντάμε τη χώρα μας και την Ισπανία όπου σημειώνονται ιστορικά υψηλά ανεργίας με ποσοστά έως και 28%.

Επιπλέον παρατηρούμε ότι, παρόλο που τα επίπεδα απασχόλησης των νέων 15- 24 ετών μειώθηκαν σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ανεξαρτήτως του εάν αυτές εμφανίζουν χαμηλά ή όχι ποσοστά συνολικής ανεργίας, αυξήθηκε ο αριθμός όσων συμμετέχουν σε μορφωτικές ή γενικά μαθησιακές διαδικασίες. Έτσι, τα επίπεδα ανεργίας των νέων είναι διπλάσια από το συνολικό επίπεδο ανεργίας σε όλες τις χώρες μέλη και οι διαφορές μεταξύ των κρατών είναι μικρές, με εξαιρέσεις προς τα πάνω την Ελλάδα και την Ισπανία. Σε αυτές τις δυο χώρες το επίπεδο ανεργίας των νέων ξεπερνά το 50%. Αντίθετα, τα επίπεδα απασχόλησης των ατόμων 55- 64 ετών παραμένουν σταθερά στα μισά περίπου κράτη μέλη. Η συγκράτηση της μακροχρόνια ανεργίας και η επέκταση ευέλικτων μορφών απασχόλησης οδήγησαν σε αύξηση των επιπέδων μη εθελοντικής μερικής απασχόλησης των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας, με διαφορές και πάλι μεταξύ των χωρών, αλλά και πάλι τα υψηλότερα ποσοστά να ανήκουν στην Ισπανία, την Ελλάδα αλλά και την Ιταλία.

Τέλος, τα ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας των νέων, αλλά και των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας, βρίσκονται σε παρόμοιο επίπεδο σε όλες τις χώρες, επειδή οι πολιτικές που εφαρμόστηκαν μέχρι τώρα κατά την περίοδο της κρίσης στην Ε.Ε. στόχευαν κυρίως στην άμεση και προσωρινή μείωση των επιπέδων της μακροχρόνιας ανεργίας και όχι στον μακροπρόθεσμο περιορισμό της.

Ειδικότερα, οι πολιτικές αντιμετώπισης της ανεργίας επικεντρώθηκαν κυρίως γύρω από πέντε άξονες:

- Ο πρώτος άξονας αναφέρεται στη διευκόλυνση των προσλήψεων και των απολύσεων.
- Ο δεύτερος άξονας περιέχει μέτρα για την επιδότηση των ανέργων.
- Ο τρίτος άξονας συνδέεται με τη διευκόλυνση της επισφαλούς απασχόλησης.
- Και ο τέταρτος αναφέρεται στην επιδότηση της προσωρινής απασχόλησης στο δημόσιο ή τον κοινωφελή τομέα.
- Ο πέμπτος και τελευταίος άξονας περιλαμβάνει μέτρα ενίσχυσης της κατάρτισης και της εκμάθησης.

Παρόλο που τα προαναφερθέντα μέτρα αποδείχθηκαν ανεπαρκή για τον περιορισμό και τη συγκράτηση της ανεργίας, η κινητικότητα του εργατικού δυναμικού στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης παραμένει περιορισμένη. Ειδικά αν συγκριθεί με το συνολικό μέγεθος της αγοράς εργασίας. Ενώ ένας στους τέσσερις πολίτες της Ένωσης που επιζητούν εργασία δηλώνουν ότι θα εξέταζαν το ενδεχόμενο να εργαστούν σε μια άλλη χώρα της Ε.Ε. κατά την επόμενη δεκαετία. (INE, ΓΣΕΕ, 2014)

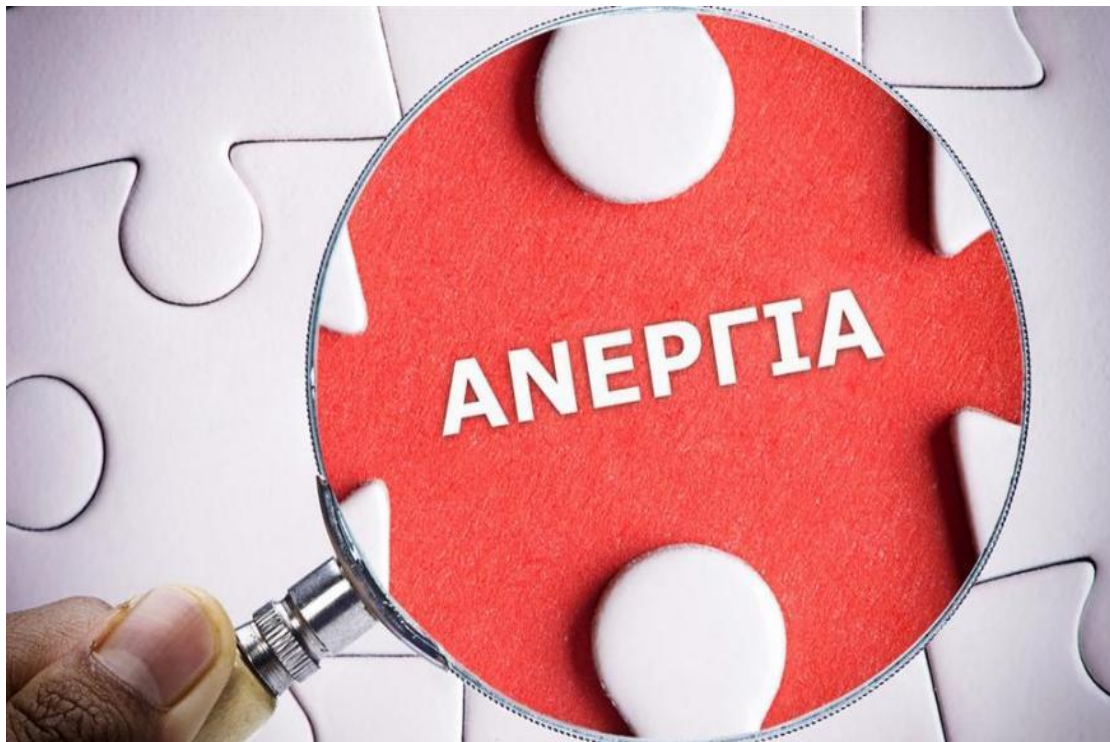
Σχετικά τώρα με το προκείμενο θέμα, η συνεχώς αυξανόμενη ανεργία απασχόλησε ολοένα και περισσότερο, αν και σε διαφορετικό βαθμό, τα κράτη της Ένωσης γεγονός που οφείλεται κατά κύριο λόγο στις πολιτικές που τα ισχυρά κράτη του βορρά

επιβάλλουν στα ασθενέστερα του νότου. Έτσι, διευρύνεται το χάσμα μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών λόγω της συνακόλουθης μεγάλης οικονομικής ύφεσης και η ανεργία που αυξήθηκε ραγδαία στη νότια ζώνη, επηρέασε πολύ λιγότερο το βορειότερο τμήμα.

ΜΕΡΟΣ Β΄

Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΑ 15 ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ

Οι τιμές του γενικού δείκτη της ανεργίας κατά τα περασμένα δεκαπέντε έτη παρουσίασαν μια ελπιδοφόρα πενταετία, στην οποία τα ποσοστά από το 2004 μέχρι το 2008 είχαν καθοδική πορεία. Για τα επόμενα έξι χρόνια που ακολούθησαν του 2008 η ανεργία εκτινάχθηκε στο 27,5% το 2013. Από το 2014 και για τα μεταγενέστερα χρόνια η ανεργία σταμάτησε την ανοδική της πορεία και σταδιακά μειώθηκε.

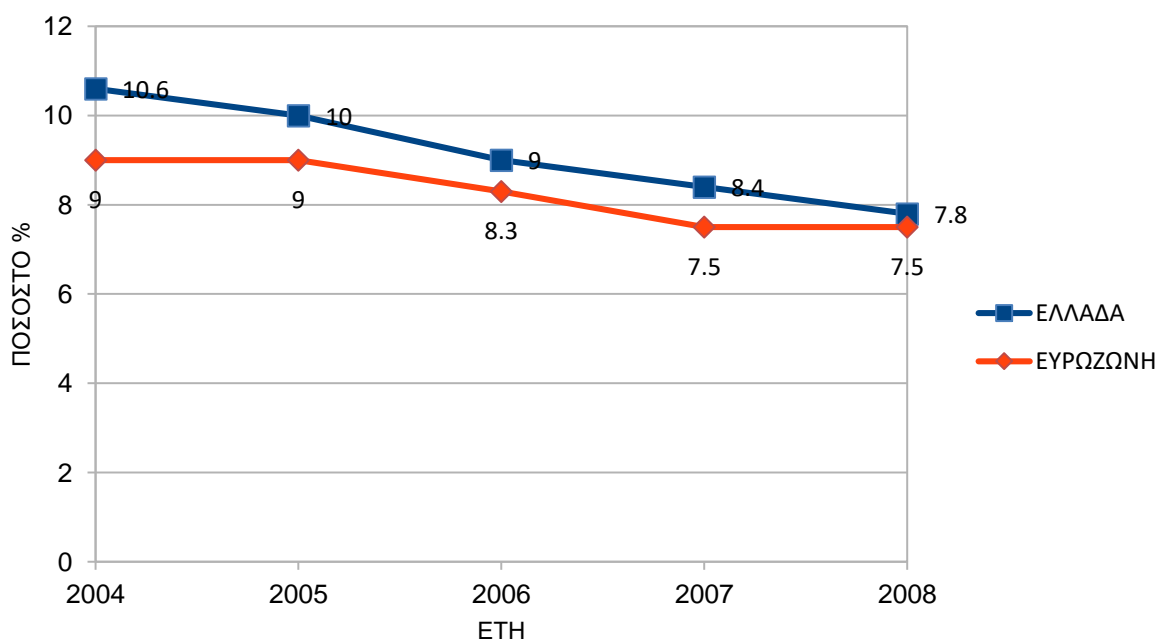

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Η ΚΑΤΑΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ ΑΝΕΡΓΙΑ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2004 – 2008

Η περίοδος 2004 – 2008 παρατηρώντας τους παρακάτω πίνακες και γραφήματα θα μπορούσε να αποπνέει μια ελπίδα και αισιοδοξία για την πορεία της ανεργίας στην Ελλάδα κατά τα επόμενα έτη.

Γράφημα 2: Ποσοστό ανεργίας σε Ελλάδα και Ευρωζώνη 2004-2008

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, ΦΑΚΕΛΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ 2004 – 2008

Όσον αφορά το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα σε σχέση με το αντίστοιχο της Ευρωζώνης την περίοδο 2004 – 2008, μπορούμε να καταλήξουμε σε ορισμένα ενδιαφέροντα συμπεράσματα, παρατηρώντας το παραπάνω διάγραμμα.

Αρχικά, βλέπουμε πως το ποσοστό ανεργίας για την Ελλάδα δε πέφτει ποτέ κάτω από το αντίστοιχο της Ευρωζώνης. Και τα δύο ποσοστά βρίσκονται πολύ κοντά, με αυτό της Ελλάδας να ακολουθεί την καθοδική πορεία του ποσοστού της Ευρωζώνης για όλα τα συναπτά έτη, έως και το 2008. Το ποσοστό ανεργίας για την Ελλάδα μειώνεται κάθε χρονιά και συνολικά πετυχαίνει μείωση 2,8 ποσοστιαίων μονάδων, ενώ της Ευρωζώνης 1,5 ποσοστιαίας μονάδος αντίστοιχα. Ενώ το 2004 η μεταξύ τους διαφορά ήταν 1,6 ποσοστιαίων μονάδων, με την Ελλάδα να έχει 10,6% έναντι 9% για την Ευρωζώνη. Το 2008 η διαφορά αυτή είχε μειωθεί σημαντικά μόλις σε 0,3 ποσοστιαίες μονάδες με τα ποσοστά ανεργίας να κυμαίνονται σε 7,8% και 7,5% αντίστοιχα. Η μεγαλύτερη μείωση του ποσοστού ανεργίας της Ελλάδας παρατηρείται μεταξύ των ετών 2005 – 2006 όπου η μείωση ανέρχεται στις 1 ποσοστιαίας μονάδος

ενώ, αντίθετα η μεγαλύτερη μείωση του ποσοστού της Ευρωζώνης παρατηρείται τη χρονική περίοδο 2006 – 2007 με 0,8 ποσοστιαίες μονάδες.

Στο σημείο αυτό μπορούμε να δούμε στον παρακάτω πίνακα τα ποσοστά που κυμαίνεται η ανεργία στην Ελλάδα μεταξύ 2004 και 2008.

Πίνακας 3: Ποσοστά ανεργίας κατά τρίμηνο επί του συνόλου του εργατικού δυναμικού της χώρας χρονικής περιόδου 2004 – 2008.

	ΤΡΙΜΗΝΑ	Σύνολο Εργατικού Δυναμικού (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	Ποσοστό Εργατικού Δυναμικού (%) επί του συνολικού πληθυσμού (15 ετών και άνω)	Άνεργοι (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	Ποσοστό ανεργίας %
2004	A ΤΡΙΜΗΝΟ	4.792,9	53,0	543,8	11,3
	B ΤΡΙΜΗΝΟ	4.823,2	52,9	492,7	10,2
	Γ ΤΡΙΜΗΝΟ	4.827,5	52,9	485,9	10,1
	Δ ΤΡΙΜΗΝΟ	4.831,8	53,1	500,4	10,4
2005	A ΤΡΙΜΗΝΟ	4.827,5	53,1	502,4	10,4
	B ΤΡΙΜΗΝΟ	4.848,8	53,0	466,9	9,6
	Γ ΤΡΙΜΗΝΟ	4.855,3	52,9	469,8	9,7
	Δ ΤΡΙΜΗΝΟ	4.854,3	52,9	470,9	9,7
2006	A ΤΡΙΜΗΝΟ	4.873,1	53,0	473,1	9,7
	B ΤΡΙΜΗΝΟ	4.880,2	53,1	427,4	8,8
	Γ ΤΡΙΜΗΝΟ	4.902,5	53,1	408,3	8,3
	Δ ΤΡΙΜΗΝΟ	4.891,2	53,1	429,1	8,8
2007	A ΤΡΙΜΗΝΟ	4.906,9	53,0	445,7	9,1
	B ΤΡΙΜΗΝΟ	4.917,9	52,9	398,0	8,1
	Γ ΤΡΙΜΗΝΟ	4.926,8	53,1	387,5	7,9
	Δ ΤΡΙΜΗΝΟ	4.915,6	52,9	396,5	8,1
2008	A ΤΡΙΜΗΝΟ	4.918,2	53,0	406,5	8,3
	B ΤΡΙΜΗΝΟ	4.939,3	53,1	357,1	7,2
	Γ ΤΡΙΜΗΝΟ	4.944,9	53,0	355,1	7,6
	Δ ΤΡΙΜΗΝΟ	4.946,3	53,0	392,7	7,9

Πηγή: ELSTAT.gr

5.1. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 2004

Το 2004 το ποσοστό ανεργίας (δηλαδή η επί τοις % αναλογία των ανέργων στο σύνολο του εργατικού δυναμικού που είναι το άθροισμα απασχολούμενων και ανέργων) ανήλθε σε 10,6% παρουσιάζοντας σημαντική αύξηση σε σχέση με το αντίστοιχο του 2003, όπου το ποσοστό ήταν 9,8%. Το ποσοστό του εργατικού δυναμικού στο σύνολο του πληθυσμού ηλικίας 15 ετών και άνω είναι 52,9%, ποσοστό σημαντικά αυξημένο σε σχέση με το αντίστοιχο των προηγούμενων ετών που κυμαινόταν σταθερά κάτω από το 49%. Το ποσοστό ανεργίας των γυναικών (16,3%) είναι υπερδιπλάσιο από εκείνο των ανδρών (6,6%). Από την κατά ομάδες ηλικιών διάθροση της ανεργίας, προκύπτει ότι τα υψηλότερα ποσοστά παρατηρούνται στις νέες ηλικίες 15-19 ετών όπου το ποσοστό ανεργίας ανέρχεται στο 47,6% μάλιστα στους νέους άνδρες το αντίστοιχο ποσοστό φθάνει το 24,2% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού τους.

Ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης, τα ποσοστά ανεργίας βρίσκονται πάνω από το συνολικό ποσοστό κυρίως στους απόφοιτους μέσης ή ανώτερης εκπαίδευσης, ενώ χαμηλότερα ποσοστά παρατηρούνται στα άκρα, δηλαδή στους απόφοιτους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και όσους έχουν το πολύ απολυτήριο δημοτικού.

Από το σύνολο των 523.843 ανέργων, το 40,7% αναζητά αποκλειστικά εργασία με πλήρη απασχόληση, ενώ το 48,6% είναι διατεθειμένο να εργαστεί, είτε με πλήρη, είτε στην ανάγκη με μερική απασχόληση. Μόνο στο 4,8% των ανέργων έγινε κάποια πρόταση ανάληψης απασχόλησης, η οποία όμως απορρίφθηκε για διάφορους λόγους, ο κυριότερος από του οποίους ήταν οι μη ικανοποιητικές αποδοχές (34,5%). Το ποσοστό των νέων ανέργων, δηλαδή όσων εισέρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας αναζητώντας απασχόληση, ανέρχεται στο 39,6% του συνόλου των ανέργων. Εξ άλλου, οι μακροχρόνια άνεργοι (πάνω από 12 μήνες) αποτελούν το 50,1% του συνόλου.

Σχετικά με τα ποσοστά ανεργίας των ατόμων με ξένη υπηκοότητα που ερευνήθηκαν, αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι εμφανίζουν ποσοστό ανεργίας χαμηλότερο του μέσου εθνικού (10,6%), το δε ποσοστό απασχόλησης τους ανέρχεται στο ύψος του 69,6 % του αντίστοιχου συνολικού πληθυσμού.

Από το σύνολο του οικονομικά μη ενεργού πληθυσμού, 72.432 άτομα (δηλαδή το 1,5% εργατικού δυναμικού) δεν αναζητά εργασία, όμως θα ήθελε να είχε μια απασχόληση. Η συντριπτική πλειοψηφία αυτών των ατόμων (69,4%) είναι γυναίκες, το 40% των οποίων είναι ηλικίας κάτω των 30 ετών. Τέλος 11.000 περίπου άτομα δεν αναζητούν εργασία γιατί πιστεύουν ότι δεν θα βρουν και επίσης άλλα 13.575 άτομα, ενώ αναζητούν εργασία, δεν είναι διαθέσιμα να την αναλάβουν αμέσως οπότε δεν χαρακτηρίζονται ως άνεργοι.

Σε περιφερειακό επίπεδο το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας παρατηρείται στην περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας με 16,5% και ακολουθεί η περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης με 13,2%. Τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας κατέχουν η περιφέρεια Κρήτης με 7,8% η περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου με 8,9% και η περιφέρεια Πελοποννήσου με 9%.

Ο αριθμός των απασχολούμενων το 2004 ανήλθε στα 4.389.500 άτομα. Συνολικά, κατά το 2004 βρήκαν απασχόληση 36.300 περίπου άτομα, τα οποία ήταν άνεργα πριν από ένα έτος. Παράλληλα, κατά το ίδιο χρονικό διάστημα 82 χιλιάδες περίπου άτομα μετακινήθηκαν από τον οικονομικά μη ενεργό πληθυσμό σε θέσεις απασχόλησης. Αντίθετα, 104 χιλιάδες άτομα, όπου ένα χρόνο πριν ήταν απασχολούμενοι έμειναν άνεργοι. Επιπλέον 95 χιλιάδες άτομα (που πέρσι ανήκαν στον οικονομικά μη ενεργό πληθυσμό) εισήλθαν στην αγορά εργασίας αναζητώντας απασχόληση, αλλά ωστόσο παρέμειναν άνεργοι. Το ποσοστό μερικής απασχόλησης παραμένει χαμηλό στο 4,6% των απασχολούμενων. Από τους μερικώς απασχολούμενους, το 26,5% προέβη στην επιλογή αυτή επειδή για διάφορους λόγους δεν ήθελε πλήρη απασχόληση, ενώ το 47,7%, επειδή δεν κατέστη δυνατό να βρει πλήρη απασχόληση.

5.1.1. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 2005

Κατά το 2005 το ποσοστό ανεργίας ανήλθε σε 10%. Το ποσοστό του εργατικού δυναμικού στο σύνολο του πληθυσμού ηλικίας 15 ετών και άνω είναι 52,9%, ποσοστό υψηλότερο από όλα τα αντίστοιχα των τελευταίων ετών. Το ποσοστό ανεργίας των γυναικών (15,4%) αν και έχει μειωθεί εξακολουθεί να είναι υπερδιπλάσιο από εκείνο των ανδρών (6,2%).

Από την κατά ομάδες ηλικιών διάρθρωση της ανεργίας, προκύπτει ότι τα υψηλότερα ποσοστά παρατηρούνται στους νέους ηλικίας 15-19 ετών, όπου το ποσοστό ανεργίας ανέρχεται στο 24% μάλιστα δε στις νέες γυναίκες το αντίστοιχο ποσοστό φθάνει στο 45,5% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού τους. Επίσης τα ποσοστά ανεργίας για τις γυναίκες παραμένουν υψηλά για τις ομάδες ηλικιών 20-24 και 25-29 με ποσοστά 32,5% και 21,4% αντίστοιχα.

Ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης, τα ποσοστά ανεργίας βρίσκονται πάνω από το συνολικό ποσοστό κυρίως στους απόφοιτους ανώτερης τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης καθώς και σε όσους έχουν τελειώσει τη δευτεροβάθμια, τα δε χαμηλότερα ποσοστά παρατηρούνται στα άκρα, δηλαδή στους απόφοιτους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και στις κατηγορίες του πληθυσμού που έχουν απολυτήριο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ή έχουν τελειώσει ορισμένες τάξεις αυτής της βαθμίδας.

Από το σύνολο των 493.500 περίπου ανέργων, το 36,3% αναζητά αποκλειστικά εργασία με πλήρη απασχόληση, ενώ συνολικά το 85,9% είναι διατεθειμένο να εργαστεί, είτε με πλήρη, είτε στην ανάγκη με μερική απασχόληση. Σε ένα σημαντικό ποσοστό (12,9%) του συνόλου των ανέργων έγινε κάποια πρόταση ανάληψης απασχόλησης, η οποία όμως απορρίφθηκε για διάφορους λόγους, οι κυριότεροι από τους οποίους ήταν: α) δεν εξυπηρετούσε ο τόπος εργασίας (22,2%), β) η ανυπαρξία προοπτικών επαγγελματικής σταδιοδρομίας (20,5%), και γ) οι μη ικανοποιητικές αποδοχές (16,4%).

Το ποσοστό των νέων ανέργων, δηλαδή όσων εισέρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας αναζητώντας απασχόληση, ανέρχεται στο 37,4% του συνόλου των ανέργων. Εξ' άλλου, οι μακροχρόνια άνεργοι (πάνω από 12 μήνες- ανεξάρτητα αν είναι «νέοι» ή «παλαιοί») αποτελούν το 55,1% του συνόλου.

Σχετικά με τα ποσοστά ανεργίας των ατόμων με ξένη υπηκοότητα που ερευνήθηκαν, αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι εμφανίζουν ποσοστό ανεργίας χαμηλότερο του μέσου εθνικού (7,8%), το δε ποσοστό απασχόλησης τους ανέρχεται στο ύψος του 72,7% του αντίστοιχου συνολικού πληθυσμού.

Σε περιφερειακό επίπεδο το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας παρατηρείται στη Δυτική Μακεδονία με ποσοστό 18,1% και ακολουθεί η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη με 11,9% . Στον αντίποδα βρίσκονται η Κρήτη με ποσοστό ανεργίας 7,2% και τα Ιόνια Νησιά με την Πελοπόννησο στο 8,6%

Ο αριθμός των απασχολούμενων του 2005 ανήλθε στα 4.443.600 περίπου άτομα, που είναι ο πιο μεγάλος που έχει παρατηρηθεί μέχρι εκείνη τη στιγμή στη χώρα μας. Κατά το 2005 βρήκαν απασχόληση 54.100 περίπου άτομα, τα οποία ήταν άνεργα πριν από ένα έτος. Παράλληλα, κατά το ίδιο χρονικό διάστημα 94 χιλιάδες περίπου άτομα μετακινήθηκαν από τον οικονομικά μη ενεργό πληθυσμό σε θέσεις απασχόλησης. Αντίθετα, 118 χιλιάδες άτομα, τα οποία ένα χρόνο πριν ήταν απασχολούμενοι, σήμερα είναι άνεργοι. Επιπλέον 85 χιλιάδες άτομα (που πέρσι ανήκαν στον οικονομικά μη ενεργό πληθυσμό) εισήλθαν στην αγορά εργασίας αναζητώντας απασχόληση, αλλά ωστόσο παρέμειναν άνεργοι. Το ποσοστό μερικής απασχόλησης αν και παρουσίασε ελαφριά άνοδο εντούτοις παραμένει χαμηλό και ανέρχεται στο 5,0% των απασχολούμενων. Από τους μερικώς απασχολούμενους, το 27,2% προέβη στην επιλογή αυτή επειδή για διάφορους λόγους δεν ήθελε πλήρη απασχόληση, ενώ το 47,0%, επειδή δεν κατέστη δυνατό να βρει εργασία με πλήρη απασχόληση.

5.1.2. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 2006

Για το έτος 2006 το ποσοστό ανεργίας ανήλθε σε 9%. Με το 2006 συμπληρώνεται ένας ακόμα χρόνος πτώσης του μέσου ετήσιου ποσοστού ανεργίας. Σημειώνεται ότι από το 1998, χρόνο από τον οποίο η Έρευνα Εργατικού Δυναμικού άρχισε να

διεξάγεται, το μέσο ποσοστό ανεργίας είναι για πρώτη φορά κάτω από το 9%. Το ποσοστό του εργατικού δυναμικού στο σύνολο του πληθυσμού ηλικίας 15 ετών και άνω είναι 53,1% για το 2006. Το ποσοστό ανεργίας των γυναικών (13,8%), αν και έχει μειωθεί σημαντικά για μια ακόμη χρονιά, εξακολουθεί να είναι υπερδιπλάσιο από εκείνο των ανδρών (5,7%).

Από την κατά ομάδες ηλικιών διάρθρωση της ανεργίας προκύπτει ότι το υψηλότερο ποσοστό παρατηρείται στους νέους ηλικίας 15-19 ετών, όπου το ποσοστό ανεργίας ανέρχεται στο 25,9% για τους άνδρες και στις νέες γυναίκες 15-19 το αντίστοιχο ποσοστό φθάνει στο 41,2%. Η ελάχιστη τιμή της ανεργίας παρατηρείται στην ηλικιακή ομάδα 65+ για τις γυναίκες με ποσοστό 0,2% και στους άνδρες 0,9%.

Αναφορικά με το επίπεδο εκπαίδευσης, το ποσοστό ανεργίας βρίσκεται πάνω από το συνολικό ποσοστό, κυρίως, στους απόφοιτους ανώτερης τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, καθώς και σε όσους έχουν τελειώσει τη δευτεροβάθμια, το δε χαμηλότερο ποσοστό παρατηρείται στα άκρα, δηλαδή στους απόφοιτους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και στις κατηγορίες του πληθυσμού, που έχουν απολυτήριο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ή έχουν τελειώσει ορισμένες τάξεις αυτής της βαθμίδας .

Από το σύνολο των 448.200 περίπου ανέργων, το 87,9% αναζητά εργασία με πλήρη απασχόληση. Αναλυτικά, το 40,9% των ανέργων αναζητά αποκλειστικά πλήρη απασχόληση, ενώ το 47,0% αναζητά πλήρη αλλά είναι διατεθειμένο να εργαστεί στην ανάγκη και με μερική απασχόληση. Ένα σημαντικό ποσοστό ανέργων (14,1%) απέρριψε κάποια πρόταση για ανάληψη εργασίας, η οποία όμως απορρίφθηκε για διάφορους λόγους, οι κυριότεροι από τους οποίους είναι: α) δεν εξυπηρετούσε ο τόπος εργασίας (26,2%), β) οι μη ικανοποιητικές αποδοχές (21,2%) και γ) το γεγονός ότι δεν εξυπηρετούσε το ωράριο (16,7%).

Το ποσοστό των νέων ανέργων, οι οποίοι εισέρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας, ανέρχεται στο 36,2% του συνόλου των ανέργων. Επισημαίνεται ότι, οι μακροχρόνια άνεργοι αποτελούν το 54,81% του συνόλου.

Το ποσοστό ανεργίας των ατόμων με ξένη υπηκοότητα, είναι χαμηλότερο του μέσου εθνικού (8,3% έναντι 9%), το δε ποσοστό των οικονομικά ενεργών ξένων υπηκόων είναι σημαντικά υψηλότερο από το αντίστοιχο μέσο εθνικό (71,7% έναντι 53,1%).

Σε επίπεδο Περιφέρειας το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας παρατηρείται στη Δυτική Μακεδονία με 14,2% και στα Ιόνια Νησιά με 11,2%. Στον αντίποδα βρίσκονται η Κρήτη με 7,2% και η Πελοπόννησος με ποσοστό ανεργίας 7,5%.

Ο αριθμός των απασχολούμενων ανήλθε στα 4.527.500 άτομα. Βρήκαν απασχόληση 83.900 περίπου άτομα, τα οποία ήταν άνεργα πριν από ένα έτος. Παράλληλα, κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, περίπου, 70.987 άτομα μετακινήθηκαν από τον οικονομικά μη ενεργό πληθυσμό σε θέσεις απασχόλησης. Αντίθετα, 66.568 άτομα, τα οποία ένα χρόνο πριν ήταν απασχολούμενοι, σήμερα είναι άνεργοι και άλλα 78.330 άτομα που

ήταν εργαζόμενοι, είναι πλέον μη οικονομικά ενεργοί. Επιπλέον, 75.283 άτομα, που πέρυσι ανήκαν στον οικονομικά μη ενεργό πληθυσμό, εισήλθαν στην αγορά εργασίας αναζητώντας απασχόληση, αλλά είναι άνεργα.

5.1.3. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 2007

Για το 2007 το ποσοστό ανεργίας ανήλθε σε 8,4%. Το αντίστοιχο του 2006 ανερχόταν στο 9%. Είναι το μικρότερο ποσοστό ανεργίας έτους από το 1998, έτος από το οποίο η Έρευνα Εργατικού Δυναμικού άρχισε να διεξάγεται. Το ποσοστό του εργατικού δυναμικού στο σύνολο του πληθυσμού ηλικίας 15 ετών και άνω είναι 52,9%. Το ποσοστό ανεργίας των γυναικών (12,9%) εξακολουθεί να είναι υπερδιπλάσιο από εκείνο των ανδρών (5,2%).

Από την κατά ομάδες ηλικιών διάρθρωση της ανεργίας προκύπτει ότι το υψηλότερο ποσοστό παρατηρείται και πάλι στους νέους ηλικίας 15-19 ετών, ήτοι 19,7% και για τις νέες το αντίστοιχο ποσοστό φθάνει στο 36,9%.

Το ποσοστό ανεργίας, αναφορικά με το επίπεδο εκπαίδευσης βρίσκεται πάνω από το συνολικό ποσοστό σε όσους δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο (14,5%), στους απόφοιτους ανώτερης τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης (10,3%), καθώς και σε όσους έχουν τελειώσει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (8,9%). Το χαμηλότερο ποσοστό παρατηρείται στους κατόχους διδακτορικού ή μεταπτυχιακού (5,9%), και στους απόφοιτους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (6,2%).

Από το σύνολο των ανέργων (418.300), το 86,4% αναζητά εργασία με πλήρη απασχόληση. Αναλυτικά, το 39,5% των ανέργων αναζητά αποκλειστικά πλήρη απασχόληση, ενώ το 46,9% αναζητά πλήρη αλλά στην ανάγκη είναι διατεθειμένο να εργαστεί και με μερική απασχόληση. Ένα σημαντικό ποσοστό ανέργων (11,9%) απέρριψε κάποια πρόταση ανάληψης εργασίας για διάφορους λόγους, κυρίως επειδή: α) δεν ήταν ικανοποιητικές οι αποδοχές (19,4%), β) δεν εξυπηρετούσε ο τόπος εργασίας (22,0%), γ) δεν εξυπηρετούσε το ωράριο (17,1%).

Το ποσοστό των νέων ανέργων, ανέρχεται στο 35,6% του συνόλου. Επισημαίνεται ότι οι μακροχρόνια άνεργοι αποτελούν το 51,0% του συνόλου.

Το ποσοστό ανεργίας των ατόμων με ξένη υπηκοότητα, είναι σημαντικά μικρότερο από το μέσο εθνικό (6,6% έναντι 8,4%). Επίσης, το ποσοστό των οικονομικά ενεργών ξένων υπηκόων είναι σημαντικά υψηλότερο από το αντίστοιχο μέσο εθνικό (71,7% έναντι 52,9%).

Σε επίπεδο περιφέρειας το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας παρατηρείται στη Δυτική Μακεδονία με 12,1% και στην Ήπειρο με 10%. Από την άλλη πλευρά, το μικρότερο ποσοστό ανεργίας παρατηρείται στη Κρήτη με 5,4% και στο Βόρειο Αιγαίο με 7,3% .

Ο αριθμός των απασχολούμενων του 2007, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ εκτιμάται στα 4.564.000 περίπου άτομα. Απασχόληση βρήκαν 36.500 περίπου άτομα, τα οποία ήταν άνεργα πριν από ένα έτος. Παράλληλα, κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, 79.575 άτομα μετακινήθηκαν από τον οικονομικά μη ενεργό πληθυσμό σε θέσεις απασχόλησης. Αντίθετα, 62.877 άτομα, τα οποία ένα χρόνο πριν ήταν απασχολούμενα, σήμερα είναι άνεργα και άλλα 73.259 άτομα που ήταν απασχολούμενα, είναι πλέον οικονομικά μη ενεργά. Επιπλέον, 74.811 άτομα, που πριν ένα έτος ανήκαν στον οικονομικά μη ενεργό πληθυσμό, εισήλθαν στην αγορά εργασίας αναζητώντας απασχόληση, αλλά είναι άνεργα.

5.1.4. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 2008

Κατά το 2008 το ποσοστό ανεργίας ανήλθε σε 7,8%. Το αντίστοιχο του 2007 ανερχόταν στο 8,4%, οπότε και παρατηρούμε για ακόμα μια χρονιά μείωση του ποσοστού ανεργίας η οποία ισούται με 0,6 ποσοστιαίες μονάδες. Είναι το μικρότερο ποσοστό ανεργίας για ολόκληρη την περίοδο που εξετάζουμε στην παρούσα εργασία και από το έτος 2008 και ύστερα αρχίζει η ανοδική πορεία της ανεργίας με πολύ γρήγορους ρυθμούς. Το ποσοστό του εργατικού δυναμικού στο σύνολο του πληθυσμού ηλικίας 15 ετών και άνω είναι 53,0%. Το ποσοστό ανεργίας των γυναικών (11,5%) εξακολουθεί να είναι υπερδιπλάσιο από εκείνο των ανδρών (5,1%).

Από την κατά ομάδες ηλικιών διάρθρωση της ανεργίας προκύπτει ότι το υψηλότερο ποσοστό παρατηρείται σταθερά στους νέους ηλικίας 15-19 ετών και ισούται με 19,2%, ενώ στις νέες γυναίκες το αντίστοιχο ποσοστό φθάνει στο 36%.

Ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης, το ποσοστό ανεργίας βρίσκεται πάνω από το συνολικό ποσοστό στους απόφοιτους ανώτερης τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης (9,6%), καθώς και σε όσους έχουν τελειώσει το τριτάξιο γυμνάσιο (8,1%) και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (7,6%). Τα πιο χαμηλά ποσοστά ανεργίας παρατηρούνται στα άτομα χαμηλού εκπαιδευτικού επιπέδου και συγκεκριμένα 5,3% για τους απόφοιτους δημοτικού σχολείου, 4,7% για τα άτομα που έχουν τελειώσει μερικές τάξεις του δημοτικού και 4,5% για τα άτομα που δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο.

Από το σύνολο των ανέργων που είναι περίπου 387.900 άτομα, το 85,8% αναζητά εργασία με πλήρη απασχόληση. Αναλυτικά, το 39,0% των ανέργων αναζητά αποκλειστικά πλήρη απασχόληση, ενώ το 46,8% αναζητά πλήρη αλλά στην ανάγκη είναι διατεθειμένο να εργαστεί και με μερική απασχόληση. Ένα σημαντικό ποσοστό ανέργων (13,2%) απέρριψε κάποια πρόταση ανάληψης εργασίας για διάφορους λόγους, κυρίως επειδή: α) δεν ήταν ικανοποιητικές οι αποδοχές (23,1%), β) δεν εξυπηρετούσε ο τόπος εργασίας (23,1%), γ) δεν εξυπηρετούσε το ωράριο (13,8%).

Το ποσοστό των νέων ανέργων, δηλαδή όσων εισέρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας αναζητώντας απασχόληση, ανέρχεται στο 37,1% του συνόλου με τους μακροχρόνια άνεργους να αποτελούν το 52,2% του συνόλου των ανέργων.

Το ποσοστό ανεργίας όσων έχουν ξένη υπηκοότητα, είναι μικρότερο από το μέσο εθνικό (5,7% έναντι 7,8%). Επίσης, το ποσοστό των οικονομικά ενεργών ξένων υπηκόων είναι σημαντικά υψηλότερο από το αντίστοιχο μέσο εθνικό (72,2% έναντι 53%).

Σε επίπεδο Περιφέρειας το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας παρατηρείται στη Δυτική Μακεδονία με 12,5%, την Ήπειρο με 9,9% και τη Δυτική Ελλάδα με το ίδιο ποσοστό. Αντίθετα, το μικρότερο ποσοστό ανεργίας παρατηρείται στο Βόρειο Αιγαίο με 4,7% και την Κρήτη με 6,4%.

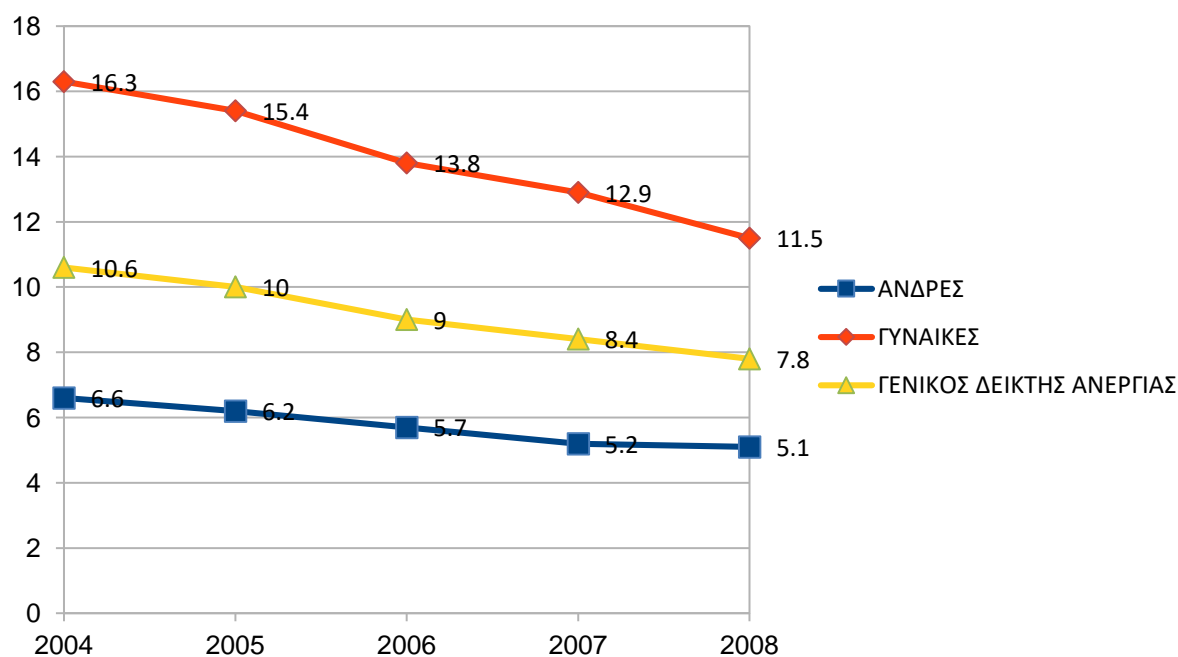
Πίνακας 4. Ανεργία (%), κατά φύλο και ομάδες ηλικιών, χρονικής περιόδου 2004-2008

	2004	2005	2006	2007	2008
ΑΝΔΡΕΣ	6,6	6,2	5,7	5,2	5,1
15-19	24,2	24,0	25,9	19,7	19,2
20-24	18,0	18,0	16,0	14,7	16,5
25-29	11,5	9,9	9,7	10,6	9,8
30-44	4,9	5,0	4,7	4,2	3,9
45-64	3,9	3,5	3,0	2,6	2,7
65+	0,6	0,7	0,9	1,1	1,1
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	16,3	15,4	13,8	12,9	11,5
15-19	47,6	45,5	41,2	36,9	36,0
20-24	33,7	32,5	33,2	30,9	27,2
25-29	21,6	21,4	19,3	18,9	17,1
30-44	15,0	14,1	12,3	11,7	10,8
45-64	7,9	8,1	7,2	6,9	6,1
65+	2,5	4,0	2,0	1,1	0,2
ΣΥΝΟΛΟ	10,6	10,0	9,0	8,4	7,8

Πηγή: ELSTAT.gr

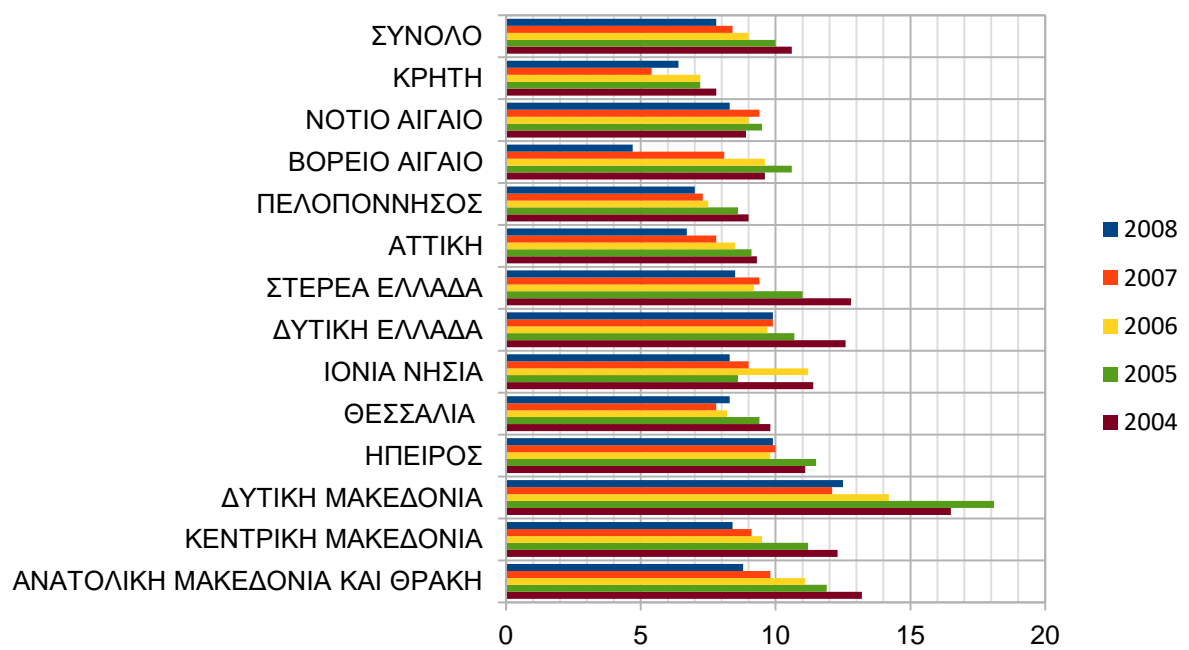
Οι απασχολούμενοι κατά το 2008, ανήλθαν στα 4.610.500 περίπου άτομα. Κατά το 2008 βρήκαν απασχόληση περίπου 46.500 άτομα, τα οποία ήταν άνεργα πριν από ένα έτος. Παράλληλα, κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, 80.795 άτομα μετακινήθηκαν από τον οικονομικά μη ενεργό πληθυσμό σε θέσεις απασχόλησης. Αντίθετα, 66.292 άτομα τα οποία ένα χρόνο πριν ήταν απασχολούμενα, βρέθηκαν να είναι άνεργα και άλλα 80.286 άτομα που ήταν απασχολούμενα, είναι πλέον οικονομικά μη ενεργά. Επιπλέον, 71.063 άτομα, που πριν ένα έτος ανήκαν στον οικονομικά μη ενεργό πληθυσμό, εισήλθαν στην αγορά εργασίας αναζητώντας απασχόληση, αλλά είναι άνεργα.

Γράφημα 3. Ανεργία (%), κατά φύλο και ομάδες ηλικιών, χρονικής περιόδου 2004-2008

Πηγή: ELSTAT.gr

Γράφημα 4. Ανεργία (%), κατά περιφέρεια, χρονικής περιόδου 2004-2008

Πηγή: ELSTAT.gr

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΟ ΑΝΘΡΩΠΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Ο τόσο πολυσυζητημένος αυτός δείκτης δε θα μπορούσε να συνεχίσει την πρωτική του πορεία μιας και το 2009 ήταν ένα έτος που η Ελλάδα έφτασε στο χείλος του γκρεμού. Η ανεργία εκτινάχθηκε από τους 388.000 ανέργους στους 485.000 ανέργους

καλπάζοντας με γοργά βήματα σε εξωπραγματικά ποσοστά. Το γεγονός αυτό μας αναγκάζει να αναλύσουμε περισσότερο την ανεργία από το 2009 και ύστερα.

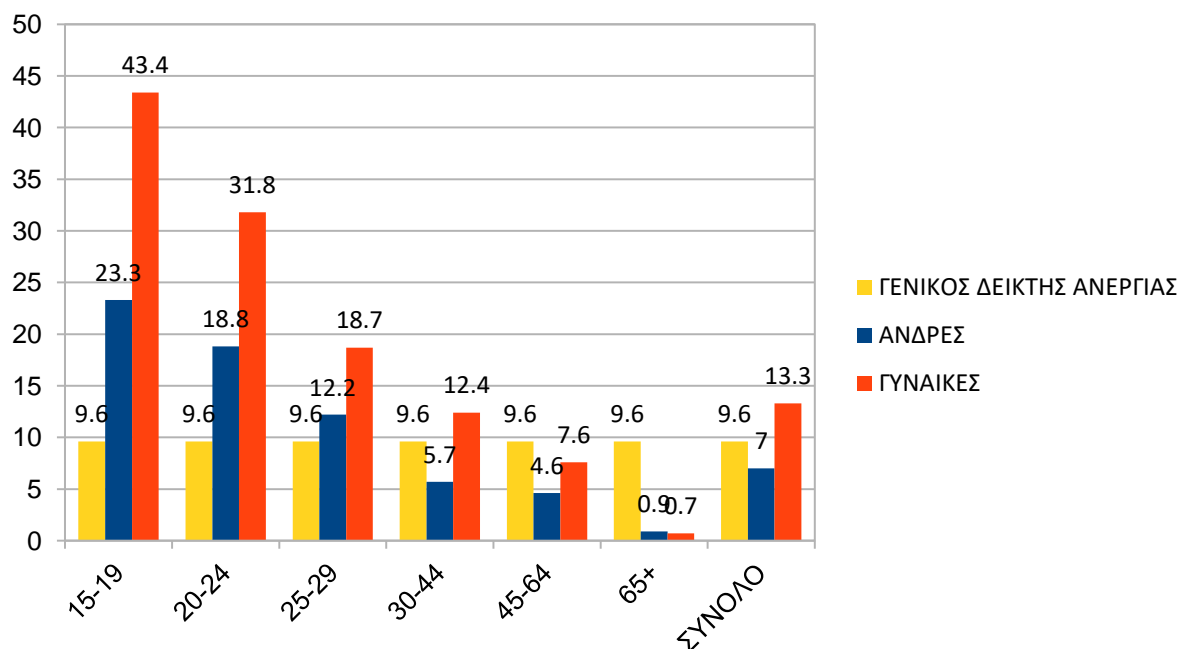
Πίνακας 5: Πληθυσμός 15+, εργατικό δυναμικό, ομάδες ηλικιών, φύλο, άνεργοι, δείκτης ανεργίας, χρονικής περιόδου 2009.

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ & ΦΥΛΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 15+ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΑΝΕΡΓΟΙ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ %
ΣΥΝΟΛΟ	9.431,1	5.040,7	484,7	9,6
ΑΝΔΡΕΣ				
15-19	288,5	30,9	7,2	23,3
20-24	314,2	173,5	32,7	18,8
25-29	415,2	375,2	45,6	12,2
30-44	1.267,7	1.229,4	69,6	5,7
45-64	1.360,8	1.054,6	48,2	4,6
65+	923,5	62,5	0,6	0,9
ΣΥΝΟΛΟ	4.569,9	2.926,2	203,8	7,0
ΓΥΝΑΙΚΕΣ				
15-19	300,0	20,8	9,0	43,4
20-24	307,8	145,8	46,4	31,8
25-29	381,6	299,2	56,0	18,7
30-44	1.279,0	952,7	118,3	12,4
45-64	1.431,2	670,9	50,9	7,6
65+	1.161,7	25,0	0,2	0,7
ΣΥΝΟΛΟ	4.861,2	2.114,5	280,9	13,3

Πηγή: ELSTAT.gr

Με βάση τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα οδηγούμαστε στο παρακάτω διάγραμμα ώστε να γίνει περισσότερο διακριτή η ουσία των δεδομένων.

Γράφημα 5: Ποσοστό Ανεργίας στην Ελλάδα για το κάθε φύλο και ηλικία, γενικός δείκτης ανεργίας για το 2009.

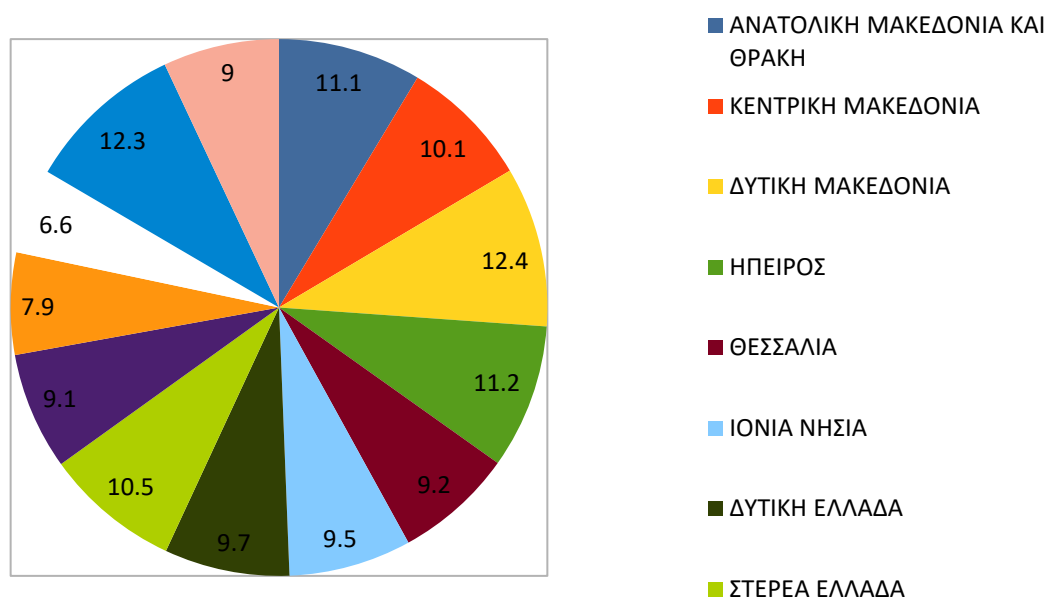
Αναλύοντας το παραπάνω γράφημα θα δούμε πως για τους άνδρες και τις γυναίκες μέχρι τις ηλικίες 25-29 η ανεργία για το κάθε φύλο βρίσκεται πάνω από τη συνολική ανεργία του έτους. Για τις γυναίκες το ποσοστό συνεχίζει να είναι πάνω από τον γενικό δείκτη ανεργίας και στις ηλικίες 30-44. Αντίθετα, στους άνδρες το ποσοστό της ανεργίας για τη δεδομένη ηλικιακή κλίμακα είναι μικρότερο του 9,6%. Για τις ηλικίες άνω των 45 ετών το ποσοστό ανεργίας πέφτει περισσότερο που σχεδόν μηδενίζεται στις ηλικίες 65+. Παρατηρούμε όμως πως σε όλες τις ηλικιακές ομάδες το ποσοστό ανεργίας για τον γυναικείο πληθυσμό είναι αρκετά υψηλότερο με αποκορύφωμα τις ηλικίες 15-19 που η διαφορά στις τιμές της ανεργίας για τα δυο φύλα είναι σχεδόν διπλάσια. Οι γυναίκες κατέχουν μικρότερο ποσοστό μόνο για την ηλικία των 65+.

Πίνακας 6: Πληθυσμός 15+, εργατικό δυναμικό, άνεργοι, δείκτης ανεργίας κατά περιφέρεια, χρονικής περιόδου 2009.

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ & ΦΥΛΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 15+ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΑΝΕΡΓΟΙ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ %
ΣΥΝΟΛΟ	9.431,1	5.040,7	484,7	9,6
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗ	510,0	261,6	29,1	11,1
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	1.627,7	824,2	83,1	10,1
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	242,6	121,7	15,1	12,4
ΗΠΕΙΡΟΣ	298,0	152,2	17,0	11,2
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	633,3	335,2	30,9	9,2
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	174,2	97,0	9,2	9,5
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	590,5	294,9	28,8	9,7
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	473,6	238,9	25,0	10,5
ΑΤΤΙΚΗ	3.460,6	1.928,5	175,0	9,1
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	471,4	259,2	20,5	7,9
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	166,5	75,8	5,0	6,6
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	267,5	156,0	19,2	12,3
ΚΡΗΤΗ	515,2	268,7	26,7	9,0

Πηγή: ELSTAT.gr

Γράφημα 6: Κατανομή της ανεργίας κατά περιφέρεια 2009.

Παρατηρώντας την παραπάνω πίτα διαπιστώνουμε ότι η ανεργία για το έτος 2009 είχε μοιραστεί σχετικά ομοιόμορφα. Για τις 13 ελληνικές περιφέρειες με τον γενικό δείκτη ανεργίας στο 9,6% οι 7 από τις 13 έχουν ποσοστό μεγαλύτερο του 9,6% και 6 μικρότερο. Η Δυτική Μακεδονία με 12,4% και το Νότιο Αιγαίο με 12,3% να κατέχουν τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας. Αντίθετα το Βόρειο Αιγαίο με ποσοστό μόλις 6,6% και 3 τρεις ποσοστιαίες μονάδες κάτω από τον μέσο όρο και η Πελοπόννησος με 7,9% κατέχουν τα χαμηλότερα ποσοστά.

Είναι αξιοσημείωτο να αναφέρουμε πως για όλες τις περιφέρειες το σύνολο του εργατικού δυναμικού για κάθε περιφέρεια είναι σχεδόν το μισό του πληθυσμού της, με μικρές αποκλίσεις προς τα πάνω ή προς τα κάτω.

6.1. ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΟ 2010

Πίνακας 7: Πληθυσμός 15+, εργατικό δυναμικό, ομάδες ηλικιών, φύλο, άνεργοι, δείκτης ανεργίας, χρονικής περιόδου 2010.

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ & ΦΥΛΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 15+ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΑΝΕΡΓΟΙ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ %
ΣΥΝΟΛΟ	9.399,4	5.029,1	639,4	12,7
ΑΝΔΡΕΣ				
15-19	289,3	26,3	9,2	34,9
20-24	297,0	167,4	42,8	25,6
25-29	389,1	352,4	57,7	16,4
30-44	1.274,7	1.230,6	107,8	8,8
45-64	1.363,0	1.054,3	71,7	6,8
65+	935,0	59,8	0,8	1,4
ΣΥΝΟΛΟ	4.548,1	2.890,6	290,0	10,0
ΓΥΝΑΙΚΕΣ				
15-19	286,7	17,6	7,9	45,2
20-24	307,0	143,1	56,8	39,7
25-29	375,2	296,0	70,0	23,6
30-44	1.165,1	960,6	149,3	15,5
45-64	1.441,8	696,4	65,0	9,3
65+	1.175,4	24,7	0,3	1,3
ΣΥΝΟΛΟ	4.851,3	2.138,5	349,3	16,3

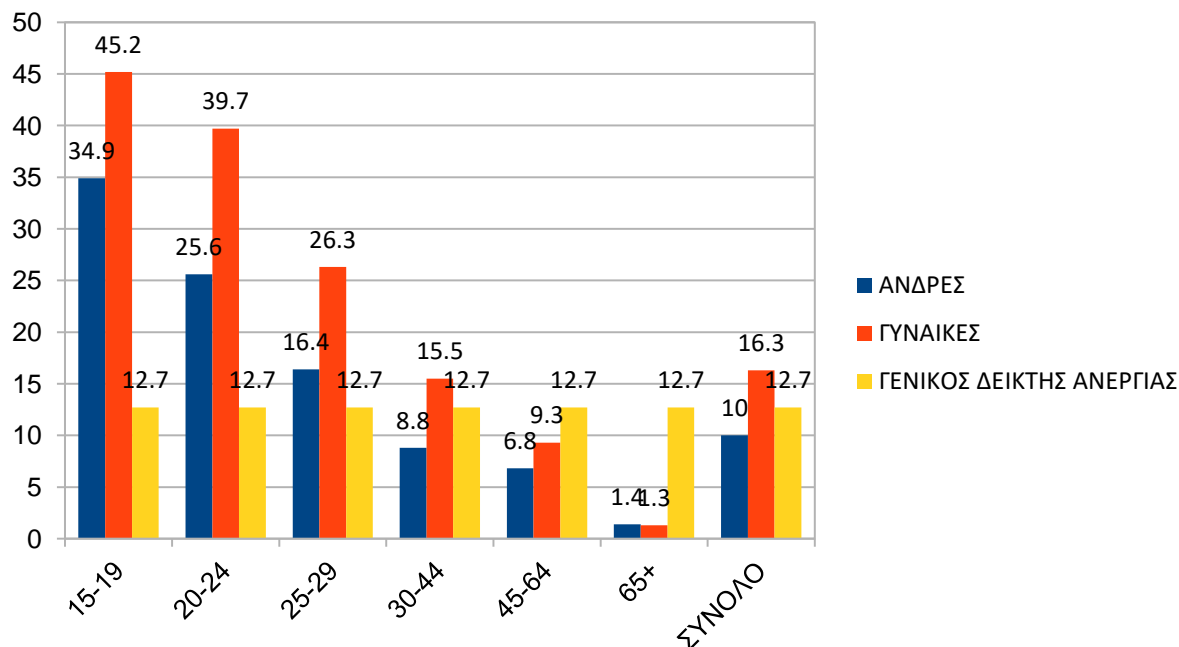
Πηγή: ELSTAT.gr

Με βάση τον πίνακα βλέπουμε πως ο συνολικός δείκτης ανεργίας για το 2010 έχει αυξηθεί κατά 3,1 ποσοστιαίες μονάδες και συγκεκριμένα κατά περίπου 155.000 ανέργους, από 484,7 χιλιάδες σε 639,7 χιλιάδες. Το νούμερο της αύξησης για μία μόνο χρονιά είναι τεράστιο και αποτυπώνει πλήρως το δεινό της κατάστασης που επικρατεί τη δεδομένη στιγμή στη χώρα.

Με βάση τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα οδηγούμαστε στο παρακάτω διάγραμμα ώστε να γίνει περισσότερο διακριτή η ουσία των δεδομένων.

Γράφημα 7: Ποσοστό Ανεργίας στην Ελλάδα για το κάθε φύλλο και ηλικία, γενικός δείκτης ανεργίας για το 2010.

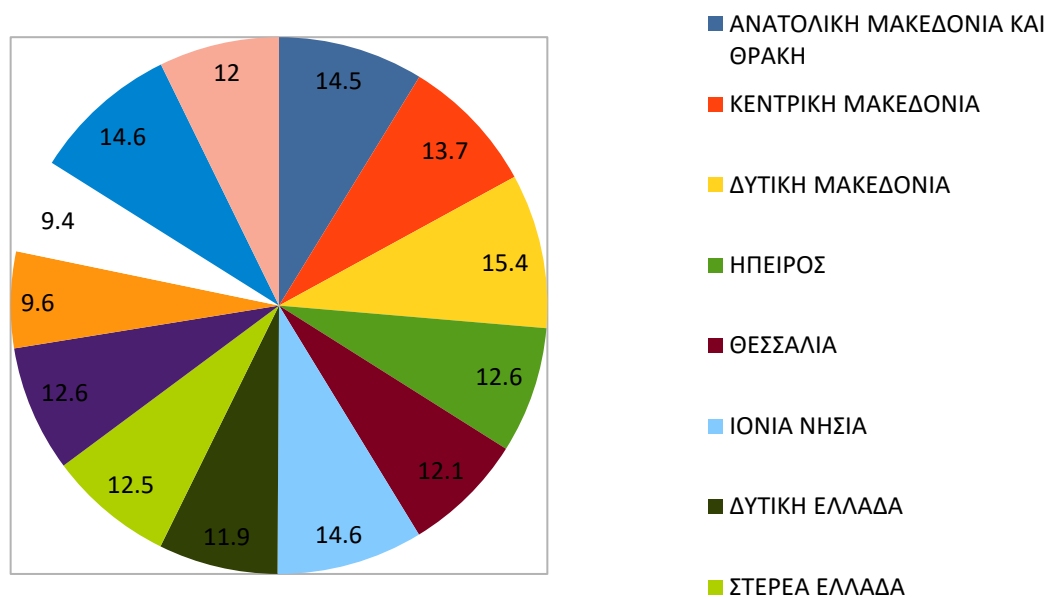
Το γράφημα μας επιδεικνύει τη γιγάντωση στην ανεργία των νέων, για τις ηλικίες των 15-29 ετών τα ποσοστά ανεργίας και στα δύο φύλα είναι πολύ υψηλότερα το γενικού μέσου όρου με τις γυναίκες να κατέχουν ξανά τα μεγαλύτερα ποσοστά συγκριτικά με τους άνδρες. Σε όλες τις ηλικιακές ομάδες παρατηρούμε αύξηση των ποσοστών συγκριτικά με το έτος 2009 . Ο γενικός δείκτης ανεργίας για το 2010 έχει αυξηθεί κατά 3,1 ποσοστιαίες μονάδες. Η μεγαλύτερη αύξηση αποτυπώνετε στην ηλικιακή ομάδα 15-19 για τους άνδρες με το ποσοστό 23,3 του 2009 να γίνεται 34,9 για το 2010, δηλαδή μεταβολή της τάξεως των 11,6 ποσοστιαίων μονάδων. Ο δείκτης ανεργίας στην ηλικιακή ομάδα 30-44 για τους άνδρες βρίσκεται χαμηλότερα του γενικού δείκτη κατά 3,9 ποσοστιαίες μονάδες και εξακολουθεί να βρίσκεται σε χαμηλότερα επίπεδα από τον γενικό δείκτη μέχρι και το τέλος του γραφήματος. Αντιθέτως, για τις γυναίκες το ποσοστό ανεργίας είναι μικρότερο μόνο στις δύο τελευταίες ηλικιακές ομάδες. Στο σύνολό της η ανεργίας είναι στις γυναίκες κινείται 3,6 μονάδες πάνω του γενικού δείκτη, ενώ στους άνδρες βρίσκεται 2,7 ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερα.

Πίνακας 8: Πληθυσμός 15+, εργατικό δυναμικό, άνεργοι, δείκτης ανεργίας κατά περιφέρεια, χρονικής περιόδου 2010.

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ & ΦΥΛΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 15+ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΑΝΕΡΓΟΙ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ %
ΣΥΝΟΛΟ	9.399,4	5.029,1	639,7	12,7
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗ	509,2	263,9	38,3	14,5
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	1.622,9	828,0	113,1	13,7
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	241,2	118,4	18,2	15,4
ΗΠΕΙΡΟΣ	297,2	152,5	19,2	12,6
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	631,1	333,6	40,3	12,1
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	173,7	96,2	14,0	14,6
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	587,5	297,8	35,5	11,9
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	473,1	243,6	30,4	12,5
ΑΤΤΙΚΗ	3.442,6	1.912,9	240,5	12,6
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	470,3	253,2	24,4	9,6
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	166,1	79,1	7,5	9,4
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	268,6	153,9	22,4	14,6
ΚΡΗΤΗ	516,0	296,1	35,4	12,0

Πηγή: ELSTAT.gr

Γράφημα 8: κατανομή της ανεργίας κατά περιφέρεια 2010.

Παρατηρώντας την παραπάνω πίτα διαπιστώνουμε ότι σε 8 από τις 13 συνολικά περιφέρειες της χώρας η ανεργία για το έτος 2010 είναι μικρότερη από τον γενικό δείκτη της ανεργίας για τη χρονιά αυτή (12,7%). Πάνω από τον γενικό δείκτη βρίσκονται με σειρά προτεραιότητας οι περιφέρειες της Δυτικής Μακεδονίας με ποσοστό 15,4% , ακολουθούν τα Ιόνια Νησιά και το Νότιο Αιγαίο με ποσοστό 14,6% , η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη με 14,5% και τέλος η Κεντρική Μακεδονία με 13,7% . Η μερίδα του λέοντος ανήκει στην βόρεια Ελλάδα αφού και η Ήπειρος βρίσκεται οριακά 0,1 ποσοστιαίες μονάδες κάτω από τον γενικό δείκτη τείνοντας να βρίσκεται κοντά σε ποσοστά με τις γειτονικές της περιφέρειες. Σταθερά κάτω από τον μέσο όρο βρίσκονται οι περιφέρειες του Βορείου Αιγαίου με 9,4% και της Πελοποννήσου με 9,6% οι οποίες παρουσιάζουν τη μικρότερη ανεργία. Επίσης η Κρήτη, η Θεσσαλία και η Αττική είχαν για μια ακόμη χρονιά ποσοστά κάτω του γενικού δείκτη.

6.2. ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΟ 2011

Πίνακας 9: Πληθυσμός 15+, εργατικό δυναμικό, ομάδες ηλικιών, φύλο, άνεργοι, δείκτης ανεργίας, χρονικής περιόδου 2011.

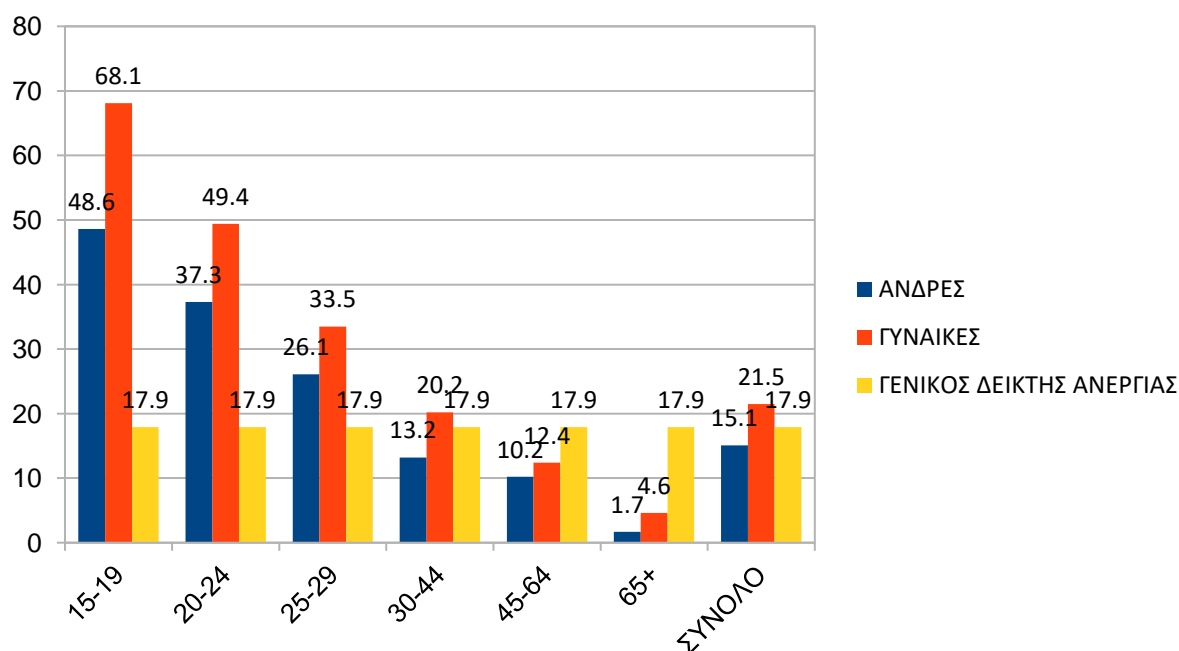
ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ & ΦΥΛΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 15+ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΑΝΕΡΓΟΙ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ %
ΣΥΝΟΛΟ	9.372,8	4.936,2	881,8	17,9
ΑΝΔΡΕΣ				
15-19	291,7	25,2	12,2	48,6
20-24	279,3	155,8	58,1	37,3
25-29	380,8	341,6	89,1	26,1
30-44	1.256,5	1.207,4	159,9	13,2
45-64	1.368,2	1.032,6	105,5	10,2
65+	953,1	53,5	0,9	1,7
ΣΥΝΟΛΟ	4.529,6	2.816,0	425,7	15,1
ΓΥΝΑΙΚΕΣ				
15-19	286,3	17,5	11,9	68,1
20-24	293,8	136,7	67,6	49,4
25-29	354,6	282,6	94,6	33,5
30-44	1.258,9	962,6	194,7	20,2
45-64	1.454,2	696,9	86,2	12,4
65+	1.195,4	23,8	1,1	4,6
ΣΥΝΟΛΟ	4.843,2	2.120,2	456,1	21,5

Πηγή: ELSTAT.gr

Ρίχνοντας μια πιο προσεκτική ματιά βλέπουμε πως το σύνολο του παραγωγικού πληθυσμού μειώνεται χρόνο με τον χρόνο και αντιστοίχως συμβαίνει και με το εργατικό δυναμικό της χώρας. Αυτό μπορεί να συμβαίνει είτε λόγω συνταξιοδότησης, είτε λόγω θνησιμότητας, είτε λόγω της μετανάστευσης που αναφέραμε σαν αίτιο της μεγάλης ανεργίας. Με βάση τον πίνακα βλέπουμε πως ο συνολικός δείκτης ανεργίας για το 2011 έχει αυξηθεί κατά 5,2 ποσοστιαίες μονάδες συγκριτικά με την αντίστοιχη αύξηση του 2010 και συγκεκριμένα κατά περίπου 242.500 ανέργους, ενώ η αύξηση της ανεργίας από το 2009 μέχρι το 2011 είχε σαν αποτέλεσμα να αυξηθεί ο αριθμός των ανέργων κατά 397.100. Περίπου το 1/5 του εργατικού δυναμικού για το 2011 μένει ανεκμετάλλευτο με τους ανέργους να είναι 881.800.

Με βάση τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα οδηγούμαστε στο παρακάτω διάγραμμα ώστε να γίνει περισσότερο διακριτή η ουσία των δεδομένων.

Γράφημα 9: Ποσοστό Ανεργίας στην Ελλάδα για το κάθε φύλλο και ηλικία,γενικός δείκτης ανεργίας για το 2011.

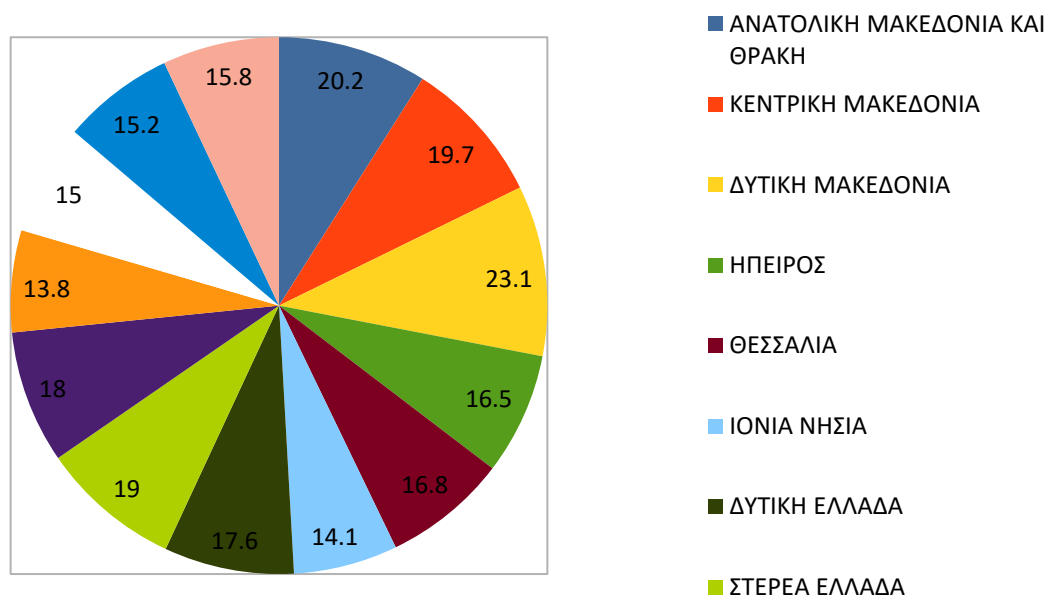
Η ανεργία για ακόμα μια χρονιά για τους νέους έως 29 ετών είναι στα ύψη. Στις γυναίκες έως 19 ετών το ποσοστό ανεργίας αγγίζει το 70% και στους άντρες τις ίδιες ηλικίας το 50%. Το ποσοστό ανεργίας και για τις γυναίκες συνεχίζει να κινείται υψηλότερα του γενικού δείκτη μέχρι την ηλικιακή ομάδα 45-64 όπου και για τα 2 φύλα πέφτει χαμηλότερα από τον γενικό δείκτη. Η ανεργίας στους άνδρες για ακόμη μια φορά αρχίζει να βρίσκεται χαμηλότερα από τον γενικό δείκτη από την ηλικία των 30 και ύστερα. Αξιοσημείωτη είναι και η αύξηση του ποσοστού ανεργίας για τις ηλικίες 65+ στις γυναίκες, όπου από 1,3% για το 2010 η ανεργία σκαρφάλωσε στο 4,6% το 2011. Το 17,9% του εργατικού δυναμικού άνεργο, σημαίνει πως περίπου ένας στους έξι αναζητούν ανεπιτυχώς εργασία. Επίσης αν κάνουμε τις πράξεις θα βρούμε πως για να συντηρηθεί ένα κράτος με πληθυσμό άνω των 10.000.000 το βάρος της απασχόλησης μοιράζεται μόνο σε 4.054.400 εργαζομένων.

Πίνακας 10: Πληθυσμός 15+, εργατικό δυναμικό, άνεργοι, δείκτης ανεργίας κατά περιφέρεια, χρονικής περιόδου 2011.

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ & ΦΥΛΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 15+ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΑΝΕΡΓΟΙ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ %
ΣΥΝΟΛΟ	9.372,8	4.936,2	881,8	17,9
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗ	513,9	258,4	52,1	20,2
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	1.616,7	810,2	160,0	19,7
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	241,1	117,7	27,1	23,1
ΗΠΕΙΡΟΣ	297,3	144,9	23,8	16,5
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	629,5	321,6	54,1	16,8
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	174,2	94,7	13,3	14,1
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	582,9	289,8	50,9	17,6
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	474,8	244,4	46,4	19,0
ΑΤΤΙΚΗ	3.412,0	1.878,6	338,2	18,0
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	471,4	248,2	34,1	13,8
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	168,7	78,8	11,8	15,0
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	273,4	154,2	23,4	15,2
ΚΡΗΤΗ	516,9	294,8	46,5	15,8

Πηγή: ELSTAT.gr

Γράφημα 10: Κατανομή της ανεργίας κατά περιφέρεια 2011.

Η ανεργία για το 2011 ανέβηκε για μια ακόμη χρονιά. Η τιμή της έφτασε στο 17,9% με τη Δυτική Μακεδονία με 23,1% να έχει για μια ακόμη φορά το μεγαλύτερο ποσοστό ανάμεσα σε όλες τις υπόλοιπες περιφέρειες, με αρκετή διαφορά μάλιστα από τη δεύτερη περιφέρεια της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης που είχε ποσοστό 20,2% . Από την άλλη πλευρά, το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας σημειώθηκε στην Πελοπόννησο με 13,8% ύστερα από δύο συναπτά έτη κατά τα οποία η ελάχιστη ανεργία είχε καταγραφεί στην περιφέρεια Βορείου Αιγαίου. Η μεγαλύτερη μεταβολή στην τιμή της ανεργίας σε σχέση με το 2010 σημειώθηκε στην περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας με 7,7 ποσοστιαίες μονάδες άνοδο, από 15,4% σε 23,1% και ακολούθησε η περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας με 6,5 ποσοστιαίες μονάδες ανοδική μεταβολή, από 12,5% σε 19,0%. Η ελάχιστη ανοδική μεταβολή παρουσιάστηκε στην περιφέρεια του Νοτίου Αιγαίου με 0,6 ποσοστιαίες μονάδες, από 14,6% σε 15,2%. Επίσης, μέσα σε όλη αυτή τη δίνη υπήρξε και μια αρνητική μεταβολή της ανεργίας στην περιφέρεια των Ιονίων Νήσων με 0,5 ποσοστιαίες μονάδες, από 14,6% σε 14,1% .

6.3. ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΟ 2012

Πίνακας 11: Πληθυσμός 15+, εργατικό δυναμικό, ομάδες ηλικιών, φύλο, άνεργοι, δείκτης ανεργίας, χρονικής περιόδου 2012.

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ & ΦΥΛΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 15+ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΑΝΕΡΓΟΙ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ %
ΣΥΝΟΛΟ	9.344,8	4.890,1	1.195,1	24,4
ΑΝΔΡΕΣ				
15-19	284,6	26,6	14,9	56,0
20-24	275,8	148,4	70,0	47,1
25-29	365,3	326,4	116,1	35,6
30-44	1.238,7	1.192,3	236,1	19,8
45-64	1.373,2	1.025,5	156,2	15,2
65+	972,2	44,3	1,9	4,3
ΣΥΝΟΛΟ	4.509,7	2.763,5	595,2	21,5
ΓΥΝΑΙΚΕΣ				
15-19	286,1	19,9	15,7	78,9
20-24	283,3	134,1	81,4	60,7
25-29	333,1	272,2	107,5	39,5
30-44	1.247,3	973,3	262,9	27,0
45-64	1.469,0	709,8	131,5	18,5
65+	1.216,2	17,4	0,8	4,8
ΣΥΝΟΛΟ	4.835,0	2.126,6	599,9	28,2

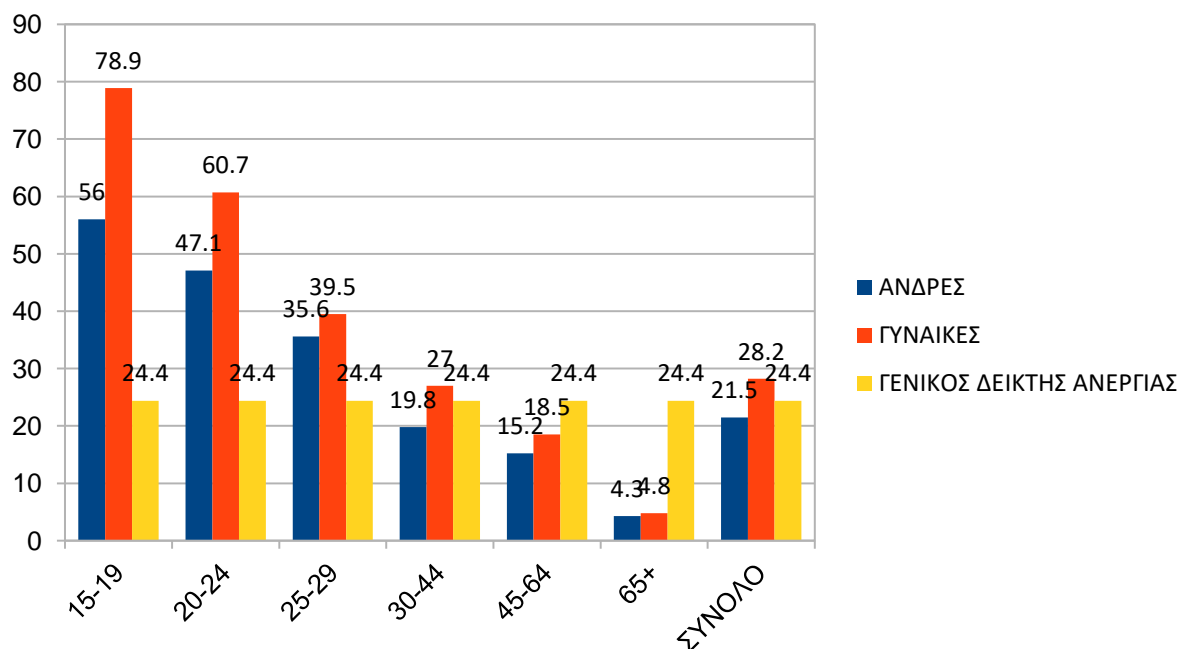
Πηγή: ELSTAT.gr

Παρατηρούμε ακόμα μία συνεχόμενη χρονιά πως ο αριθμός του πληθυσμού ηλικίας 15+ μειώνεται από 9.372.800 περίπου ανθρώπους σε περίπου 9.344.800 . Η μεταβολή είναι μικρή αλλά είναι επαναλαμβανόμενη και αξίζει να σημειωθεί. Μαζί με το σύνολο του πληθυσμού ηλικίας 15+ , παρατηρείται αρνητική μεταβολή για ακόμα ένα έτος στο σύνολο του εργατικού δυναμικού. Το έτος 2011 το εργατικό δυναμικό ήταν περίπου 4.936.200 άνθρωποι και το 2012 το εργατικό δυναμικό μειώθηκε σε 4.890.100.

Με βάση τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα οδηγούμαστε στο παρακάτω διάγραμμα ώστε να γίνει περισσότερο διακριτή η ουσία των δεδομένων.

Γράφημα 11: Ποσοστό Ανεργίας στην Ελλάδα για το κάθε φύλο και ηλικία, γενικός δείκτης ανεργίας για το 2012.

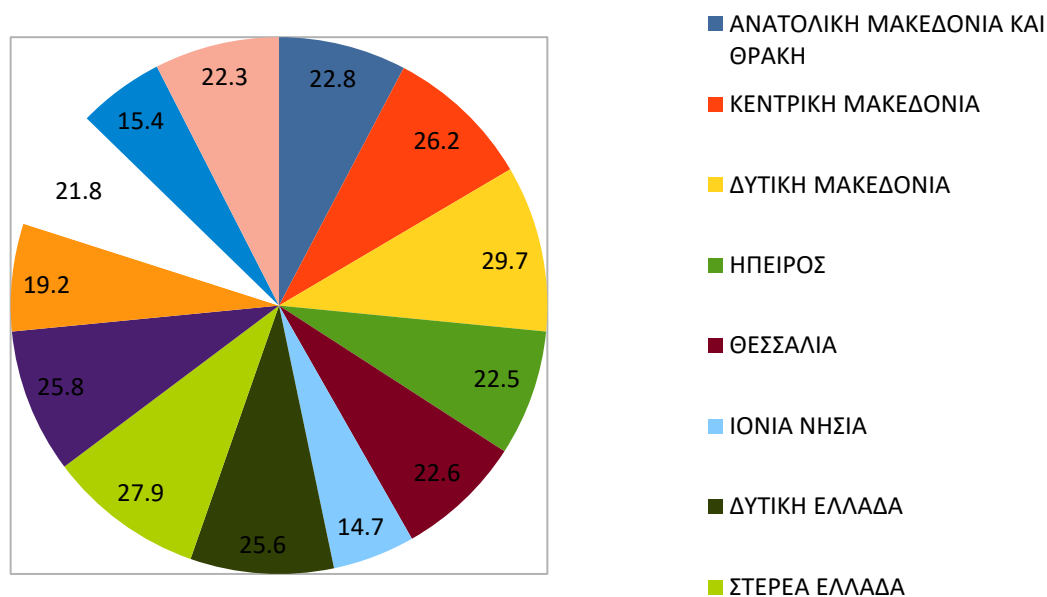
Η ανεργία για τη χρονιά του 2012 στους νέους έως 29 ετών είναι ξανά στα ύψη. Στις γυναίκες έως 19 ετών το ποσοστό ανεργίας αγγίζει το 80% και στους άντρες τις ίδιες ηλικίας βρίσκεται στο 56% . Αυτό πρακτικά σημαίνει πως για κάθε δέκα νεαρές γυναίκες έως 19 ετών που είναι εντός εργατικού δυναμικού, μόνο οι δύο από τις δέκα κατέχουν μια θέση εργασίας. Για τους νεαρούς άνδρες έως 19 ετών μόνο ένας στους δύο κατέχουν μια θέση εργασίας. Το ποσοστό ανεργίας για τις γυναίκες συνεχίζει να κινείται υψηλότερα του γενικού δείκτη μέχρι την ηλικιακή ομάδα 45-64, όπου και για τα 2 φύλα πέφτει χαμηλότερα από τον γενικό δείκτη. Στην ηλικιακή ομάδα 20-24 η ανεργία στις γυναίκες είναι στο 60,7% ενώ το 2011 ήταν στο 49,4 . Επίσης, στην ηλικιακή ομάδα των 65+ ετών η ανεργία στους άνδρες έφτασε στο 4,3% από το 1,7% της προηγούμενης χρονιάς, ακολουθώντας έτσι το αντίστοιχο ποσοστό των γυναικών που είχε ήδη ανέβει πάνω από το 4% από το 2011. Από το 2009, όταν η ανεργία είχε τιμή 9,6%, μέσα σε 3 μόλις έτη η τιμή αυτή εκτοξεύθηκε στο 24,4%

Πίνακας 12: Πληθυσμός 15+, εργατικό δυναμικό, άνεργοι, δείκτης ανεργίας κατά περιφέρεια, χρονικής περιόδου 2012.

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ & ΦΥΛΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 15+ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΑΝΕΡΓΟΙ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ %
ΣΥΝΟΛΟ	9.344,8	4.890,1	1.195,1	24,4
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗ	520,9	256,7	58,6	22,8
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	1.609,3	799,8	209,4	26,2
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	241,4	114,3	33,9	29,7
ΗΠΕΙΡΟΣ	297,6	145,2	32,7	22,5
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	627,7	319,8	72,3	22,6
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	175,1	94,5	13,9	14,7
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	577,4	284,5	72,8	25,6
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	477,3	237,6	66,3	27,9
ΑΤΤΙΚΗ	3.374,6	1.866,0	481,8	25,8
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	473,2	244,1	46,9	19,2
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	172,4	84,7	18,5	21,8
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	280,1	154,8	23,8	15,4
ΚΡΗΤΗ	517,8	288,0	64,1	22,3

Πηγή: ELSTAT.gr

Γράφημα 12: Κατανομή της ανεργίας κατά περιφέρεια 2012.

Αναλύοντας τα παραπάνω δεδομένα παρατηρούμε πως η Δυτική Μακεδονία για τέταρτη επαναλαμβανόμενη χρονιά κατέχει το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας με ποσοστό που αγγίζει το 30%. Αμέσως μετά έπεται η περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας με ποσοστό 27,9% . Τα ινία για το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας για αυτή τη χρονιά πάνε στην περιφέρεια Ιονίων Νήσων με ποσοστό 14,7% και την περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου να βρίσκεται σταθερά αρκετά χαμηλότερα του γενικού δείκτη ανεργίας. Η περιφέρεια που σημειώθηκε η μεγαλύτερη μεταβολή, ήταν η περιφέρεια της Δυτικής Ελλάδος με θετική μεταβολή της τάξεως των 8,9 ποσοστιαίων μονάδων συγκριτικά με την προηγούμενη χρονιά, ενώ και η περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος είχε σημαντικό ποσοστό θετικής μεταβολής ίσο με 8 ποσοστιαίες μονάδες. Τη μικρότερη μεταβολή την παρουσίασαν οι περιφέρειες Νοτίου Αιγαίου με 0,2 ποσοστιαίες μονάδες και η περιφέρεια Ιονίων Νήσων με θετική μεταβολή 0,6 ποσοστιαίες μονάδες. Σταθερά χαμηλότερο ποσοστό από τον γενικό δείκτη παρουσίασαν οι περιφέρειες Πελοποννήσου, Θεσσαλίας, Βορείου Αιγαίου και Κρήτης. Αντίθετα οι περιφέρειες που βρίσκονται σταθερά πάνω από τον γενικό δείκτη ανεργίας είναι η περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και Δυτικής Μακεδονίας.

6.4. ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΟ 2013

Πίνακας 13: Πληθυσμός 15+, εργατικό δυναμικό, ομάδες ηλικιών, φύλο, άνεργοι, δείκτης ανεργίας, χρονικής περιόδου 2013.

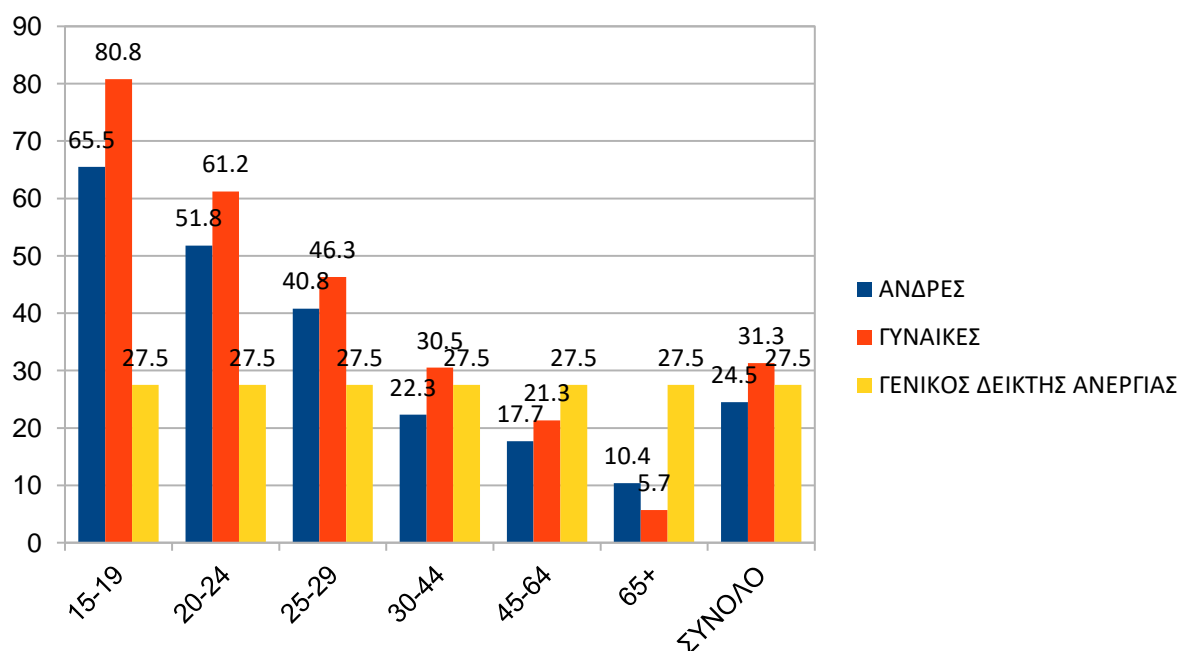
ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ & ΦΥΛΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 15+ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΑΝΕΡΓΟΙ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ %
ΣΥΝΟΛΟ	9.309,5	4.843,5	1.330,3	27,5
ΑΝΔΡΕΣ				
15-19	208,7	24,7	16,2	65,5
20-24	270,3	149,2	77,3	51,8
25-29	339,1	304,8	124,3	40,8
30-44	1.231,2	1.185,6	264,6	22,3
45-64	1.381,6	1.027,8	182,4	17,7
65+	986,4	42,5	4,4	10,4
ΣΥΝΟΛΟ	4.489,1	2.734,5	669,2	24,5
ΓΥΝΑΙΚΕΣ				
15-19	290,4	19,0	15,3	80,8
20-24	268,7	122,2	74,8	61,2
25-29	322,0	262,7	121,5	46,3
30-44	1.223,4	963,3	294,3	30,5
45-64	1.483,0	724,8	154,2	21,3
65+	1.232,9	17,1	1,0	5,7
ΣΥΝΟΛΟ	4.820,4	2.109,0	661,1	31,3

Πηγή: ELSTAT.gr

Για ακόμα ένα συναπτό έτος από το 2009 μέχρι και σήμερα παρατηρούμε μείωση στον συνολικό αριθμό του εργατικού δυναμικού συγκριτικά με το προηγούμενο έτος. Για το 2012 ο αριθμός του εργατικού δυναμικού ήταν 4.890.100 περίπου άνθρωποι ενώ το 2013 ο αριθμός μειώθηκε στους 4.820.400 περίπου εν δυνάμει εργαζόμενους. Ο συνολικός αριθμός των ανέργων είναι ο μεγαλύτερος που παρουσιάζεται για την δεδομένη χρονική περίοδο που εξετάζουμε με τους άνεργους να φτάνουν περίπου τους 1.330.300 συγκριτικά με τους μόλις 387.900 του 2008, οπότε και σημειώθηκε η χαμηλότερη τιμή του δείκτη ανεργίας για την τελευταία δεκαπενταετία. Η διαφορά είναι της τάξεως των 942.400 περίπου ανέργων που δημιουργήθηκε μόλις σε πέντε χρόνια.

Με βάση τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα οδηγούμαστε στο παρακάτω διάγραμμα ώστε να γίνει περισσότερο διακριτή η ουσία των δεδομένων.

Γράφημα 13: Ποσοστό Ανεργίας στην Ελλάδα για το κάθε φύλο και ηλικία, γενικός δείκτης ανεργίας για το 2013.

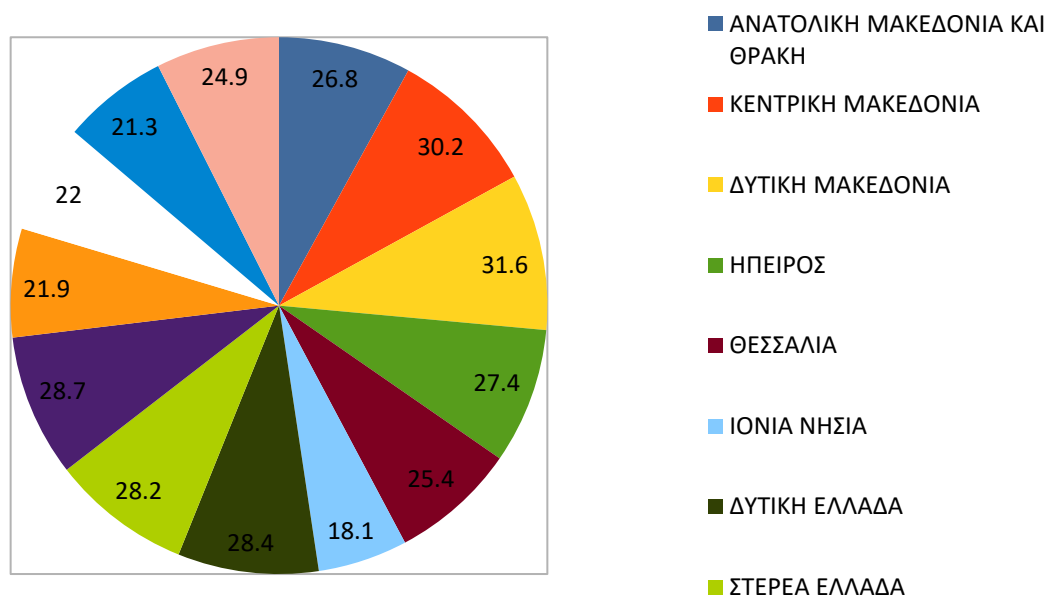
Η συνολική ανεργία στις γυναίκες για το 2013 ξεπέρασε το 30% και για ακόμα μια χρονιά έμεινε υψηλότερα από τη συνολική ανεργία στους άνδρες με τη διαφορά να είναι στις 6,8 ποσοστιαίες μονάδες. Ο γενικός δείκτης της ανεργίας σημειώνει την ασύλληπτη τιμή του 27,5% δημιουργώντας έναν άνεργο για κάθε τέσσερις που ανήκουν στο εργατικό δυναμικό. Η τιμή της ανεργίας για την ηλικιακή ομάδα 15-19 στους άνδρες σκαρφαλώνει στο 65,5% , ενώ για την ίδια κατηγορία στις γυναίκες ξεπερνά το 80%. Για την αμέσως επόμενη ηλικιακή ομάδα των 20-24 η ανεργία και στα δύο φύλα εξακολουθεί να βρίσκεται πάνω από το 50% . Με τα παραπάνω νούμερα ανεργίας το σκηνικό του μέλλοντος για τους νέους προβλέπεται να είναι πολύ δύσκολο. Επίσης για πρώτη φορά στους πιο ηλικιωμένους εργαζόμενους η ανεργία ξεπερνά το 10% και συγκεκριμένα για τους άνδρες, που μέχρι την προηγούμενη χρονιά είχαν σταθερά μικρότερα ποσοστά από αυτά των γυναικών. Η μεγαλύτερη μεταβολή για τους άνδρες σημειώθηκε στην ηλικιακή ομάδα 15-19 με αύξηση 9,5 ποσοστιαίων μονάδων και για τις γυναίκες στην ηλικιακή ομάδα 25-29 με αύξηση 6,8 ποσοστιαίων μονάδων.

Πίνακας 14: Πληθυσμός 15+, εργατικό δυναμικό, άνεργοι, δείκτης ανεργίας κατά περιφέρεια, χρονικής περιόδου 2013.

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ & ΦΥΛΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 15+ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΑΝΕΡΓΟΙ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ %
ΣΥΝΟΛΟ	9.309,5	4.843,5	1.330,3	27,5
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗ	520,4	255,9	68,5	26,8
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	1.603,3	792,6	239,0	30,2
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	240,8	112,6	35,5	31,6
ΗΠΕΙΡΟΣ	297,1	143,1	39,1	27,4
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	625,7	315,5	80,0	25,4
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	174,8	91,8	16,6	18,1
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	574,6	282,9	80,2	28,4
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	476,3	238,4	67,1	28,2
ΑΤΤΙΚΗ	3.355,8	1.839,5	527,5	28,7
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	472,6	245,0	53,8	21,9
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	172,3	84,2	18,5	22,0
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	279,7	156,0	33,2	21,3
ΚΡΗΤΗ	516,0	286,0	71,2	24,9

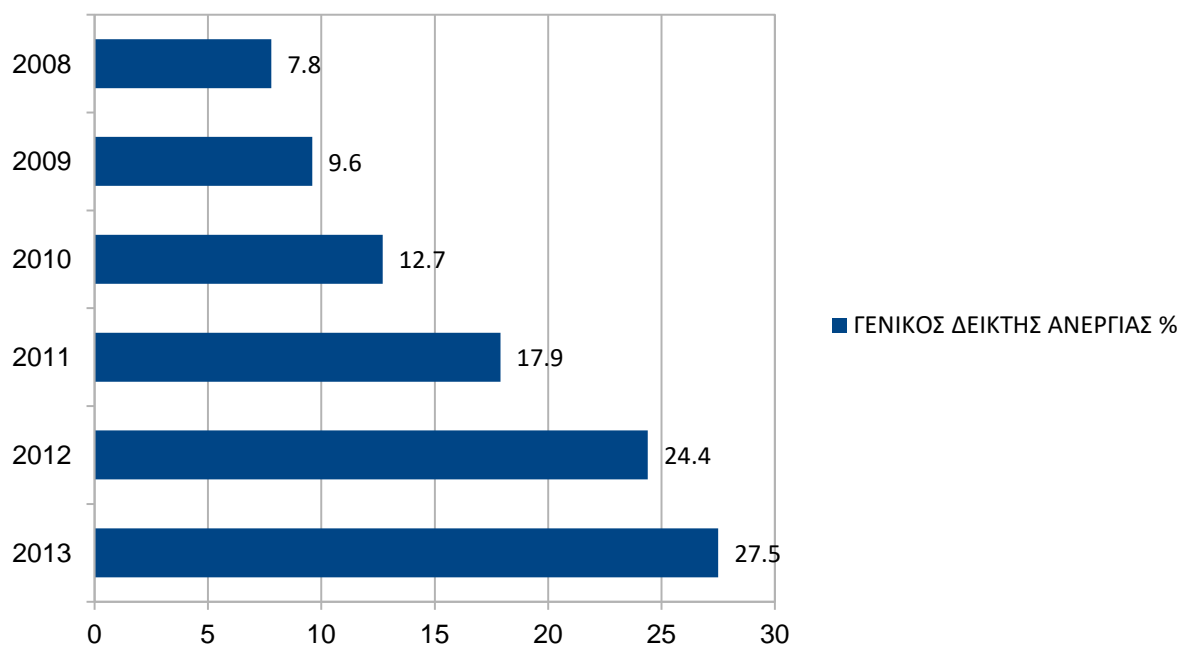
Πηγή: ELSTAT.gr

Γράφημα 14: Κατανομή της ανεργίας κατά περιφέρεια 2013.

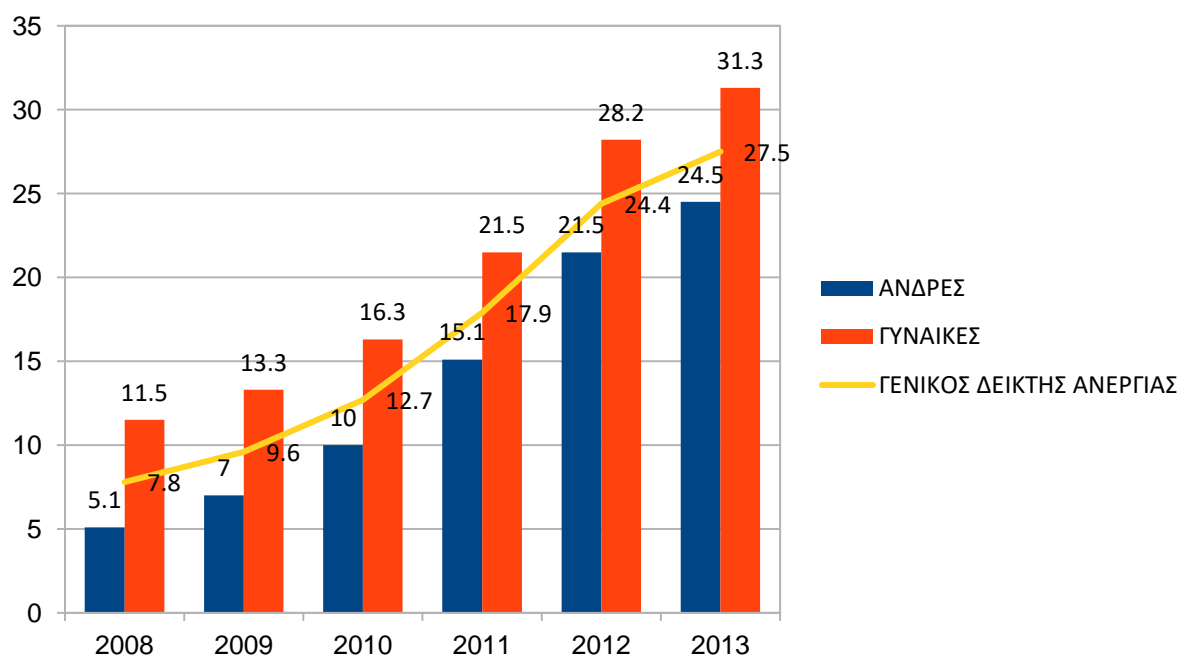

Για το έτος 2013 την υψηλότερη τιμή ανεργίας ανήκει και πάλι στην περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας με το αξιοσημείωτο ποσοστό του 31,6% . Το 30% θα ξεπεράσει και η περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας, με τις δύο παραπάνω περιφέρειες να είναι οι μοναδικές οι οποίες δεν έχουν καταφέρει ποτέ να σημειώσουν τιμή χαμηλότερη ή ίση με αυτή του γενικού δείκτη της ανεργίας. Από την άλλη πλευρά, για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά τη χαμηλότερη τιμή ανεργίας καταγράφεται στην περιφέρεια Ιονίων Νήσων με ποσοστό 18,1% και διαφορά 9,4 ποσοστιαίων μονάδων από το 27,5% του γενικού δείκτη. Με εξαίρεση το έτος 2010 η περιφέρεια Ιονίων Νήσων έχει παρουσιάσει χαμηλότερη τιμή ανεργίας συγκριτικά με τον μέσο όρο. Η μεγαλύτερη θετική μεταβολή σημειώθηκε στην περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου με αύξηση 5,9 ποσοστιαίων μονάδων συγκριτικά με το προηγούμενο έτος. Οι μικρότερες μεταβολές σημειώθηκαν στην περιφέρεια Βορείου Αιγαίου με αύξηση 0,2 ποσοστιαίες μονάδες και στην περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος με αύξηση 0,3 ποσοστιαίων μονάδων. Αν παρατηρήσουμε λίγο καλύτερα και κάνουμε τις πράξεις θα δούμε πως ο ρυθμός αύξησης της ανεργίας στο διάστημα 2012-2013 είναι 2,7% ανοδικός τη στιγμή που το διάστημα 2011-2012 ήταν 5,5% ανοδικός και το διάστημα 2010-2011 ο ρυθμός μεταβολής της ανεργίας ήταν ξανά θετικός 4,5% . Συμπεραίνουμε λοιπόν πως η ανεργία σταδιακά αρχίζει να υποχωρεί.

Γράφημα 15. Ανεργία (%), χρονικής περιόδου 2008-2013

Γράφημα 16. Ανεργία (%), κατά φύλο, χρονικής περιόδου 2008-2013

Παρατηρούμε στα παραπάνω γραφήματα την κατακόρυφη άνοδο της ανεργίας μέσα σε διάστημα πέντε ετών κατά 19,7 ποσοστιαίες μονάδες. Η τιμή της ανεργίας μεγεθύνθηκε 3,5 φορές και έφτασε σε πρωτοφανή επίπεδα για την Ευρωζώνη. Επίσης βλέπουμε πως σε όλη τη διάρκεια της πενταετίας αυτής οι γυναίκες βρίσκονταν πάντα στην πιο δεινή θέση έχοντας ποσοστά μεγαλύτερα του μέσου όρου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΚΛΙΜΑ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ ΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

7.1. Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΛΗΞΗ ΤΟΥ 2014

Χαρακτηριστικά της απασχόλησης κατά το Δ' Τρίμηνο του 2014

Η αξιόλογη ανάκαμψη στο μέτωπο της απασχόλησης το 2014, δημιούργησε προσδοκίες για σταδιακή αναστροφή του αρνητικού κλίματος, δεδομένης και της καταγραμμένης βελτίωσης του ΑΕΠ. Παρά την επιβράδυνση στα τέλη του 2014, η επαναφορά σε θετική τροχιά ήταν γεγονός σίγουρα θετικό. Σε ετήσια βάση, η απασχόληση ανέκαμψε για πρώτη φορά μετά το 2008. Ο μέσος αριθμός των απασχολουμένων σημείωσε αύξηση 0,66% (ή 23,1 χιλ. άτομα), το 2014/13. Η ανάκαμψη της απασχόλησης το 2014 είναι σημαντική, ο δε αριθμός των απασχολουμένων κατά το Δ τρίμηνο του έτους ανήλθε σε περίπου 3.535.300 άτομα, που συνεπάγεται ότι στο εν λόγω έτος υπήρξε προσθήκη 55,4 χιλ. θέσεων εργασίας. Μάλιστα η απασχόληση (με βάση τις ετήσιες συγκρίσεις μεγεθών) κατέγραψε σταθερά θετική μεταβολή από το Β τρίμηνο του 2014 μέχρι και τα τέλη του έτους.

Σχετικά με τη σύνθεση, το εργατικό δυναμικό των 4.781.100 περίπου ατόμων της Ελλάδος αντιστοιχεί στο 51,6% του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας (άτομα ηλικίας > 15 ετών),

Από την άλλη πλευρά, κατά το Δ τρίμηνο του 2014, ένα ποσοστό 48,4% του παραγωγικού πληθυσμού 4.487.400 περίπου άτομα δεν ήταν ενταγμένα στην αγορά εργασίας, ήταν δηλαδή μη οικονομικά ενεργοί.

Λαμβάνοντας υπόψη τις μεταβολές στην απασχόληση κάθε τριμήνου (σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του προηγούμενου έτους), εντοπίζεται μεγάλη ανατροπή το 2014. Πράγματι, την προηγούμενη τετραετία η εξέλιξη της απασχόλησης ήταν σταθερά φθίνουσα, τάση που χαρακτήρισε και το 2013, οπότε οι απώλειες στην απασχόληση να μεν είχαν φθίνουσα τάση, ωστόσο υπερέβαιναν σταθερά τις 100 χιλ. θέσεις σε όλα τα τρίμηνα. Αντίθετα, το 2014 μικρής κλίμακας απώλειες καταγράφηκαν μόνο στο Α τρίμηνο, ενώ στη συνέχεια οι μεταβολές στην απασχόληση ήταν συνεχώς θετικές (προσθήκη θέσεων εργασίας), για πρώτη φορά από το 2010.

Περαιτέρω, εξετάζοντας τις εξελίξεις με βάση το φύλο των απασχολουμένων, στις προηγούμενες χρονιές είχε παρατηρηθεί ότι, το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στη συνολική απώλεια της απασχόλησης αυξήθηκε σταδιακά την περίοδο 2011-2013, με συνέπεια να φθάσει περίπου το 50% των συνολικών απωλειών, το Δ τρίμηνο του

2013. Το τελευταίο έτος η εικόνα αλλάζει εντελώς, με την όποια απώλεια θέσεων απασχόλησης να προέρχεται αποκλειστικά από τους άνδρες στα τρία εκ των τεσσάρων τρίμηνων. Αντίθετα, στις γυναίκες καταγράφεται συνεχώς αύξηση στην απασχόληση από το Β τρίμηνο του 2014, με εμφανώς επιταχυνόμενο ρυθμό μάλιστα, η οποία και υπερκάλυψε τις παράλληλες απώλειες των ανδρών. Η αύξηση της γυναικείας απασχόλησης αφορά σε όλες τις ηλικιακές ομάδες, ωστόσο μεγαλύτερες αυξήσεις σε απόλυτα μεγέθη καταγράφονται το Δ τρίμηνο κυρίως στις ηλικιακές ομάδες 30-44, 45-64 και 25-29.

Η συμμετοχή των εργαζομένων με μερική απασχόληση διευρύνθηκε αισθητά την τελευταία τετραετία. Ειδικότερα, το ποσοστό της μερικής απασχόλησης κινείται σταθερά ανοδικά, με συνέπεια να ανέλθει σε 9,9% της συνολικής το Δ τρίμηνο του 2014, από 6,5% το Α τρίμηνο του 2010. Από το υποσύνολο αυτό των εργαζομένων, το μεγαλύτερο μέρος τους έκανε τη συγκεκριμένη επιλογή διότι δεν μπόρεσε να βρει πλήρη απασχόληση. Ωστόσο, εάν εστιάσουμε στις πρόσφατες μεταβολές της απασχόλησης (μειώσεις-αυξήσεις ανά τρίμηνο) τότε προκύπτει ότι, από τις 55,4 χιλ. νέες θέσεις εργασίας του Δ τριμήνου του 2014, οι 49,5 χιλ. ή ποσοστό 89,3% αφορούν μερική απασχόληση.

Χαρακτηριστικά της ανεργίας κατά το Δ' Τρίμηνο του 2014

Ο αριθμός των ανέργων στη χώρα μας εξακολουθεί να παραμένει σε υψηλά επίπεδα, παρά την μικρή μείωσή τους το 2014. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, η ανεργία περιορίστηκε, με συνέπεια το Δ τρίμηνο του 2014 ο αριθμός των ανέργων διαμορφώθηκε σε 1.245.864 άτομα, μειωμένος κατά 6,8% σε ετήσια βάση. Ωστόσο συγκριτικά με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο ήταν ελάχιστα αυξημένος. Το μέσο ετήσιο ποσοστό ανεργίας μειώθηκε σε 26,5% το 2014 έναντι ποσοστού 27,5% το 2013, γεγονός που καταγράφεται για πρώτη φορά μετά το 2008. Στο Δ τρίμηνο του 2014 το ποσοστό ανεργίας διαμορφώθηκε σε 26,1%, μειωμένο κατά 1,7 ποσοστιαία μονάδα σε ετήσια βάση από 27,8% το Δ τρίμηνο του 2013.

Η εκτίναξη του ποσοστού ανεργίας τα τελευταία χρόνια συνοδεύεται από τη διαφοροποίηση της σύνθεσης των ανέργων ως προς τα διάφορα δημογραφικά χαρακτηριστικά τους (ηλικία, φύλο, μόρφωση κλπ.). Εξετάζοντας τη σύνθεση των συνολικά καταγεγραμμένων ανέργων με βάση την ηλικιακή κλίμακα προκύπτουν ενδιαφέροντα συμπεράσματα:

Παραμένει έντονα αρνητικό το γεγονός της πολύ υψηλής ανεργίας των νέων (ηλικίες 15-24 ετών), μιας και πάνω από το 50% των ατόμων αυτής της ομάδας δεν βρίσκουν θέση στην αγορά εργασίας. Από τους 1.245.864 άνεργους για το Δ τρίμηνο του 2014, ποσοστό 41,9% (521,9 χιλ. περίπου) είναι άτομα ηλικίας 30-44 ετών, ενώ το 27,3% (340,1 χιλ. άτομα) είναι ηλικίας 45-64 ετών. Ωστόσο, με βάση το ποσοστό συμμετοχής των ανέργων κάθε ηλικιακής ομάδας στο σύνολο του εργατικού δυναμικού της ομάδας, είναι ξεκάθαρο ότι οι ομάδες που κατ' εξοχήν πλήττονται από

την ανεργία είναι οι νέοι και ειδικότερα τα άτομα ηλικίας 15-19 και 20-24, όπου το ποσοστό ανεργίας τους παραμένει το υψηλότερο, καθώς φτάνει το 53,1% και 51,3% αντίστοιχα στο Δ τρίμηνο του 2014, ενώ στο τελευταίο τρίμηνο του 2013 τα σχετικά ποσοστά ανέρχονταν σε 71,4% και το 54,6% αντίστοιχα. Το ποσοστό ανεργίας των γυναικών είναι σημαντικά υψηλότερο κατά 6,3 ποσοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με αυτό των ανδρών. Συγκεκριμένα, το Δ τρίμηνο του 2014 η ανεργία στις γυναίκες ανήλθε σε 29,6%, ενώ στους άνδρες σε 23,3% αντίστοιχα.

Η αυξανόμενη δυσκολία εύρεσης εργασίας λόγω της παρατεταμένης ύφεσης οδήγησε σε εντυπωσιακή διεύρυνση των μακροχρόνια ανέργων. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία για το Δ τρίμηνο του 2014, από το σύνολο των ανέργων το 73% (909,4 χιλ.) είναι μακροχρόνια άνεργοι, ενώ το 24,3% είναι νέοι άνεργοι.

Σχετικά με την κατανομή της ανεργίας με βάση το επίπεδο εκπαίδευσης, παρατηρείται ότι το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας (επί του εργατικού δυναμικού της ομάδας) καταγράφεται στα άτομα που δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο (41%), ή δεν έχουν ολοκληρώσει την πρωτοβάθμια εκπαίδευση (43%) και ακολουθούν οι απόφοιτοι Γυμνασίου (30,1%). Από την άλλη πλευρά, τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας (συγκριτικά) παρατηρούνται στην κατηγορία των κατόχων διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου (13,1%) και στους πτυχιούχους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (19,8%). Αξίζει να επισημανθεί ότι στις πέντε από τις οκτώ ομάδες (με βάση την εκπαίδευση) τα ποσοστά ανεργίας μειώθηκαν το 2014/13, ενώ στις λοιπές τρεις τα ποσοστά διευρύνθηκαν, με πιο έντονο το φαινόμενο στις ομάδες χαμηλού μορφωτικού επιπέδου.

Η ανεργία σε πέντε από τις δεκατρείς περιφέρειες της Ελλάδος κατά το Δ τρίμηνο του 2014 ήταν μεγαλύτερη από το μέσο ποσοστό ανεργίας της χώρας. Το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας παρατηρείται στην περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας, όπου οι άνεργοι καλύπτουν το 27,9% του εργατικού δυναμικού της, επίσης η Δυτική Μακεδονία με 27,9% και η Δυτική Ελλάδα με 27,8% βρίσκονται στις πρώτες θέσεις. Εντυπωσιακή ωστόσο ήταν η βελτίωση που παρατηρήθηκε στη διάρκεια του έτους όσον αφορά στο Νότιο Αιγαίο, όπου το ποσοστό ανεργίας συρρικνώθηκε, από 30,3% Α τρίμηνο σε 16,9% στο Δ τρίμηνο του 2014.

7.2. Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΛΗΞΗ ΤΟΥ 2015

Χαρακτηριστικά της απασχόλησης κατά το Δ΄ Τρίμηνο του 2015

Η τάση ανάκαμψης της απασχόλησης που εμφανίστηκε το 2014 στην αγορά εργασίας, συνεχίστηκε και κατά το 2015. Όπως φαίνεται από τα στοιχεία των τριμηνιαίων Ερευνών Εργατικού Δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ, η ανάκαμψη της απασχόλησης επικράτησε σε γενικές γραμμές το 2015, όχι όμως με την ίδια δυναμική, αφού οι πολιτικές εξελίξεις και η παρατεταμένη αβεβαιότητα που επικράτησε το 2015, επέφεραν την εξασθένηση των θετικών εξελίξεων. Κατά το Δ τρίμηνο του 2015 η απασχόληση ήταν αισθητά αυξημένη, κατά 3% σε ετήσια βάση, ωστόσο σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο οι απασχολούμενοι μειώθηκαν κατά 0,8%.

Από έρευνα της ΕΛΣΤΑΤ προκύπτει ότι ο αριθμός των απασχολουμένων στα τέλη του 2015 ανήλθε σε 3.641.700 περίπου άτομα, από 3.535.300 περίπου κατά το Δ τρίμηνο του 2014, γεγονός που συνεπάγεται ότι υπήρξε καθαρή προσθήκη 106,4 χιλ. θέσεων εργασίας. Τη γενικά θετική εξέλιξη επιβεβαιώνει και η αύξηση κατά 2,1% του μέσου αριθμού των απασχολουμένων, το 2015/14. Ειδικότερα, την τελευταία διετία, εξαιρουμένου του Α τριμήνου του 2014, οι μεταβολές στην απασχόληση ήταν συνεχώς θετικές με την προσθήκη θέσεων εργασίας μέχρι και τη λήξη του έτους 2015. Όμως, παρά την περιορισμένη ανάκαμψη, το χάσμα σε σχέση με τα προγενέστερα επίπεδα παραμένει τεράστιο και απαιτείται πολύ μεγάλη προσπάθεια για να επανέλθει η απασχόληση στα προ κρίσης επίπεδα.

Όσον αφορά στη σύνθεση του δυναμικού το 2015, το εργατικό δυναμικό των 4.816.300 περίπου ατόμων αντιστοιχεί στο 52,2% του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας (άτομα ηλικίας > 15 ετών), ενώ ο αριθμός των απασχολουμένων (3.641.700 περίπου άτομα το Δ τρίμηνο του 2015) αντιστοιχεί στο 39,4% του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας. Με βάση τα στοιχεία της έρευνας, από το σύνολο των απασχολούμενων στα τέλη του 2015, οι άνδρες καλύπτουν το 57,8 %, ενώ οι γυναίκες καλύπτουν το 42,2%.

Περαιτέρω, εξετάζοντας τις μεταβολές της απασχόλησης με βάση το φύλο των απασχολουμένων, παρατηρείται ότι στις γυναίκες καταγράφεται συνεχώς αύξηση στην απασχόληση από το Β τρίμηνο του 2014. Η αύξηση της γυναικείας απασχόλησης στα τρία τελευταία τρίμηνα του 2015 εντοπίζεται μόνο σε γυναίκες άνω των 30 ετών και κυρίως στις ηλικιακές ομάδες 30-44, 45-64. Στην πλευρά των ανδρών ωστόσο, σταθερά θετική μεταβολή σημειώνεται μόνο από το Β τρίμηνο του 2015 και μετά, ιδιαίτερα στην ηλικιακή ομάδα 45-64 ετών. Αντίθετα στις νεαρές ηλικίες (15-24 ετών) η απασχόληση εμφανίζει συνεχή μείωση τα τρία τελευταία τρίμηνα.

Η συμμετοχή των εργαζομένων με μερική απασχόληση στο σύνολο των απασχολούμενων διευρύνθηκε τα τελευταία χρόνια και δείχνει να παγιώνεται σε

επίπεδα μεταξύ του 9%-10% την τελευταία διετία. Ειδικότερα, το ποσοστό της μερικής απασχόλησης κάλυψε το 9,4% της συνολικής, το Δ τρίμηνο του 2015. Ωστόσο, εάν εστιάσουμε αναγγελίες προσλήψεων που καταγράφει το σύστημα ΕΡΓΑΝΗ, προκύπτει ότι το 2015 το 55,5% των νέων προσλήψεων αφορά συμβάσεις μερικής ή εκ περιτροπής απασχόληση, ενώ το 44,5% αντιστοιχεί σε πλήρη απασχόληση.

Ένα στοιχείο που χαρακτήρισε την αγορά εργασίας τα τελευταία χρόνια ήταν η αύξηση της συμμετοχής των προσωρινά απασχολουμένων. Συγκεκριμένα, ενώ το ποσοστό της προσωρινής εργασίας ως προς το σύνολο των μισθωτών στις αρχές του 2012 ήταν μικρότερο του 10%, στο Γ τρίμηνο του 2015 ανήλθε σε 13%, για να περιοριστεί στη συνέχεια σε 11,7% στα τέλη του έτους. Όπως διαπιστώνεται από τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, η προσωρινή εργασία παρουσιάζει έντονη εποχικότητα, με σημαντική αύξησή της το δεύτερο και τρίτο τρίμηνο κάθε έτους, προφανώς λόγω αυξημένης ζήτησης από τον ευρύτερο κλάδο του τουρισμού.

Εξετάζοντας τις μεταβολές της απασχόλησης ανά μορφωτικό επίπεδο, η εντονότερη αύξηση της απασχόλησης το 2015 αφορά τις κατηγορίες των κατόχων απολυτηρίου Μέσης Εκπαίδευσης, καθώς και των πτυχιούχων της Ανώτερης Τεχνικής-Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, ενώ θετική ήταν η εξέλιξη και για τους πτυχιούχους Α.Ε.Ι. Ωστόσο το τελευταίο έτος παρατηρείται μία ανατροπή στους κατόχους Διδακτορικού/Μεταπτυχιακού τίτλου, κατηγορία όπου καταγράφηκε συνεχής μείωση της απασχόλησης σε όλη τη διάρκεια του 2015, ενώ αντίθετα το 2014 η εξέλιξη ήταν σταθερά αυξητική.

Χαρακτηριστικά της ανεργίας κατά το Δ' Τρίμηνο του 2015

Οι εξελίξεις στο μέτωπο της ανεργίας παρέμειναν θετικές και το 2015, αφού ο αριθμός των ανέργων συνέχισε μειούμενος, γεγονός που σε μεγάλο βαθμό οφείλεται σε επιδοτούμενα προγράμματα του ΟΑΕΔ. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, η ανεργία το τελευταίο έτος περιορίστηκε, με συνέπεια το Δ τρίμηνο του 2015 ο αριθμός των ανέργων να διαμορφωθεί σε 1.174.658 άτομα, μειωμένος κατά 5,7% σε ετήσια βάση. Συγκριτικά με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο ήταν ελάχιστα αυξημένος, γεγονός που απορρέει από την εποχικότητα στην αγορά εργασίας. Το ποσοστό ανεργίας υποχώρησε σε 24,4% στο Δ τρίμηνο του 2015, μειωμένο κατά 1,7 ποσοστιαία μονάδα σε ετήσια βάση. Το μέσο ετήσιο ποσοστό ανεργίας μειώθηκε σε 24,9% το 2015, έναντι ποσοστού 26,5% το 2014, γεγονός που καταγράφεται για δεύτερο κατά σειρά έτος, μετά από μία πενταετία συνεχούς διόγκωσης της ανεργίας.

Η εκτίναξη του ποσοστού ανεργίας τα προηγούμενα χρόνια συνοδεύτηκε από διαφοροποίηση της σύνθεσης των ανέργων ως προς τα διάφορα δημογραφικά χαρακτηριστικά τους (ηλικία, φύλο, μόρφωση κλπ.). Εξετάζοντας τη σύνθεση των συνολικά καταγεγραμμένων ανέργων με βάση την ηλικιακή κλίμακα προκύπτουν ενδιαφέροντα συμπεράσματα:

Πολύ ανησυχητικό είναι ξανά το γεγονός της πολύ υψηλής ανεργίας των νέων για τις ηλικίες 15-24 ετών, εφ' όσον το 49% των ατόμων αυτής της ομάδας δεν βρίσκουν θέση στην αγορά εργασίας (στις γυναίκες αυτής της ομάδας είναι ακόμη υψηλότερο:54,3%). Από τους 1.174.700 περίπου άνεργους για το Δ τρίμηνο του 2015, ποσοστό 41,6% είναι άτομα ηλικίας 30-44 ετών, ενώ το ποσοστό ανέργων ηλικίας 45-64 ετών αυξήθηκε περαιτέρω, σε 29,9%, γεγονός ενδεικτικό της δυσκολίας απορρόφησης τους στην αγορά εργασίας. Ωστόσο, με βάση το ποσοστό συμμετοχής των ανέργων κάθε ηλικιακής ομάδας στο σύνολο του εργατικού δυναμικού της ομάδας, είναι ξεκάθαρο ότι οι ομάδες που κατ' εξοχήν πλήττονται από την ανεργία είναι οι νέοι και ειδικότερα τα άτομα ηλικίας 15-19 και 20-24, όπου το ποσοστό ανεργίας τους παραμένει το υψηλότερο, καθώς φτάνει το 61,6% και 47,6% αντίστοιχα στο Δ τρίμηνο του 2015. Το ποσοστό ανεργίας των γυναικών είναι σημαντικά υψηλότερο κατά 7,2 ποσοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με αυτό των ανδρών. Συγκεκριμένα, το Δ τρίμηνο του 2015 η ανεργία στις γυναίκες ανήλθε σε 28,4%, ενώ στους άνδρες σε 21,2% αντίστοιχα.

Η αδυναμία εύρεσης εργασίας λόγω της κρίσης οδήγησε σε εκτόξευση του μεριδίου των μακροχρόνια ανέργων. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία για το Δ τρίμηνο του 2015, από το σύνολο των ανέργων το 74,3% είναι μακροχρόνια άνεργοι, ποσοστό που αυξήθηκε κατά 10,8 ποσοστιαίες μονάδες την προηγούμενη τριετία, γεγονός που συνιστά σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα δεδομένου ότι η μερίδα αυτή των ανέργων δεν δικαιούται επιδόματος. Από την άλλη πλευρά, το 22,6% είναι νέοι άνεργοι. (ICAP.gr)

Όσον αφορά στη σύνθεση του πλήθους των ανέργων βάσει μορφωτικού επιπέδου στους εγγεγραμμένους άνεργους οι περισσότεροι (448 χιλ.) έχουν απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης και ακολουθούν οι πτυχιούχοι Α.Ε.Ι. (238 χιλ. περίπου). Ωστόσο, εάν εξετάσουμε την κατανομή της ανεργίας με βάση το επίπεδο εκπαίδευσης, παρατηρείται ότι το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας (επί του εργατικού δυναμικού της ομάδας) καταγράφεται στα άτομα που δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο (45,6%), ή δεν έχουν ολοκληρώσει την πρωτοβάθμια εκπαίδευση (38%) και ακολουθούν οι απόφοιτοι Γυμνασίου (28,4%). Από την άλλη πλευρά, τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας (συγκριτικά) παρατηρούνται στην κατηγορία κατόχων διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου (13,7%) και στους πτυχιούχους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (19,6%).

Η ανεργία σε έξι από τις δεκατρείς περιφέρειες της Ελλάδος κατά το Δ τρίμηνο του 2015 ήταν μεγαλύτερη από το μέσο ποσοστό ανεργίας της χώρας. Το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας (27,9%) παρατηρείται στην περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας, ενώ ακολουθούν Δυτική Ελλάδα (με 28,9%), η Θεσσαλία (με 28,6%) και η Κρήτη (26,5%). Οι προαναφερθείσες ήταν οι μόνες περιφέρειες στις οποίες αυξήθηκε η ανεργία το 2015/14. Εντυπωσιακή ωστόσο παραμένει η βελτίωση που παρατηρήθηκε όσον αφορά στο Νότιο Αιγαίο, όπου το ποσοστό ανεργίας συρρικνώθηκε και πάλι, σε

11,4% στο Δ τρίμηνο του 2015 και κατέστη η περιφέρεια με το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας.

7.3. Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΛΗΞΗ ΤΟΥ 2016

Χαρακτηριστικά της απασχόλησης κατά το Δ' Τρίμηνο του 2016

Η ανάκαμψη της απασχόλησης συνεχίστηκε και κατά το 2016. Όπως φαίνεται από τα στοιχεία των τριμηνιαίων Ερευνών Εργατικού Δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ. Η ανάκαμψη της απασχόλησης επικράτησε σε γενικές γραμμές και το 2016, όχι όμως με την ίδια δυναμική. Κατά το Δ τρίμηνο του 2016 η απασχόληση κατέγραψε οριακή μόνο αύξηση (0,2%) σε ετήσια βάση σε σύγκριση με Δ τρίμηνο του 2015, ενώ σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο οι απασχολούμενοι μειώθηκαν κατά 2,4% λόγω και της εποχικότητας απασχόλησης. Ο αριθμός των απασχολούμενων στα τέλη του 2016 ανήλθε σε 3.648.600 περίπου άτομα. Τη γενικά θετική εξέλιξη επιβεβαιώνει η αύξηση, κατά 1,7%, του μέσου αριθμού των απασχολούμενων το 2016/15, ρυθμός που ήταν όμως χαμηλότερος σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Ειδικότερα, την τελευταία τριετία, εξαιρουμένου του Α τριμήνου του 2014, οι μεταβολές στην απασχόληση ήταν συνεχώς θετικές μέχρι και σήμερα.

Όσον αφορά στη σύνθεση του εργατικού δυναμικού, οι περίπου 3.659.300 απασχολούμενοι το Δ Τρίμηνο του 2016) αντιστοιχούν στο 39,8% του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας. Στα τέλη του 2016, από το σύνολο των απασχολούμενων οι άνδρες κάλυψαν το 58,1 %, ενώ οι γυναίκες το 41,9%. Επίσης, οι μισθωτοί καλύπτουν το 65,8% του συνόλου των απασχολούμενων, οι αυτοαπασχολούμενοι γενικά το 30,3%, ενώ το υπόλοιπο αφορά μέλη οικογενειακών επιχειρήσεων (ως βοηθητικό προσωπικό).

Όσον αφορά τις μεταβολές με βάση το φύλο των απασχολούμενων, παρατηρείται ότι ενώ στις γυναίκες καταγραφόταν αύξηση στην απασχόληση επί 11 συνεχόμενα τρίμηνα, από τις αρχές του 2014, η τάση αυτή ανακόπηκε το Δ τρίμηνο του 2016 οπότε η απασχόληση γυναικών υποχώρησε κατά 8,8%. Στην πλευρά των ανδρών ωστόσο, σταθερά θετική μεταβολή σημειώνεται μόνο από το Β' τρίμηνο του 2015 και μετά, τάση η οποία όμως συνεχίζεται μέχρι και σήμερα.

Το ποσοστό της μερικής απασχόλησης διευρύνθηκε σημαντικά τα τελευταία χρόνια. Συγκεκριμένα, από την έρευνα της ΕΛΣΤΑΤ προκύπτει ότι συνολικά η μερική απασχόληση κάλυψε το 10,3% της συνολικής το Δ τρίμηνο του 2016, έναντι ποσοστού 6,9% στις αρχές του 2011. Ωστόσο, εάν εστιάσουμε μόνο στις νέες προσλήψεις βάσει στοιχείων του πληροφοριακού συστήματος ΕΡΓΑΝΗ, προκύπτει

ότι κατά το 2016 το 54,7% των νέων προσλήψεων αφορά συμβάσεις μερικής ή εκ περιτροπής απασχόληση, ενώ οι προσλήψεις μισθωτών με σχέση πλήρους απασχόλησης μειωθούν εμφανώς και καλύπτουν πλέον το 45,3% του συνόλου. Παρατηρείται επομένως μία ριζική αλλαγή στην αγορά εργασίας, όπου ναι μεν σημειώθηκε ανάκαμψη της απασχόλησης την τελευταία διετία, ωστόσο οι εργοδότες κατά κύριο λόγο προσλαμβάνουν προσωπικό με σχέση μερικής ή εκ περιτροπής απασχόληση. Περαιτέρω, το ετήσιο ισοζύγιο των ροών μισθωτής απασχόλησης (προσλήψεις-αποχωρήσεις) βάσει του πληροφοριακού συστήματος ΕΡΓΑΝΗ, ήταν θετικό για το 2016, με 136,3 χιλ. νέες θέσεις εργασίας.

Τα τελευταία χρόνια σημειώθηκε και αύξηση της συμμετοχής των προσωρινά απασχολουμένων. Ενώ το ποσοστό της προσωρινής εργασίας (ως προς το σύνολο των μισθωτών) στις αρχές του 2012 ήταν μικρότερο του 10%, στο Γ και Δ Τρίμηνο του 2016 ξεπερνούσε το 12%, για να περιοριστεί στη συνέχεια σε 10% στα τέλη του έτους. Η προσωρινή εργασία παρουσιάζει έντονη εποχικότητα, με σημαντική αύξησή της το δεύτερο και τρίτο τρίμηνο κάθε έτους, προφανώς λόγω αυξημένης ζήτησης από τον ευρύτερο κλάδο του τουρισμού.

Εξετάζοντας τις μεταβολές της απασχόλησης ανά μορφωτικό επίπεδο, επιβεβαιώνεται ξεκάθαρα ότι η κρίση έπληξε με ιδιαίτερη σφοδρότητα τους εργαζόμενους χαμηλού μορφωτικού επιπέδου. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι, η μόνη κατηγορία που σημειώνει σταθερά πτώση επί 24 τρίμηνα συνεχώς, ήταν οι εργαζόμενοι με απολυτήριο Δημοτικού, κατηγορία όπου καταγράφεται σωρευτική μείωση απασχόλησης της τάξης του 52%, την περίοδο 2011-2016. Όσον αφορά στις εξελίξεις του 2016, η εντονότερη αύξηση της απασχόλησης (32% στα τέλη του έτους) αφορά κατόχους Διδακτορικού/Μεταπτυχιακού τίτλου, κατηγορία όπου καταγράφηκε αύξηση της απασχόλησης σε όλη τη διάρκεια του 2016, ενώ αντίθετα το 2015 η εξέλιξη ήταν σταθερά φθίνουσα. Θετική ήταν το 2016 η εξέλιξη και για τους πτυχιούχους Α.Ε.Ι., τους πτυχιούχους της Ανώτερης Τεχνικής-Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, και τέλος τους κατόχους απολυτηρίου Μέσης Εκπαίδευσης.(ICAP.gr)

Χαρακτηριστικά της ανεργίας κατά το Δ' Τρίμηνο του 2016

Οι εξελίξεις στο μέτωπο της ανεργίας παρέμειναν θετικές και το 2016, με τον αριθμό των ανέργων να βαίνει μειούμενος την τελευταία τριετία. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, το Δ τρίμηνο του 2016 ο αριθμός των ανέργων περιορίστηκε και πάλι, σε 1.123.990 άτομα, μειωμένος κατά 4,3% σε ετήσια βάση. Συγκριτικά με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο ήταν ελάχιστα αυξημένος, γεγονός που απορρέει από την εποχικότητα στην αγορά εργασίας. Το ποσοστό ανεργίας υποχώρησε σε 23,6% στο Δ τρίμηνο του 2016, από 24,4% στα τέλη του 2015. Ωστόσο, το ποσοστό ανεργίας των γυναικών είναι σημαντικά υψηλότερο κατά 8,2 ποσοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με αυτό των ανδρών. Συγκεκριμένα, το Δ τρίμηνο του 2016 η ανεργία στις γυναίκες ανήλθε σε 28,1%, ενώ στους άνδρες περιορίστηκε και πάλι, σε 19,9% αντίστοιχα. Το μέσο ετήσιο ποσοστό ανεργίας μειώθηκε σε 23,5% το 2016 από 24,9% το 2015,

γεγονός θετικό βέβαια αφού η ανεργία συνεχίζει να υποχωρεί για τρίτο κατά σειρά έτος.

Εξετάζοντας τη σύνθεση των συνολικά καταγεγραμμένων ανέργων με βάση την ηλικιακή κλίμακα προκύπτουν ενδιαφέροντα συμπεράσματα:

Για ακόμη μια χρονιά παραμένει πολύ ανησυχητικό το γεγονός της πολύ υψηλής ανεργίας των νέων στις ηλικίες 15-24 ετών, αφού το 45,2% των ατόμων αυτής της ομάδας δεν βρίσκουν θέση στην αγορά εργασίας. Από τους 1.124.000 περίπου άνεργους για το Δ τρίμηνο του 2016, σε ποσοστό 41,0% είναι άτομα ηλικίας 30-44 ετών, ενώ το ποσοστό ανέργων ηλικίας 45-64 ετών αυξήθηκε περαιτέρω, σε 32,7%, γεγονός ενδεικτικό της δυσκολίας απορρόφησης τους στην αγορά εργασίας. Ωστόσο, με βάση το ποσοστό συμμετοχής των ανέργων κάθε ηλικιακής ομάδας στο σύνολο του εργατικού δυναμικού της ομάδας, είναι ξεκάθαρο ότι οι ομάδες που κατ' εξοχήν πλήττονται από την ανεργία είναι οι νέοι και ειδικότερα τα άτομα ηλικίας 15-19 και 20-24, όπου το ποσοστό ανεργίας τους παραμένει το υψηλότερο, καθώς φτάνει το 57,1% και 43,9% αντίστοιχα στο τελευταίο τρίμηνο του 2016. Το πλέον ανησυχητικό όμως ζήτημα σχετικά με τη διάρθρωση της ανεργίας είναι το πολύ μεγάλο ποσοστό του μεριδίου των μακροχρόνια ανέργων. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Δ τρίμηνου του 2016, από το σύνολο των ανέργων το 71,8% είναι μακροχρόνια άνεργοι, ποσοστό που αυξήθηκε κατά 26,3 ποσοστιαίες μονάδες την τελευταία εξαετία. Η παγίωση της μακροχρόνιας ανεργίας στα πολύ υψηλά αυτά επίπεδα συνιστά σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα, δεδομένου ότι η μερίδα αυτή των ανέργων 807.000 άτομα δεν δικαιούται επιδόματος, ενώ όσο επεκτείνεται η περίοδος ανεργίας τους συρρικνώνονται δραματικά οι πιθανότητες επανένταξης τους στην αγορά εργασίας. Από την άλλη πλευρά, το 20,2% ήταν νέοι άνεργοι.

Όσον αφορά στη σύνθεση των ανέργων βάσει μορφωτικού επιπέδου, από τους εγγεγραμμένους ανέργους οι περισσότεροι (463 χιλ. περίπου ή το 38,7%) έχουν απολυτήριο Μέσης Εκπαίδευσης και ακολουθούν οι πτυχιούχοι Α.Τ.Ε.Ι. οι οποίοι είναι περίπου 244.000. Περαιτέρω, εάν εξετάσουμε την κατανομή της ανεργίας με βάση το επίπεδο εκπαίδευσης, το Δ τρίμηνο του 2016 παρατηρείται ότι, τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργία παρατηρούνται στην κατηγορία κατόχων διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου (12,2%) και στους πτυχιούχους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (17,6%). Αντίθετα τα υψηλότερα (συγκριτικά ποσοστά αντιστοιχούν στα άτομα χαμηλού μορφωτικού επιπέδου (π.χ. μερικές τάξεις δημοτικού, ή χωρίς καθόλου σχολείο).

Όσον αφορά στην κατανομή της ανεργίας σε περιφερειακό επίπεδο το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας (31,2%) παρατηρείται στην περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας, ενώ ακολουθούν η Δυτική Ελλάδα (με 28,9%), η Κεντρική Μακεδονία (24,5%) και η Θεσσαλία (με 24,4%). Στις περιφέρειες με τη χαμηλότερη εγγεγραμμένη ανεργία ξεχωρίζει το Νότιο Αιγαίο, όπου το ποσοστό ανεργίας διαμορφώθηκε σε 17,2% στο Δ τρίμηνο του 2016 και ακολουθεί η Πελοπόννησος με 19%. Σε απόλυτα μεγέθη

ωστόσο, ο μεγαλύτερος αριθμός ανέργων αφορά την Αττική (408,5 χιλ. ή το 36,3%) και την Κεντρική Μακεδονία (199,3 χιλ.), γεγονός φυσικό δεδομένου ότι είναι οι μεγαλύτερες πληθυσμιακά περιοχές.

7.4. Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΛΗΞΗ ΤΟΥ 2017

Χαρακτηριστικά της απασχόλησης κατά το Δ΄ Τρίμηνο του 2017

Η τάση ανάκαμψης της απασχόλησης, που αρχικά εμφανίστηκε το 2014, συνεχίστηκε και την επόμενη τριετία μέχρι και το 2017. Όπως φαίνεται από τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, κατά το Δ τρίμηνο του 2017 η απασχόληση κατέγραψε αύξηση 2,4% σε ετήσια βάση συγκριτικά με το Δ τρίμηνο του 2016, ενώ σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο οι απασχολούμενοι μειώθηκαν κατά 2,3% λόγω και της εποχικότητας στην απασχόληση με την άνθιση στον τουρισμό. Ο αριθμός των απασχολούμενων στα τέλη του 2017 ανήλθε σε περίπου 3.736.300 άτομα. Τη θετική αυτή εξέλιξη επιβεβαιώνει η αύξηση κατά 2,1% του μέσου αριθμού των απασχολούμενων το 2017/2016, ρυθμός που ήταν ελαφρώς υψηλότερος σε σχέση με το προηγούμενο έτος (1,7%). Ειδικότερα, την τελευταία τριετία (2015-2017, Δ τρίμηνο κάθε έτους) οι μεταβολές στην απασχόληση ήταν συνεχώς θετικές.(ICAP.gr)

Αναφορικά με τη σύνθεση του εργατικού δυναμικού, οι απασχολούμενοι το Δ τρίμηνο του 2017 αντιστοιχούν στο 40,8 % του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας. Στα τέλη του 2017, από το σύνολο των απασχολούμενων οι άνδρες κάλυψαν το 58,4 %, ενώ οι γυναίκες το 41,6%. Επίσης, οι μισθωτοί καλύπτουν το 65,8% του συνόλου των απασχολούμενων, οι αυτοαπασχολούμενοι γενικά το 30,3%, ενώ το υπόλοιπο αφορά σε μέλη οικογενειακών επιχειρήσεων.

Όσον αφορά στις μεταβολές με βάση το φύλο των απασχολούμενων, παρατηρείται ότι στις γυναίκες, μετά τη μείωση που παρουσιάστηκε στην απασχόληση το Δ τρίμηνο του 2016, σημειώθηκε αύξηση σε όλα τα τρίμηνα για το 2017, και στο Δ τρίμηνο του έτους το ποσοστό αύξησης ανήλθε σε 23,5%. Στην πλευρά των ανδρών παρατηρείται σταθερά θετική μεταβολή από το Β τρίμηνο του 2015 και μετά, τάση η οποία συνεχίζεται μέχρι και τη λήξη του 2017.

Το ποσοστό της μερικής απασχόλησης διευρύνθηκε σημαντικά τα τελευταία χρόνια. Ειδικότερα, από έρευνα της ΕΛΣΤΑΤ προκύπτει ότι συνολικά η μερική απασχόληση κάλυψε το 9,5% της συνολικής το Δ τρίμηνο του 2017, έναντι ποσοστού 6,9% το Α τρίμηνο του 2011. Ωστόσο, εάν εστιάσουμε μόνο στις νέες προσλήψεις βάσει στοιχείων του πληροφοριακού συστήματος ΕΡΓΑΝΗ, προκύπτει ότι κατά το 2017 το 54,9% των νέων προσλήψεων αφορά σε συμβάσεις μερικής ή εκ περιτροπής απασχόλησης, ενώ οι προσλήψεις μισθωτών με σχέση πλήρους απασχόλησης μειωθούν και να καλύπτουν το 45,1% του συνόλου. Παρατηρείται επομένως μία

ριζική αλλαγή στην αγορά εργασίας, όπου ναι μεν σημειώθηκε ανάκαμψη της απασχόλησης την τελευταία τετραετία, ωστόσο οι εργοδότες κατά κύριο λόγο προσλαμβάνουν προσωπικό με σχέση μερικής ή εκ περιτροπής απασχόλησης.

Περαιτέρω, το ετήσιο ισοζύγιο των ροών μισθωτής απασχόλησης (προσλήψεις-αποχωρήσεις, βάσει του πληροφοριακού συστήματος ΕΡΓΑΝΗ) ήταν θετικό για το 2017, με 143,5 χιλ. νέες θέσεις εργασίας, υψηλότερο του αντίστοιχου ισοζυγίου του έτους 2016 κατά 7.285 περισσότερες θέσεις εργασίας.

Τα τελευταία χρόνια σημειώθηκε και αύξηση της συμμετοχής των προσωρινά απασχολούμενων. Συγκεκριμένα, ενώ το ποσοστό της προσωρινής εργασίας ως προς το σύνολο των μισθωτών στις αρχές του 2014 ήταν περίπου 10%, στο Γ' τρίμηνο του 2017 ξεπέρασε το 13%, για να περιοριστεί σε 10,4% στα τέλη του έτους. Η προσωρινή εργασία παρουσιάζει έντονη εποχικότητα, με σημαντική αύξησή της το δεύτερο και τρίτο τρίμηνο κάθε έτους, προφανώς λόγω αυξημένης ζήτησης από τον ευρύτερο κλάδο του τουρισμού.

Εξετάζοντας τις μεταβολές της απασχόλησης ανά μορφωτικό επίπεδο, επιβεβαιώνεται ξεκάθαρα ότι η κρίση έπληξε με ιδιαίτερη σφοδρότητα τους εργαζόμενους χαμηλού μορφωτικού επιπέδου. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι η μόνη κατηγορία, που σημειώνει σταθερά πτώση επί επτά χρόνια συνεχώς, ήταν οι εργαζόμενοι με απολυτήριο Δημοτικού, κατηγορία όπου καταγράφεται σωρευτική μείωση της απασχόλησης κατά 50% την περίοδο 2010-2017. Από την άλλη μεριά, η εντονότερη αύξηση της απασχόλησης με ποσοστό 38,5% στα τέλη του έτους, αφορά σε κατόχους πτυχίου ανώτερης τεχνικής-επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατηγορία όπου σημειώθηκε αύξηση της απασχόλησης σε όλη τη διάρκεια του 2017. Αντιθέτως, το 2016 η μεγαλύτερη αύξηση καταγράφηκε στους κατόχους Διδακτορικού ή Μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, κατηγορία της οποίας η εξέλιξη ήταν θετική και το 2017. Επίσης, η μεταβολή της απασχόλησης ήταν θετική το 2017 και για τους πτυχιούχους Α.Ε.Ι., τους κατόχους απολυτηρίου Μέσης Εκπαίδευσης, αλλά ακόμη και για τους κατόχους απολυτηρίου Γυμνασίου. Αντιθέτως, για τους τελευταίους η εξέλιξη της απασχόλησης το 2016 ήταν αρνητική με εξαίρεση το Γ' τρίμηνο του έτους.

Χαρακτηριστικά της ανεργίας κατά το Δ' Τρίμηνο του 2017

Οι εξελίξεις στην αγορά εργασίας παρέμειναν θετικές και το 2017, με τον αριθμό των ανέργων να μειώνεται συνεχώς από το 2013 και ύστερα. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, το Δ Τρίμηνο του 2017 ο αριθμός των ανέργων περιορίστηκε και πάλι σε περίπου 1.006.800. άτομα, μειωμένος κατά 10,4% σε ετήσια βάση. Συγκριτικά με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο του 2017 ήταν αυξημένος κατά 3,8%, γεγονός που απορρέει από την εποχικότητα στην αγορά εργασίας. Το ποσοστό ανεργίας υποχώρησε σε 21,2% στο Δ Τρίμηνο του 2017, από 23,6% στα τέλη του 2016. Το

μέσο ετήσιο ποσοστό ανεργίας μειώθηκε σε 21,5% το 2017 από 23,5% το 2016, γεγονός θετικό, εφόσον η ανεργία συνεχίζει να υποχωρεί για τέταρτο κατά σειρά έτος.

Ωστόσο, το ποσοστό ανεργίας των γυναικών είναι σημαντικά υψηλότερο κατά 8,8 ποσοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με αυτό των ανδρών. Συγκεκριμένα, το Δ τρίμηνο του 2017 η ανεργία στις γυναίκες διαμορφώθηκε σε 26,1%, παρουσιάζοντας μείωση σε σχέση με το Δ τρίμηνο του 2016 που ήταν 28,1%, ενώ στους άνδρες διαμορφώθηκε σε 17,3%, μειωμένη και πάλι έναντι του 2016 με 19,9%.

Εξετάζοντας τη σύνθεση των συνολικά καταγεγραμμένων ανέργων, με βάση την ηλικιακή κλίμακα, προκύπτουν ορισμένα συμπεράσματα:

Υψηλό παραμένει το ποσοστό ανεργίας στους νέους για τις ηλικίες 15-24 ετών, αν και παρουσιάζει διαχρονική μείωση τα τελευταία χρόνια. Συγκεκριμένα, το 43,6% των ατόμων αυτής της ομάδας δεν βρίσκουν θέση στην αγορά εργασίας, σύμφωνα με τα στοιχεία του Δ τριμήνου του 2017. Επισημαίνεται ωστόσο ότι το αντίστοιχο ποσοστό το Δ τρίμηνο του 2014 ήταν 51,5%. Από τους 1.006.800 περίπου άνεργους για το Δ τρίμηνο του 2017, ποσοστό 40,6% είναι άτομα ηλικίας 30-44 ετών, ενώ το ποσοστό ανέργων ηλικίας 45-64 ετών παρέμεινε σταθερό σε 32,7%, γεγονός που υποδηλώνει τη δυσκολία απορρόφησής τους στην αγορά εργασίας. Ωστόσο, με βάση το ποσοστό συμμετοχής των ανέργων κάθε ηλικιακής ομάδας στο σύνολο του εργατικού δυναμικού της ομάδας, είναι ξεκάθαρο ότι οι ομάδες που κατ' εξοχήν πλήττονται από την ανεργία είναι και πάλι οι νέοι και ειδικότερα τα άτομα ηλικίας 15-19 και 20-24 ετών, όπου το ποσοστό ανεργίας τους παραμένει το υψηλότερο, καθώς φτάνει το 53,2% και 42,3% αντίστοιχα στο Δ τρίμηνο του 2017.

Αναφορικά με τη διάρθρωση της ανεργίας η εκτίναξη του μεριδίου των μακροχρόνια ανέργων παρατηρούμε σύμφωνα με τα στοιχεία του Δ τριμήνου του 2017, από το σύνολο των ανέργων το 71,8% είναι μακροχρόνια άνεργοι, ποσοστό σταθερό συγκριτικά με το Δ τρίμηνο του 2016, αλλά αυξημένο κατά 26,3 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2010. Η παγίωση της μακροχρόνιας ανεργίας στα πολύ υψηλά αυτά επίπεδα συνιστά σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα, δεδομένου ότι η μερίδα αυτή των ανέργων (722,9 χιλ. άτομα) δεν δικαιούται επιδόματος ενώ, όσο επεκτείνεται η περίοδος ανεργίας τους, συρρικνώνονται δραματικά οι πιθανότητες επανένταξής τους στην αγορά εργασίας. Από την άλλη πλευρά, το 19,7% ήταν νέοι άνεργοι, δηλαδή εισέρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας αναζητώντας απασχόληση.

Αναφορικά με τη σύνθεση των ανέργων βάσει μορφωτικού επιπέδου κατά το Δ τρίμηνο του 2017, από τους εγγεγραμμένους άνεργους οι περισσότεροι (385,5 χιλ. ή το 38,3%) έχουν απολυτήριο Μέσης Εκπαίδευσης και ακολουθούν οι πτυχιούχοι Α.Τ.Ε.Ι. περίπου 228.000. Περαιτέρω, εάν εξετάσουμε την κατανομή της ανεργίας με βάση το επίπεδο εκπαίδευσης, το Δ τρίμηνο του 2017 παρατηρείται ότι τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας παρατηρούνται στην κατηγορία κατόχων

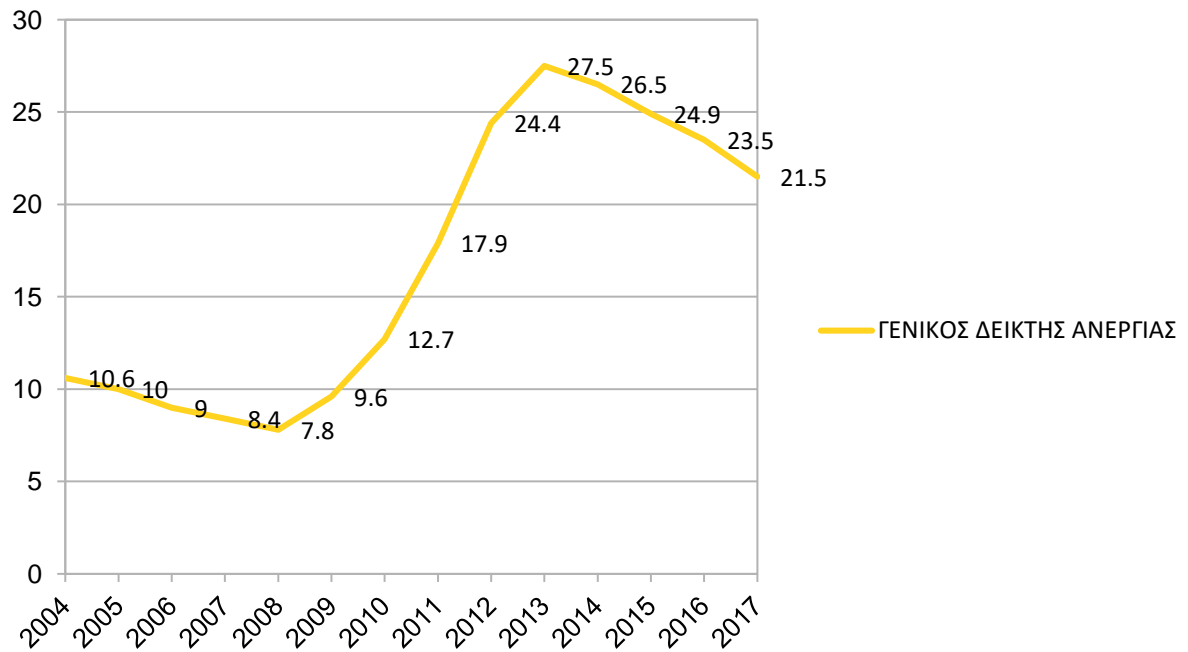
διδασκαλικού ή μεταπτυχιακού τίτλου (11,3%) και στους πτυχιούχους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (15,8%). Αντίθετα, τα υψηλότερα ποσοστά αντιστοιχούν στα άτομα χαμηλού μορφωτικού επιπέδου (π.χ. μερικές τάξεις δημοτικού, ή χωρίς καθόλου σχολείο).

Όσον αφορά στην κατανομή της ανεργίας σε περιφερειακό επίπεδο, το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας (29,1%) παρατηρείται στην περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας, ενώ ακολουθούν η Δυτική Ελλάδα (με 26,1%), τα Ιόνια Νησιά (24,5%), το Βόρειο Αιγαίο (23,9%) και η Ήπειρος (23,2%). Στις περιφέρειες με τη χαμηλότερη εγγεγραμμένη ανεργία ξεχωρίζει η Πελοπόννησος (16,3%), το Νότιο Αιγαίο (17,3%), η Κρήτη (17,6%) και η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη (17,8%). Σε απόλυτα μεγέθη ωστόσο, ο μεγαλύτερος αριθμός ανέργων αφορά στην Αττική (371,1 χιλ. ή το 36,9%) και στην Κεντρική Μακεδονία (181,5 χιλ. ή το 18,0%), γεγονός φυσικό δεδομένου ότι είναι οι μεγαλύτερες πληθυσμιακά περιοχές.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

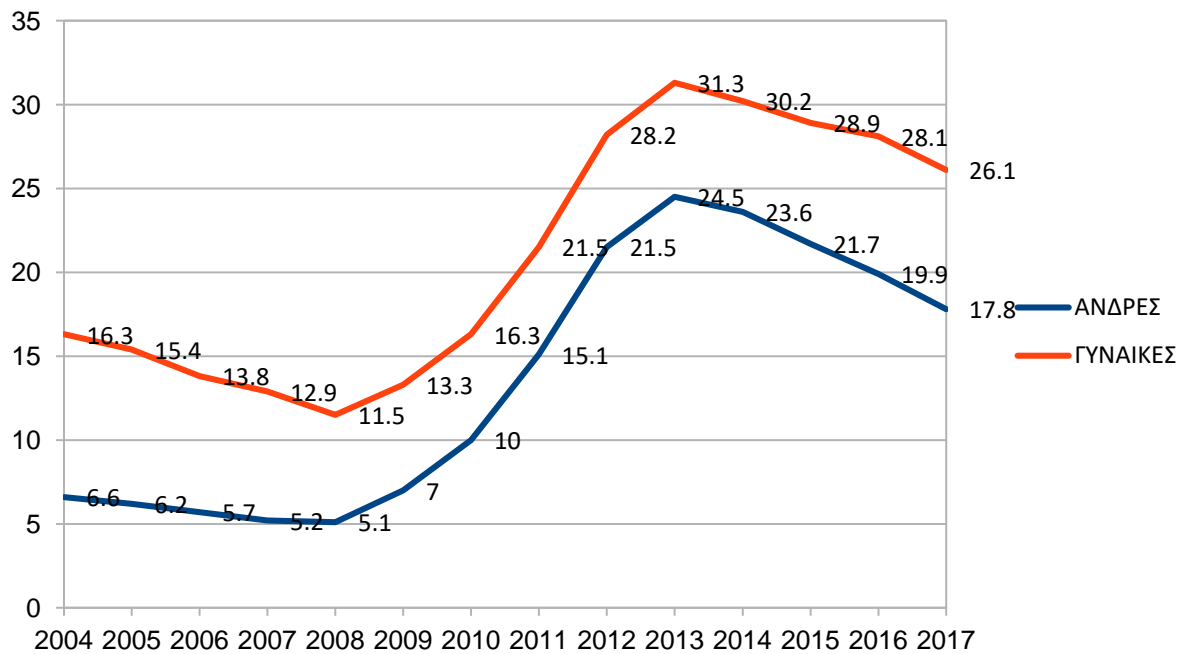
Εν κατακλείδι, συμπεραίνουμε πως το φαινόμενο της ανεργίας είναι ένα κοινωνικό και συνάμα οικονομικό φαινόμενο που επηρεάζει την ομαλότητα λειτουργίας του κοινωνικού συνόλου όταν κινείται σε υψηλές τιμές. Η ανεργία προκαλείται από αρκετούς και διαφορετικούς παράγοντες όπως η τρέχουσα οικονομική κρίση ή από την αυτοματοποίηση της παραγωγής και της εξέλιξη της τεχνολογίας κ.ά. Στον αντίποδα, ως προς την αντιμετώπιση της ανεργία παραθέτονται ορισμένα αντίμετρα για την καταπολέμηση του φαινομένου και βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας. Η διεθνής οικονομική κρίση και το ξέσπασμά της ήταν η αιτία να έρθουν στην επιφάνεια όλες οι παθογένειες της ελληνικής οικονομίας και του ευρύτερου πλαισίου λειτουργίας της αγοράς. Βλέπουμε πως από το πρώτο έτος διερεύνησης που αναλύουμε και αναφερόμαστε στο 2004 η ανεργία σημείωσε τιμή ίση με 10,6% και για τις επόμενες χρονιές έως και το 2008 παρουσίασε πτώση, σημειώνοντας την ελάχιστη τιμή της στο 7,6%. Για την επόμενη εξαετία και μέχρι το έτος 2013, όπου η ανεργία έφτασε στη μέγιστη τιμή της και το 27,5%, η ανεργία μεγεθύνθηκε για κάθε έτος με πολύ γοργούς ρυθμούς. Το 2014 και σταδιακά μέχρι το 2017 τα ποσοστά του γενικού δείκτη ανεργίας είχαν μειωθεί από το 27,5% του 2013 στο 21,5%. Παρά τη σταδιακή μείωση η κατάσταση βρίσκεται πολύ μακριά από τα επίπεδα του 2008 και τα αποτελέσματα είναι εμφανή και αποτυπωμένα στη σημερινή κοινωνία. Η ανεργία πλήττει τους νέους έως 24 ετών περισσότερο από τις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες με το μεγαλύτερο βάρος επί της συνολικής ανεργίας να πέφτει στον γυναικείο πληθυσμό. Ακόμα, σε αναφορά της ανεργίας κατά περιφέρεια παρατηρείται μια επαναλαμβανόμενη πρωτιά στις περιφέρειες της Δυτικής Μακεδονίας και Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Οι συγκεκριμένες περιφέρειες κατέχουν σε ολόκληρη τη διάρκεια της μελέτης μας ποσοστά ανεργίας σταθερά μεγαλύτερα από τη μέση τιμή του δείκτη ανεργίας. Οι περιφέρειες που καταγράφονται τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας για τις περισσότερες χρονιές, είδαμε πως είναι η περιφέρεια Πελοποννήσου, η περιφέρεια Κρήτης και οι περιφέρειες Ιονίων Νήσων, Βορείου και Νοτίου Αιγαίου.

Γράφημα 17: Πληθυσμός 15+, δείκτης ανεργίας, χρονικής περιόδου 2004-2017.

Πηγή: ELSTAT.gr

Γράφημα 18: Πληθυσμός 15+, δείκτης ανεργίας μεταξύ των δύο φύλων, χρονικής περιόδου 2004-2017.

Πηγή: ELSTAT.gr

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

1. Κατσανέβας Θ., (2001), «Οικονομική της εργασίας και εργασιακές σχέσεις», Αθήνα, εκδόσεις Σταμούλης.
2. Πετράκη-Κώττη Α.-Κώττης Γ., (2000), «Σύγχρονη μακροοικονομική», Αθήνα, εκδόσεις Ευγ. Μπένου.
3. Πουρναράκης Ε., (1997), «Μακροοικονομία: Θεωρία και πολιτική», Τόμος Α', Αθήνα, εκδόσεις Σμπίλιας.
4. William J. Baumol- Alan S. Blinder., (2012), Επιμέλεια Ελληνικής Έκδοσης Ιωάννης Αθ. Χατζηδημητρίου, εκδόσεις Π. Χ. Πασχαλίδης.

ΞΕΝΗ

5. Athanasiu, C. (2010) "After the Crisis." RMA Journal 92.10 (2010): 42-45. Business Source Premier.
6. Canova, F., López-Salido, D. and Michelacci, C., (2007), The Labor Market Effects of Technology Shocks, Documentos de Trabajo N.0719. Banco De España. Available at: www.ssrn.com as: id997991.pdf
7. Dafermos, V. (2011). Research Methodology and Statistics Analysis. Thessaloniki: Ziti.
8. Dedoussopoulos, A., Lampropoulou, M. 2012. "Misreading the crisis, misspecifying the policy", paper presented at the 22nd World Congress, International Political Science Association, Madrid
9. European Commission, 2012, EU Employment and Social Situation, Quarterly Review, March.
10. Gregory, M. Zissimos, B., Greenhalgh, C., (2001), Jobs for the Skilled: How Technology, Trade and Domestic Demand Changed the Structure of UK Employment, 1979-90, Oxford Economic Papers Vol. 53, No. 1.
11. Karantinos D., (2012), Labour markets, registered unemployment and labour market flows during the current economic crisis, Social Portrait 2012, National Centre for Social Research, Athens.
12. Mouriki, A., (2012), In the name of competitiveness: Labour market and industrial relations deregulation during 2010-2012 and its impact on the prospects of recovery, Social Portrait 2012, National Centre for Social Research, Athens.

ΔΙΑΔΥΚΤΙΟ

1. Eforologia.gr
2. Elstat.gr
3. Eurocapital.gr
4. Eurostat.com
5. Tovima.gr
6. <https://www.e-forologia.gr/cms/viewContents.aspx?id=23947>
[ΠΡΟΣΒΑΣΗ 01/11/18]
7. <https://www.tovima.gr/2009/12/06/opinions/oi-paragontes-poy-odigisan-stin-krisi-deixnoyn-kai-ton-tropo-dieksodoy/>
[ΠΡΟΣΒΑΣΗ 09/10/18]
8. <http://www.eurocapital.gr/permalink/46887.html>
[ΠΡΟΣΒΑΣΗ 17/10/18]